

Privlačnost Hrvatske nogometne lige inozemnim nogometašima nakon Svjetskog prvenstva 2018. godine

---

Smolak, Dominik

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:855274>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-03**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Dominik Smolak

PRIVLAČNOST HRVATSKE NOGOMETNE LIGE INOZEMNIM
NOGOMETAŠIMA NAKON SVJETSKOG PRVENSTVA 2018.
GODINE

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

PRIVLAČNOST HRVATSKE NOGOMETNE LIGE INOZEMNIM
NOGOMETAŠIMA NAKON SVJETSKOG PRVENSTVA 2018.
GODINE

DIPLOMSKI RAD

Mentor: Dr. sc. Marin Galić

Student: Dominik Smolak

Zagreb

kolovoz 2020.

IZJAVA O AUTORSTVU

Izjavljujem da sam diplomski rad „Privlačnost hrvatske nogometne lige inozemnim nogometašima nakon Svjetskog prvenstva 2018. godine“, koji sam predao na ocjenu mentoru dr. sc. Marinu Galiću, napisao samostalno i da je u potpunosti riječ o mom autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam prethodno stekao ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivao etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Dominik Smolak.

Predgovor

Diplomski rad koji se pred vama nalazi govori o – kako se često navedenom sportu tepa u javnom diskursu – najvažnijoj sporednoj stvari na svijetu. Riječ je, naravno, o nogometu. Nijedna druga tema ne zanima sportsko novinarstvo toliko koliko ga zanima nogomet. A ne zanima ni mene.

Bez daljnega, grana novinarstva koja se bavi sportskim temama među najrelevantnijima je. Nije politika, ali progovara o politici. Nije gospodarstvo, ali progovara o novcu. Nije drama, ali progovara o emocijama. Podcijenjenost sporta i nogometa, o kojemu će ovdje biti riječ, dugi je niz godina bila prisutna u novinarskim akademskim krugovima. Međutim, situacija se zadnjih godina, polako, ali sigurno, mijenja nabolje. Rad pred vama želi doprinijeti njenom daljnjem razvoju, nudeći više od knjiga i djela o navijačima ili pravilima nogometne igre.

Pitanje je: što se zbiva na terenu? Kada na teren stupi hrvatska nogometna reprezentacija, gledanost je velika, popularnost i podrška neupitna. Istovremeno, kada iz svlačionice istrče nogometaši klubova Prve hrvatske nogometne lige, izuzev navijačkih skupina i lokalpatriota, domaći pratitelji nogometa okreću se stranim nogometnim ligama, ponajviše ligama petice. Poražavajuća gledanost domaćih utakmica najbolje tome ide u prilog. Međutim, dojam je da, što se kvalitete nogometa u 1.HNL tiče, stvari kreću nabolje. Upravo zato valja se okrenuti terenu.

Stoga će prikazani rad progovoriti o nogometu u 1.HNL. Konkretno, bavit ću se trendom dolazaka inozemnih nogometaša u najviši ligaški rang domaćeg nogometa nakon uspjeha Hrvatske na Svjetskom prvenstvu 2018. godine, gdje su Vatreni osvojili srebrnu medalju. U razgovoru sa stručnjacima te djelatnicima s područja nogometa, kao i inozemnim nogometašima, želim saznati postoji li doista trend među profesionalnim nogometnim igračima oko dolaska u Hrvatsku i kako se domaća liga razvija posljednjih nekoliko godina. Je li uspjeh Vatrenih doprinio imidžu HNL-a kao sve poželjnijoj destinaciji stranaca i utječu li oni na rezultate hrvatskih prvoligaša – postaje li liga sve bolja, ili se kreće u drugom, negativnom smjeru?

Zahvale

Rad posvećujem svom tati Davoru, koji je od ranog djetinjstva hranio moju potrebu za proslavom golova voljenog kluba. Posebno želim zahvaliti svim svojim sugovornicima - treneru Goranu Tomiću, novinarima Ižaku Anti Sučiću i Robertu Šoli, nogometnom agentu Darku Alegiću te nogometašima Mehdiju Mehdikhaniju, Papi Assaneu, Nemanji Glavčiću i Octaviju Paezu – koji su pomogli da se ljubav prema nogometu pretoči u riječi na papiru.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Nogomet i njegova važnost u društvu	2
2.1. Domovinski rat počeo je na tribinama?	4
2.2. Prvi koraci moderne hrvatske nogometne reprezentacije	6
3. Hrvatska na Svjetskom prvenstvu 2018.	8
3.1. Inozemni mediji o uspjehu Hrvatske na Svjetskom prvenstvu 2018.	9
3.2. Veza reprezentativaca i 1.HNL	12
4. Prva hrvatska nogometna liga	13
4.1. Opće informacije	13
4.2. Povijesni presjek	14
5. Transfermarkt	18
6. Metodologija	21
7. Analiza klubova: Stranci, politika i razvoj	23
7.1. NK Inter Zaprešić	23
7.2. NK Istra 1961	24
7.3. NK Varaždin	26
7.4. NK Slaven Belupo	26
7.5. HNK Gorica	27
7.6. HNK Hajduk	28
7.7. HNK Rijeka	29
7.8. NK Osijek	31
7.9. NK Lokomotiva	32
7.10. GNK Dinamo	33
8. Trend povećanja broja inozemnih nogometaša u 1.HNL nakon SP-a 2018.	35
8.1. Glas stručnjaka	35
8.1.1. Postoji li trend povećanja broja inozemnih nogometaša u 1.HNL nakon SP-a 2018.?	35
8.1.2. Je li uspjeh Hrvatske na SP-u doprinio dolasku stranih nogometaša u 1.HNL?	36
8.1.3. Stranci u 1.HNL: Prednosti	37
8.1.4. Stranci u 1.HNL: Nedostaci	37
8.1.5. Kako stranci dolaze u 1.HNL?	38
8.1.6. Slučaj Danija Olma	39

8.1.7.	Jezik kao faktor	40
8.1.8.	Za ili protiv dolaska inozemnih nogometaša u 1.HNL?.....	41
8.1.9.	Je li trend povećanja broja inozemnih igrača u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018. pozitivan ili negativan?	42
8.2.	Glas nogometaša	43
8.2.1.	Dolazak inozemnih nogometaša u 1.HNL.....	43
8.2.2.	Je li uspjeh Hrvatske na SP-u 2018. doprinio njihovom dolasku?.....	44
8.2.3.	Mišljenje igrača o 1.HNL i prvoligaškim klubovima	44
8.2.4.	Komunikacija i stanje u svlačionici	45
8.2.5.	Proces prilagodbe na život i nogomet u Hrvatskoj	45
8.2.6.	Prednosti i nedostaci igranja u inozemstvu	46
9.	1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018.: Napredak i mane.....	48
9.1.	Rast kvalitete lige	48
9.2.	Problemi lige	48
9.3.	Budućnost stranaca.....	49
10.	Rasprava.....	50
11.	Zaključak.....	52
	Popis literature	54
	Prilozi.....	60
	Sažetak i ključne riječi.....	90

Popis slika

Slika 1. Rubrika „Latest Transfers“ (Izvor: Transfermarkt.com/Screenshot)	19
Slika 2. Rubrika koja se bavi Prvom (Izvor: Transfermarkt.com/Screenshot)	20
Slika 3. Trener Goran Tomić (Autor: Dominik Smolak)	43
Slika 4. Nogometaš Nemanja Glavčić (Autor: Dominik Smolak)	46

1. Uvod

Sjajni usponi i uspjesi obilježili su posljednjih nekoliko godina hrvatskog nogometa. I Prva hrvatska nogometna liga i hrvatska nogometna reprezentacija na terenu se razvijaju u željenom smjeru. Dok Vatreni ruše rekorde, 1.HNL nudi sve kompetentnije momčadi za domaća i europska natjecanja. Drugo mjesto Hrvatske na Svjetskom prvenstvu 2018. u Rusiji bio je najveći uspjeh u povijesti reprezentacije, a Dinamo je iste godine po prvi puta nakon 1970. i pet desetljeća stagniranja prošao grupnu fazu Europske lige i tako prezimio u Europi. Međutim, Prva HNL nije samo Dinamo: Prva HNL je deset klubova koji su se danas, u bilo kojem trenutku, spremni „potući za bodove“ bez obzira na rezime, pozicije na tablici i stanja u klubu.

A od početka i kroz povijest 1.HNL, važan dio hrvatskih prvoligaških klubova nisu bili samo hrvatski, već i strani, inozemni nogometaši. Od činjenice da je najbolji strijelac debitantske sezone 1.HNL bio kosovski Hrvat Ardian Kozniku, do današnje situacije u ligi u kojoj, prema riječima novinara Ižaka Ante Sučića, „ima najviše stranaca s različitih područja“: sve to pokazuje da je HNL liga koja je uvijek bila dom stranim igračima. Čini se, nadalje, da je upravo nakon Svjetskog prvenstva broj inozemaca u 1.HNL u osobitom porastu.

Shodno tome i činjenici da se u akademskim krugovima o nogometu općenito ne piše dovoljno, potencijal proučavanja i zanimljivost migracija nagnali su me da krenem u pisanje rada o dolascima inozemnih nogometaša u HNL od ljeta 2018. do danas. Na početku ću, s primjerima iz Hrvatske, dokazati da je nogomet puno više od pukog sporta. Zatim slijedi osvrt na nastup hrvatske nogometne reprezentacije na Svjetskom prvenstvu 2018., koji ću kasnije nastojati povezati s dolaskom stranaca u Prvu hrvatsku nogometnu ligu po završetku istog natjecanja. Nakon toga je na redu predstavljanje općih informacija o 1.HNL i sažet povijesni presjek lige kroz godine. Naredno će poglavlje biti posvećeno njemačkom portalu Transfermarktu kao najvjerodostojnijem izvoru informacija o klubovima, igračima i njihovim transferima. Zašto su desk metoda te intervju prikladne metode za dobivanje informacija presudnih za rad, tema je o kojoj će biti riječ u poglavlju nakon toga. Uslijedit će analiza stranih igrača u zadnje tri sezone po klubovima koji su bili članovi prvoligaškog društva u sezoni 2019./20., da bi nakon toga na red došao glavni dio rada, u kojem ću, na temelju intervjua sa stručnjacima, raspravljati o svemu vezanom uz strane nogometaše u zadnjih nekoliko godina – od toga postoji li trend dolazaka stranaca u HNL, preko razloga zbog kojih su stigli i kako su se snašli, do toga doprinose li kvaliteti lige kao lige. Prije zaključka, a na temelju svega prethodno raspravljenog, ustanovit ću ide li liga u pravom smjeru, koji su problemi 1.HNL koji se još uvijek tek trebaju riješiti i što za strance nosi budućnost.

2. Nogomet i njegova važnost u društvu

Da je sport o kojem će ovdje biti riječ neizostavan dio društvene svakodnevice notorna je činjenica, pa kompleksne analize njegove važnosti nisu potrebne. Za autora Srđana Vrcana (2003: 7) „nema dvojbe da je nogomet kao igra u svojim praznovornim oblicima ovakvoga ili onakvog loptanja nogom odavno poznat, te se susretao u različitim zemljama i u različitim kulturnim podnebljima“. Prva rečenici u njegovoj knjizi odmah pogađa u srž. No, kako bismo definirali sam pojam nogomet? Prema Laliću, nogomet je kolektivna igra loptom koja ima malobrojna i gotovo u potpunosti lako shvatljiva pravila. Igra se nogama te glavom, kao i rukama, kada su vratari u svom šesnaestercu ili kada igrači izvode aut. Postoji više inačica nogometa, a najpoznatiji je svakako veliki nogomet koji se sastoji od deset igrača i vratara sa svake strane terena, čije dimenzije iznose između 100 i 110 metara duljine te 65 do 75 metara duljine. Igraju ga profesionalci, poluprofesionalci, amateri-natjecatelji i rekreativci. (2018: 55) Općenito, sportski je pogon golem, jer se svakoga danas održavaju na „stotine različitih natjecanja, od lokalnih do vrhunskih, profesionalnih.“ (Malović 2005: 306)

Danas gotovo ne postoji neka ne samo sportska ili rekreativna i zabavna aktivnost, nego ni politička, kulturna, vjerska ili slična aktivnost koja bi svakog tjedna mogla privući toliko ljudi koliko može nogomet. (Vrcan 2003: 13) A najpopularniji je „zbog osnovnih značajki koje ga krasi: pristupačnost svima i jednostavnost“. (Akrap 2018: 472) Uspoređuje ga se s religijom, „jer u svijetu koji je svim jakim emocijama postavio granice, stadion je rijetka iznimka“, a dvije krajnje emocije – radost i tuga – zbivaju se istodobno. (Vučković 2014: 140) Nogomet je „preslika društva“, a teško ga je „razumjeti bez razumijevanja njegove društvene pozadine i konteksta“. (Holiga 2018: 7) Oko 250 milijuna ljudi širom svijeta se rekreativno ili profesionalno bavi nogometom, tvrdi Lalić pozivajući se na podatke iz Večernjeg lista iz listopada 2017. godine. (2018: 59) Sukladno tome, jasno je da se i broj navijača može izražavati u milijunima. Uzmimo za primjer najrecentnije Europsko prvenstvo, ono u Francuskoj 2016., jer „finale održano 10. srpnja na pariškom Stade de France gledalo je, osim 81.000 prisutnih na stadionu, nešto više od tristo milijuna televizijskih gledatelja u svijetu, a utakmice toga natjecanja na stadionima u više gradova Francuske promatralo je rekordnih (za Europsko prvenstvo) ukupno 2.247.303 simpatizera nogometa, u prosjeku 47.594 po susretu“. (Lalić 2018: 60)

Navijačima hrvatske reprezentacije u najljepšem sjećanju ostaje zadnje veliko globalno nogometno natjecanje – Svjetsko prvenstvo u Rusiji 2018. Važno jest i za ovaj rad, jer Hrvatska je na Mundijalu osvojila drugo mjesto i postigla najveći uspjeh u povijest reprezentacije. A

navijači su ih potom, 16. srpnja 2018., na dan kada se momčad vratila u Hrvatsku, neviđenim dočekom nagradili u Zagrebu.

„S obzirom na to da su građani dočekivali Hrvatsku nogometnu reprezentaciju i u samoj zračnoj luci, potom cijelom dužinom trase kretanja od ZL Franjo Tuđman pa do Trga bana Josipa Jelačića i prilaznim ulicama, teško je procijeniti točan broj okupljenih građana koji vjerojatno prelazi 500 tisuća. Dolaskom reprezentacije na Trg bana Jelačića, na njegovu prostoru i ulicama u središtu grada procjenjuje se da je bilo oko 300 tisuća ljudi“, priopćenjem su javili iz Ministarstva unutarnjih poslova sljedećeg dana.¹

Doček reprezentativaca bio je drugo najveće okupljanje u povijesti zemlje. Jedino je prvi posjet Pape Ivana Pavla II. Hrvatskoj u rujnu 1994. okupio više ljudi. Tada se u Zagrebu skupilo do milijun vjernika, ali u obzir treba uzeti da su dolasci organizirani i iz desetaka europskih te svjetskih država. Ostali značajniji događaji okupili su do stotinjak tisuća ljudi.² Zato je također za konstatirati kako je dolazak Vatrenih bio najveće masovno okupljanje u Hrvatskoj poradi nogometa.

Općenito, natjecanje je rušilo rekorde gledanosti, jer „podaci potvrđuju kako je turnir u Rusiji bio najbolje svjetsko prvenstvo u povijesti“, izjavio je FIFA-in dužnosnik za komercijalne aktivnosti Phillippe Le Fioc'h. Utakmicu finala između Francuske i Hrvatske pratilo je 1,12 milijardi ljudi diljem svijeta, dok je ukupna gledanost od 14. lipnja do 15. srpnja, koliko je turnir trajao, iznosila 3,57 milijarde ljudi, što je više od pola svjetske populacije iznad četiri godine.³

Nema, stoga, dvojbe da je nogomet mnogo više od pukog sporta. Sastavni je dio svakog modernog društva, što hrvatskog, što bilo kojeg drugog, jer ne postoji država koju je nogomet zaobišao, a „loptanje“ u istima igra iznimno važnu ulogu. Kod nas u Hrvatskoj, s time na umu, ipak dolazi do svojevrsne oprečnosti: dok na stotine tisuća ljudi dočekuje reprezentaciju na zagrebačkim ulicama, tribine na utakmicama Prve lige ponekad zjape gotovo prazne. Već je desetljeće prošlo otkad je Lalić (2010: 30) istaknuo kako „u HNL-u nikad nije bilo manje

---

¹ <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/sluzbene-brojke-potvrđuju-docek-vatrenih-u-zagrebu-bio-je-savrsono-pripremljen---524169.html> (Pristupljeno 29. 4. 2020.)

² <https://www.vecernji.hr/vijesti/toliko-ljudi-jos-nije-bilo-na-datume-za-pamcenje-1258819> (Pristupljeno 30. 4. 2020.)

³ <https://hns-cff.hr/news/19334/finale-francuska-hrvatska-gledalo-112-milijarde-ljudi/> (Pristupljeno 1. 5. 2020.)

publike: 2.031 gledatelj prosječno po utakmici u prvenstvu 2009/10, a samo 500 na posljednjoj proslavi osvajanja naslova državnog prvaka (Dinama, u svibnju 2010., op. a.)⁴. Situacija se u međuvremenu poboljšala, no i dalje nije dovoljno dobra, jer je prosječnu utakmicu 1.HNL u protekloj sezoni (2019./20.) gledalo tek nešto više od 3.500 ljudi.⁴ Zašto je tomu tako?

2.1. Domovinski rat počeo je na tribinama?

Početakom '90-ih, situacija na stadionima bila je drugačija. Dvoboju između Hajduka i Dinama na punom Poljudu 18. ožujka 1990., primjerice, svjedočilo je više 50 tisuća gledatelja. Jasno, bilo je to razdoblje jedinstvenih političkih prilika, jer mjesec dana kasnije kreću prvi višestranački izbori u Hrvatskoj. Na istoj su utakmici zato osvanuli transparenti kojima Torcida i BBB daju podršku HDZ-u, no isti ipak nisu izazvali sveopće odobravanje. (Lalić 2018: 29)

„Tada sam u notes zabilježio kako su navijači Hajduka oko mene imali različite stavove u vezi s isticanjem tih političkih poruka, odnosno davanjem potpore Torcidi bilo kojoj strani, a na stadionu su se uz pljesak i druge pokazatelje odobravanja itekako čuli i zvižduci i uzvici negodovanja onih koji su protiv miješanja politike i sporta. U kasno proljeće 2017. komunicirao sam, uz ostale teme, o tim transparentima s Tomom Petrinjcem (Tomislavom Glušićem), jednim od najistaknutijih članova BBB-a u posljednjem duljem razdoblju. Rekao mi je sljedeće: „Transparent BBB za HDZ, koji se mogao vidjeti devedesete na Poljudu skupa sa svojim blizancem Torcida za HDZ, djelo je nekoliko pojedinaca (...) i kao takav je samo iznimka koja potvrđuje to pravilo.““ (Lalić 2018: 29-30)

Manje od dva mjeseca kasnije, 13. svibnja 1990., na red je došla u Hrvatskoj do danas najpoznatija utakmica. Utakmica koja nikada nije odigrana. Naime, susret Dinama i Crvene zvezde na Maksimiru, kako piše Richards Mills (2018: 207), bio je prilika za razbuktavanje nacionalizma, jer Franjo Tuđman dva tjedna unazad pobjeđuje na izborima, a službena predsjednička inauguracija tek se imala za održati 30. svibnja. S druge strane, motiv domaćim navijačima bila su uhićenja navijača koji su putovali u Split, upravo na tu utakmicu između Hajduka i Dinama u ožujku. Na željezničkom kolodvoru u Kninu, važnom raskrižju koje povezuje sjevernu i južnu Hrvatsku, policija je okružila neke od njih i uhitila šestoricu, uz riječi:

---

⁴ <https://telesport.telegram.hr/kolumne/gol-u-gostima/hnl-treba-mijenjati/> (Pristupljeno 8. 8. 2020.)

„Vas smo čekali, e, nećete vidjeti Split“. U takvim novim okolnostima, Bad Blue Boysi i Torcida zbog zajedničke se nacionalnosti združuju kao „braća“. (Mills 2018: 206-207) Nogomet i politika površinski su slični jer „nogomet stvara kolektive kojima se moguće lako identificirati, te pruža osjećaj pripadnosti navijačkoj grupi, lokalnoj zajednici, regiji i naciji“ (Vrcan 2003: 17), što je na Maksimiru toga dana bilo presudno.

Već 12. svibnja počela su razbijanja po gradu, a u ranim satima na dan utakmice navijači Crvene zvezde uspješno su pobjegli policiji koja ih je čekala na kolodvoru, jer su iz vlaka izašli ranije upotrijebivši kočnicu za opasnost. Uz nacionalističke uzvike i stalna razbijanja, Delije su se na Trgu potukle s Bad Blue Boysima, gdje su dva navijača iz Osijeka ubodena odvijačem. Ukupno je 55 pripadnika navijačke skupine Delija, koji su uživali i podršku u Zagreb doputovalih Srba iz Hrvatske, uhićeno prije početka utakmice. Sukobi su se nastavili sve do 16 sati, kada se otvaraju vrata maksimirskog stadiona. Nepromišljen raspored, uslijed kojeg su i domaći i gostujući navijači bili smješteni na južnoj tribini, stvorio je preduvjete da se napetosti pretvore u nered. Prvi incident zbio se u 17.39, tijekom zagrijavanja igrača, kada su domaći navijači Delije gađali kamenjem, a gosti su, kako bi se obranili od napada, potrgali panoe s plakatima na gornjem dijelu tribine. Navijači Crvene zvezde samo nekoliko minuta kasnije uspjeli su, zbog izostanka policijske intervencije, doći do gornje tribine i početi prema domaćima bacati plastične stolice koje su prethodno istrkali. Kada su obje strane došle u izravni kontakt, izbila je tučnjava. Milicija nije intervenirala na tribinama, no zato su se s Bad Blue Boysima, koji su probili sigurnosnu obranu, sukobili na terenu. Najpoznatiji sukob od svih sukoba toga dana uslijedio je: Dinamov kapetan Zvonimir Boban nogom nasrće na milicajca koji je tukao jednog hrvatskog navijača, a domaći navijači kliču mu „Zvone, Zvone!“. Konačno, u 19.21 objavljeno je kako se utakmica neće odigrati, pa su policija i vatrogasci na kraju pomoću suzavca i vodenog topa sa stadiona otjerali domaće navijače. Navijači Crvene zvezde, koji su ostali na južnoj tribini, otpremljeni su na željezničku stanicu i u vlak za Srbiju. (Mills 2018: 210-211)

Invazija terena, tijekom koje je spaljena zastava SFRJ, simbolično je označila kraj Jugoslavije. Federacija više nije mogla opstati. (Lalić 2018: 29) Magazin Čao tifo pisao je kako će utakmica biti zapisana kao „početak kraja Jugoslavije“, dok su dva hrvatska čitatelja predvidjela da će maksimirski sukob, uz kraju jugoslavenskog prvenstva, imati dalekosežne posljedice. (Mills 2018: 213) Jutarnji list objavio je da „je većina Hrvata uvjeren da je baš na maksimirskom stadionu počeo fizički raskol jedne umjetno stvorene države“. (Mills 2018: 224) Spiker emisije TV Kalendar 13. svibnja 2015. na godišnjicu sukoba, uz kadrove kaosa na Maksimiru, rekao je kako su „događaji na stadionu Dinama, i više nego na simboličan način,

nagovijestili (...) rat na prostorima bivše Jugoslavije, pa je tu utakmicu američka postaja CNN uvrstila među pet nogometnih utakmica koje su promijenile svijet“.⁵

Pitanje je li Domovinski rat počeo upravo 13. svibnja 1990. do danas ostaje aktualno u raspravama i medijima. Vladimir Faber, član policijskog osiguranja na utakmici Dinamo – Crvena zvezda kazao je kako ga „osobno vrijeđa“ kada čuje da je tog dana na Maksimiru započeo Domovinski rat, opisujući umjesto toga događaj kao huliganski sukob.⁶ Ipak, u medijima prevladava mišljenje kako je sukob ovaj ili onaj način bio polazišna točka Domovinskog rata. Miljenko Manjkas svoj dokumentarac o zbivanjima 13. svibnja nazvao je upravo „Domovinski rat počeo je na Maksimiru“, a Sportske novosti opisale su ga kao najobjektivniji uradak o svemu što se zbivalo toga dana.⁷ Čak i na službenim stranicama Dinama, a s čime se slaže i veliki dio drugih izvora, stoji kako „ista utakmica za mnoge označava nepisani početak Domovinskog rata“.⁸ Neupitno je, dakle, da su incidenti između Bad Blue Boysa i Delija svakako bili faktor od važnosti za start Domovinskog rata.

2.2. Prvi koraci moderne hrvatske nogometne reprezentacije

U isto vrijeme, Hrvatska je sanjala o vlastitoj nogometnoj reprezentaciji. I san se, gotovo osam desetljeća nakon osnivanja Hrvatska nogometnog saveza 1912., konačno ostvario.⁹ Kako navodi Mills, prvu utakmicu naša je reprezentacija odigrala 17. listopada 1990. u Zagrebu protiv Sjedinjenih Država, u sklopu vraćanja spomenika banu Jelačiću na najveći gradski trg. Hrvatska selekcija, koje je tada posebno snažno korištena u političke svrhe, slavila je 2:1 golovima Aljoše Asanovića te Ivana Cvjetkovića, a najbolji igrač susreta bio je Marko Mlinarić, koji je asistirao za oba pogotka. (2018: 154) Maksimir je tako ponovno bio poprište jednog važnog događaja u novoj hrvatskoj povijesti.

---

⁵ https://www.youtube.com/watch?v=S5lhbvaBv_w (Pristupljeno 8. 6. 2020.)

⁶ <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sto-se-zapravo-dogodilo-tog-povijesnog-13-svibnja-1990-na-maksimiru-20150513> (Pristupljeno 8. 6. 2020.)

⁷ <https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/hnl/dan-kada-su-dinamovi-navijaci-ustali-protiv-agresije-i-branili-svoje-za-mnoge-je-upravo-taj-dan-bio-i-ostao-neslužbeni-pocetak-rata-7350921> (Pristupljeno 1. 5. 2020.)

⁸ <https://gnkdinamo.hr/hr/Novosti/Clanak/sjecanje-na-1351990> (Pristupljeno 1. 5. 2020.)

⁹ <https://hns-cff.hr/hns/o-nama/povijest/> (Pristupljeno 8. 6. 2020.)

Toga dana rođeni su Vatreni, moderna nogometna velesila koja je ostavila važan trag na europskim i svjetskim prvenstvima.¹⁰ No, organizacija utakmice nije bila nimalo laka. Reprezentacija SAD-a nalazila se tada na europskoj turneji u sklopu priprema za Svjetsko prvenstvo 1994. kojima će biti domaćin, tražeći što više protivnika za pripreme. Ipak, na raspolaganju ih nije bilo mnogo. Stoga je menadžer američke vrste Ivan Opačak, hrvatski iseljenik iz Toronta, poslao ponudu HNS-u, a njegovi predstavnici Darko Tironi, Mladen Vedriš i Duško Grabovac, prihvatili su je s oduševljenjem. Dozvolu je trebao dati Jugoslavenski nogometni savez, koji, jasno, nije bio blagonaklon ideji, ali predstavnici HNS-a iskoristili su rupu u Statutu saveza, odnosno pravo da Hrvatska pod svojom zastavom odigra utakmicu, kao što je to u prošlosti činila Srbija. Za dolazak reprezentacije SAD-a trebalo je, k tomu, dobiti dozvolu State Departmenta, koji je dao tihi blagoslov utakmici. Utakmici i na kojoj su debitirali svjetski prepoznatljivi kockasti dresovi, djelo slikara Miroslava Šuteja.¹¹ Jasno, „gostovanje reprezentacije Sjedinjenih Američkih Država imalo je značajan politički, a ne samo sportski značaj, bilo je to svojevrsno međunarodno priznanje Hrvatske.“ Ne čudi, stoga, da je čak trideset tisuća ljudi svjedočilo prvoj utakmici i pobjedi reprezentacije u povijesti.¹²

HNS je u članstvo FIFA-e primljen u srpnju 1992., a u UEFA-u godinu dana kasnije. Vatreni u službenim natjecanjima sudjeluju od 1994. godine. (Mills 2018: 154) Osvajači su bronce sa SP-a u Francuskoj 1998. te, dakle, srebra sa SP-a u Rusiji 2018. godine.

---

¹⁰ <https://daniponosahrt.hr/dani-ponosa/161/17-listopada-1990-hrvatski-reprezentativci-prvi-pu> (Pristupljeno 9. 6. 2020.)

¹¹ <https://www.hzs.hr/hr/arhiva/29-hzs/hr/novosti/1050-hrvatska-sad-2-1-utakmica-koja-se-nikad-nece-zaboraviti> (Pristupljeno 9. 6. 2020.)

¹² <https://www.24sata.hr/sport/dan-kad-su-ro-eni-kockasti-na-maksimiru-pali-amerikanci-495419> (Pristupljeno 12. 6. 2020.)

3. Hrvatska na Svjetskom prvenstvu 2018.

Upravo je drugo mjesto na zadnjem Svjetskom prvenstvu, održanom u Rusiji 2018. godine, bio najveći uspjeh u povijesti hrvatske reprezentacije. Toliko velik da su se o njemu pisale i knjige. Izbornik Vatrene Zlatko Dalić napisao je „Rusiju naših snova“, a pisac Marijan Boršić djelo „Vatreni za sva vremena“. Svaki pravi navijač kockastih zna da je od 1998. nacionalna selekcija sudjelovala na svim svjetskim prvenstvima, izuzev onog održanog u Južnoj Africi 2010. godine. Hrvatska je, uz Urugvaj, najmanja zemlja koja je ikad sudjelovala u susretima polufinala i pritom dvaput osvojila odličje. (Boršić 2019: 7) Skupinu smo na Svjetskim prvenstvima samo prošli dvaput – 1998. i 2018. godine – te u oba navrata došli najmanje do polufinala. Kako je izgledao put Vatrene do finala u Rusiji?

Nakon tri utakmice u skupini, Dalićevi izabranici imali su tri pobjede. Redom su pali Nigerija (2:0), Argentina (3:0) te Island (2:1). „Hrvatska reprezentacija ovo ne pamti: Najbolji početak velikog natjecanja u povijesti“, glasilo je tada naslov Tportala¹³, u kojem stoji kako je momčad sa stopostotnim grupnim bodovnim učinkom te gol-razlikom 7:1 nadmašila sve prethodne generacije u ovoj fazi turnira. I sam Zlatko Dalić je u svojoj knjizi ustvrdio kako je skupina „zaokružena fascinantno“, ali i da ništa nisu uradili ako ispadnu u sljedećem krugu. (2018: 113)

U osmini finala čekala je Danska, koja je u tom trenutku bila neporažena u 18 utakmica zaredom. Izjednačen rezultat nakon 120 minuta i Modrićev promašen jedanaesterac u zadnjim minutama utakmice značili su da će Hrvatska po prvi put na prvenstvu u raspucavanje jedanaesteraca. Dvije obrane Danijela Subašića bile su ključ pobjede – Hrvati slave! „U kolopletu hrvatskih igrača bilo je suza radosnica, uzvika koji su se uzdizali u nebo ruske ljetne noći. Znali smo: mi možemo mi ćemo uspjeti!“ (Boršić 2019: 132) Na redu je bio četvrtfinalni dvoboj s domaćinima, Rusima. Scenarij je gotovo identičan danskom: Hrvatska prima gol i mora se vraćati, a nakon produžetaka rezultat i dalje ne određuje pobjednika. Ponovno su presudne Subašićeve obrane i ponovno Ivan Rakitić stavlja točku na i zadnjim jedanaesteracem. Ostale su samo četiri ekipe. Prikladno, protivnik u polufinalu bili su Englezi, s kojima kockasti imaju dugu povijest: prvo smo ih izbacili iz kvalifikacija za Europsko prvenstvo 2008., da bi nam se oni revanširali već u sljedećim kvalifikacijama, kroz koje nismo uspjeli izboriti Svjetsko prvenstvo 2010. Je li stiglo vrijeme za novu osvetu? Englesko podcjenjivanje Hrvatske i parola „It's coming home“ samo su dolijevali ulje na vatru. Ni ta utakmica nije bila drugačija od

---

¹³ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/hrvatska-reprezentacija-ovo-ne-pamti-najbolji-pocetak-velikog-natjecanja-u-povijesti-foto-20180626> (Pristupljeno 15. 6. 2020.)

prethodne dvije: protivnik rano stiže u vodstvo, slijedi povratak. Barem do produžetaka, kada među izgubljenim Englezima za 2:1 pogađa Mario Mandžukić i nagoviješta pobjedu. Finale. „Odakle li su izvukli snagu? Svi su mislili da će pasti. Je li ih vuklo finale, naši navijači, motiv podcjenjivanja koje su doživjeli od Engleza, neki prkos, inat, dokazivanje...“, pitao se Zlatko Dalić. (2018: 146)

Erupcija u domovini, koja je obuzela sve, od medija do navijača, ujedinila je zemlju. Hrvatska je živjela za posljednju utakmicu prvenstva. „Zlatko nije Srebrenko. Vatreni se uvijek vraćaju. Bila su to samo neka od razmišljanja koja su hrvatske navijače ispunjala nadom uoči finalnog ogleda na stadionu Lužniki.“ (Boršić 2019: 173) A utakmica finala? Ni autori se ne ustručavaju reći kako je to bila „nogometna predstava o kojoj bi sadašnji i budući proučavatelji nogometa mogli pisati dezertacije, na temelju kojih bi stjecali akademske naslove i neupitni stručni ugled.“ (Boršić 2019: 174) Ipak, Vatreni su od Francuske na kraju izgubili 4:2, iako su pokazali snagu i, po već poznatoj špranci, vraćali se iz minusa nakon što su primili prvi gol.

Nije uslijedila žalost, već neviđena sreća. Hrvatska nije tugovala zbog poraza u finalu, već je slavila drugo mjesto. Vatreni su osvojili srca navijača širom svijeta. Postali su druga reprezentacija svijeta. Jedan Hrvat, bilo kako bilo, ipak je osvojio zlatni trofej. Luka Modrić proglašen je najboljim igračem Svjetskog prvenstva, a naredne će godine osvojiti Balon d'Or, Zlatnu loptu, za najboljeg igrača svijeta u protekloj godini. Prekinuo je, tako, dominaciju Cristiana Ronalda i Lionela Messija koji su u proteklom desetljeću imali duopol na tu nagradu.

3.1. Inozemni mediji o uspjehu Hrvatske na Svjetskom prvenstvu 2018.

Veliki su strani mediji o srebru hrvatske reprezentacije pisali lijepe riječi, no kako su put Vatrenih pratili od prvog susreta, treba se vratiti na početak i sve ih proučiti. Nakon pobjede nad Nigerijom, piše SN, „inozemni mediji u svojim prvim izvješćima objavljenim netom poslije završetka dvoboja u Kalinjingradu ističu zasluženost pobjede Vatrenih u susretu koji nije oduševio“. Za Eurosport BBC, utakmica nije bila „ništa spektakularno, ali vrlo solidno za pobjedu u primjernoj utakmici“, dok je britanski Guardian javio kako je Hrvatska „u jednoj neuvjerljivoj predstavi bila profesionalna i dostatna za pobjedu“.¹⁴

Po završetku susreta s Argentinom, pisalo se, naravno, još više. U članku objavljenom sljedećeg dana ističe se kako su španjolski mediji naslovnice rezervirali za Hrvatsku, pa je tako

---

¹⁴ <https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/reprezentacija/video-strani-mediji-malo-drugacije-gledaju-na-pobjedu-hrvatske-ali-modricu-se-dive-svi-modric-je-pokazao-messiju-kako-se-izvodi-jedanaesterac-7488165> (Pristupljeno 15. 6. 2020.)

naslov španjolskog Asa glasio „Od Argentine su ostale samo ruševine“. Marca je, pak, napisala kako je Argentina djelovala „skroz impotentno, a Hrvatska, prepuna znalaca i iskusnih igrača, to je iskoristila“. El Mundo Deportivo posebno je nahvalio Ivana Rakitića te Luku Modrića.¹⁵

Trijumf nad Islandanima i prvo mjesto u skupini donijeli su igračima nove pohvale. Britanski Eurosport naglasio je kako su Hrvati Islandanima oduzeli san, a Telegraph da je Hrvatska igrala nogomet bez rizika. Američki ESPN nahvalio je Perišića, koji po njima bio ključ pobjede protiv Islanda. New York Times osvrnuo se na cjelokupni učinak reprezentacije u grupi, kazavši kako je Hrvatska „kompletirala perfektni učinak u skupini D s maksimalne tri pobjede“.¹⁶

Tekst o izbacivanju Danaca u osmini finala Guardian je naslovio s „Hrvatska poslala Dansku kući sa Svjetskog prvenstva nakon Subašićeva herojstva u penalima“. Ipak, usprkos pobjedi, ni kritike nisu izostale, jer BBC piše da je hrvatska reprezentacija „bila sjena one momčadi“ koja je slavila nad Argentinom, dodavši kako se činilo da im nedostaje energije i ambicije.¹⁷

Prave pohvale, posebno individualne, počele su pristizati nakon što je reprezentacija u sljedećem krugu izbacila domaćine, Rusiju. CNN je javio kako je Hrvatska slomila ruska srca, dok je francuski L'Equipe svoj članak o Vatrenima naslovio 'Hrvatska – 20 godina poslije', aludirajući na ponovljeni uspjeh ulaska u polufinale, kao što je to bilo 1998. godine. Marca je nahvalila Ivana Rakitića, Guardian uz Rakitića spomenuo i Subašića, dok je AS istaknuo kako bi Modrić mogao postati osvajač Zlatne lopte.¹⁸ U regionalnim medijima, situacija je bila ista. „Bolni kraj za Ruse, Hrvati su kraljevi penal-drame!“, pisali su novinari srpskog portala Sportske.net. Tamošnji Blic objasnio je kako su Hrvatska i Rusija „odigrali meč za nogometne sladokusce“, a Dalića opisao kao „tvorca nevjerojatnog uspjeha“. „Hrvatski san u Rusiji još uvijek traje“, složna je bila većina bosanskohercegovačkih medija.¹⁹

Međutim, jasno je bilo da će svijet slaviti Hrvatsku tek ako u polufinalu izbace Englesku. Predispozicije su bile tu – Google je za vrijeme utakmice objavio kako je hrvatska

---

¹⁵ <https://www.index.hr/sport/clanak/spanjolski-mediji-na-naslovnici-pisu-samo-o-hrvatskoj-od-argentine-su-ostale-samo-rusevine/2006210.aspx> (Pristupljeno 16. 6. 2020.)

¹⁶ <https://net.hr/sport/nogomet/hrvati-su-islandanima-oduzeli-san-svjetski-mediji-hvale-novu-pobjedu-vatrenih-hrvatska-je-besprijekorna/> (Pristupljeno 16. 6. 2020.)

¹⁷ <https://www.vecernji.hr/sport/evo-sto-strani-mediji-pisu-o-pobjedi-hrvatske-i-odlasku-u-cetvrtfinale-1255664> (Pristupljeno 16. 6. 2020.)

¹⁸ <https://www.vecernji.hr/sport/svjetski-mediji-raspisali-se-o-hrvatskoj-pobjedi-nad-rusijom-1257006> (Pristupljeno 16. 6. 2020.)

¹⁹ <https://www.index.hr/sport/clanak/reakcije-regionalnih-medija-hrvati-su-kraljevi-penaldrame/2009582.aspx> (Pristupljeno 16. 6. 2020.)

reprezentacija najpretraživaniji pojam na svijetu.²⁰ A onda se dogodila i pobjeda. „Hrvatska je slomila Englesku na Lužnjikiju“, javio je Guardian. Marca je na naslovnici otisnula riječi „Povijesna Hrvatska“, a u samim novinama napisala kako je „Mandžukić odveo herojsku Hrvatsku u njezino prvo, povijesno finale“. Popularnu englesku parolu „It's coming home“ neengleski mediji iskoristili su za opisivanje njihovog ispadanja s prvenstva, pa je tako La Gazzetta Dello Sport javila kako trofej „ne dolazi kući“ s Gordi Albionom. Za Hrvatsku su, pak, uz konstataciju da su Perišić i Mandžukić pobijedili Englesku, rekli da je reprezentacija koja „nikad ne odustaje, koja se diže i probija ulicama“, a da s Francuzima s kojima se susreću u finalu imaju otvoren račun od 1998.²¹ Blic je Marija Mandžukića proglasio herojem, a hrvatski trijumf povijesnim uspjehom neviđenih razmjera. (Isto kao 18, vidi Fusnote)

Stiglo je finale, i nakon poraza srebro. Međutim, kritike su izostale, kako među navijačima, tako i u medijima. Njemački Bild hrabro je rekao kako je ovo „najpogrešiji ishod finala SP-a u povijesti“, a Marca je Vatrene proglasila junacima. „Hrvatska je došla tamo gdje nitko nije očekivao. Za junake je završilo Svjetsko prvenstvo s tri produžetka i dva izvođenja jedanaesteraca. Modrić i Rakitić zaslužuju mjesto u povijesti hrvatskog nogometa“, istaknuli su. Portal Goal Hrvatskoj je zahvalio što je ponudila najbolju bajku na svjetskim prvenstvima.²²

„Hrvatska je bila hrabra i odvažna, ali ju je sreća napustila. Ostaje joj gorak okus nepravde nakon što je Francuska drugi put povelala iz penala, nakon igranja rukom Perišića i podužih konzultacija s VAR-om. Hrvati su pokazali nesalomljiv duh i kući se vraćaju kao heroji, što je status koji u potpunosti zaslužuju nakon njihova doprinosa ovom spektakularnom finalu. Njihov pristup osvojio je srca neutralac, zbog čega su zaradili ovacije svojih navijača nakon utakmice. Nisu pokazali znakove umora nakon tri uzastopna produžetka, a čak i kad je sve izgledalo riješeno, nisu potonuli, već su zaprijetili preokretom golom Mandžukića“, jasan je bio BBC.²³ Popularna internetska stranica sa zabavnim sadržajem, 9GAG, objavila je kako je Francuska osvojila prvenstvo, a Hrvatska naša srca, srca navijača diljem svijeta.²⁴ Očito, cijeli svijet čuo je za Hrvatsku.

---

²⁰ <https://www.vecernji.hr/sport/google-cro-je-najtrazeniji-pojam-na-svijetu-1257857> (Pristupljeno 16. 6. 2020.)

²¹ <https://www.jutarnji.hr/sport/nogomet/hrvati-zauzeli-naslovnice-stranih-medija-za-povijest-cudo-mandzukic-odveo-herojsku-hrvatsku-u-njezino-prvo-finale-7597923> (Pristupljeno 16. 6. 2020.)

²² <https://www.jutarnji.hr/sport/nogomet/strani-mediji-odusevljeni-vatrenima-ovo-je-najpogresniji-ishod-finala-svjetskog-prvenstva-u-povijesti-7613409> (Pristupljeno 16. 6. 2020.)

²³ <https://slobodnadalmacija.hr/sport/domaci-nogomet/svjetski-mediji-ujedinjeni-39-hrvatska-je-bila-bolja-francuska-je-imala-srecu-i-suce-na-svojoj-strani-ostaje-gorak-okus-39-556640> (Pristupljeno 16. 6. 2020.)

²⁴ <https://9gag.com/gag/ayXZVxY> (Pristupljeno 22. 6. 2020.)

3.2. Veza reprezentativaca i 1.HNL

Zanimljiv je pokazatelj informacija o tome koliko je, od 23 hrvatskih reprezentativca u Rusiji, njih prošlo kroz 1.HNL, odnosno koliko ih je u jednom trenutku karijere igralo u HNL-u, kao i koliko je još bilo u HNL-u u trenutku igranja Svjetskog prvenstva 2018. Naime, samo dvojica iz „srebrnog kadra“ nisu igrali seniorski nogomet u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi: Ivan Rakitić, koji je rođen i odrastao u Švicarskoj, pa je i tamo počeo karijeru, te Ivan Perišić, koji je još kao član škole nogometa Hajduka otišao u francuski Sochaux. Pozivnicu za Mundijal dobila su tada dva HNL igrača, Filip Bradarić (Rijeka) i Dominik Livaković (Dinamo), a jedino je Livaković još uvijek u HNL-u. Dakle, 21 igrač tadašnje reprezentacije nastupao je u 1.HNL u određenom trenutku svoje karijere, a trenutno je u domaćoj ligi tek – jedan. Očito, kvalitetnim domaćim igračima, i to ne samo reprezentativcima, već svima takvima, što će potvrditi i sugovornici u intervjuima, cilj je otići u inozemstvo. Zbog toga se, pokazat će se u nastavku rada, javlja potreba za dovodenjem stranih igrača u 1.HNL.

Nadalje, od njih 23, koliko ih je putovalo na prvenstvo, 16 ih je u tom trenutku igralo u ligama petice. Šime Vrsaljko (Atletico Madrid), Ivan Rakitić (Barcelona) i Luka Modrić te Mateo Kovačić (Real Madrid) igrali su u Španjolskoj. Ivan Strinić (Sampdoria), Ivan Perišić i Marcelo Brozović (Inter), Nikola Kalinić (Milan), Mario Mandžukić (Juventus) i Milan Badelj (Fiorentina) nastupali su u talijanskoj ligi, dok je u Engleskoj plaću zarađivao Dejan Lovren (Liverpool). Njemačka liga bila je dom Andreju Kramariću (Hoffenheim), Tinu Jedvaju (Bayer Leverkusen), Anti Rebiću (Eintracht Frankfurt) i Marku Pjaci (Schalke 04), a francuska Danijelu Subašiću (Monaco). Inozemni nogometaši koji su stigli u Hrvatsku kasnije će u intervjuima potvrditi kako ih je u 1.HNL privuklo to što liga može biti odskočna daska za dalje, za odlazak u još bolju ligu, a hrvatski reprezentativci poslužili su kao primjer toga. No, što se lige tiče, valja krenuti od početka...

4. Prva hrvatska nogometna liga

4.1. Opće informacije

Prema službenoj web-stranici prvenstva, Prva hrvatska nogometna liga, sponzorskog naziva Hrvatski Telekom Prva Liga, najviši je rang natjecanja u hrvatskom nogometnom ligaškom sustavu. Poznata i pod akronimom 1. HNL, liga nastaje 1992. godine, nakon raspada Jugoslavije, a natjecanjem rukovodi Hrvatski nogometni savez. U 1. HNL od sezone 2013./2014. sudjeluje deset hrvatskih klubova koji igraju po četverokružnom bod sustavu, a jedan se krug sastoji od devet kola. Svaka momčad sa svakom, dakle, tijekom jedne sezone igra četiri ligaška susreta, odnosno ukupno 36 kola. Utakmice Prve lige igraju se prema usvojenom kalendaru natjecanja, dok se raspored utvrđuje ždrijebom natjecateljskih brojeva klubova uz korištenje Bergerove tablice. Klub koji je prethodnu sezonu završio kao prvi na ljestvici, ima pravo izbora natjecateljskog broja.²⁵

U tekućoj sezoni 2019./2020., na kraju natjecateljske godine, u kvalifikacije za Ligu Prvaka po prvi put u povijesti 1.HNL ulaze prvak i viceprvak prvenstva. Momčadi koje su natjecanje završile na trećem i četvrtom mjestu te pobjednik Hrvatskog kupa (ili petoplasirani, ako Kup osvoji klub koji se već kvalificirao, op. a.) natjecat će se u kvalifikacijama za Europsku ligu. Ipak, zbog Dinamovog ispadanja iz Europe ove zime, u 2021./2022. opet ćemo imati četiri predstavnika.²⁶ Broj domaćih klupskih predstavnika, sukladno tome, u europskim se natjecanjima mijenja iz sezone u sezonu, ovisno o uspjesima klubova upravo u navedenim natjecanjima, pa nije stalan.

S druge strane, kao i obično, ligu napušta klub koji je sezonu okončao kao deseti, posljednjeplasirani. Predzadnja momčad ljestvice igra dodatne kvalifikacije protiv drugoplasirane momčadi Druge lige, viceprvaka 2. HNL, po dvostrukom kup-sustavu, što znači da ekipe igraju dvije utakmice i da je svaka domaćin u jednom susretu. Prvoligaš u slučaju pobjede ostaje u ligi, dok u slučaju poraza ispada, a na njegovo mjesto, dakle, dolazi drugoligaš od kojeg je izgubio. (Isto kao 23)

Natjecanje se sastoji od nekoliko tijela, a to su redom Povjerenik za natjecanje, čiju funkciju u trenutku pisanja rada izvršava Josip Brezni, zatim Povjerenik za određivanje sudaca (Alen

---

²⁵ <http://prvahnl.hr/prva-liga/o-natjecanju/> (Pristupljeno 18. 4. 2020.)

²⁶ <https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/nogomet-mix/iduće-godine-polovica-hnl-a-u-europi-a-vec-iduće-ljeto-hrvatska-ce-biti-bez-kluba-u-europskoj-ligi-postoji-samo-jedan-nacin-kako-do-nje-doci-9741319> (Pristupljeno 18. 4. 2020.)

Gerek), Povjerenik za sigurnost (Miroslav Marković), Disciplinski sudac (Alan Klakočer) te Povjerenik za određivanje kontrolora sudaca (Ante Kulušić). (Isto kao 23)

4.2. Povijesni presjek

Premijerna sezona 1. HNL 1992. godine nije bila klasična sezona, koja se igra od sredine ljeta do kasnog proljeća. Sudionici su mjesto u ligi zaslužili na temelju plasmana u zadnjoj sezoni natjecanja u ligi bivše države.²⁷ Liga je tada, naime, brojala 12 klubova: Hajduk, Zagreb, Osijek, Inker Zatrešić, HAŠK Građanski, Rijeka, Istra, Varteks, Cibalia, Zadar, Dubrovnik i Šibenik. Naslov je osvojio Hajduk i nitko nije ispao jer se prvenstvo naredne sezone proširilo na 16 klubova, a najzanimljivija je svakako činjenica da je sezona održana od 29. veljače do 13. lipnja.²⁸ Razlog tomu je ratno razdoblje - velikim dijelom Hrvatske trajao je tada Domovinski rat i dio Hrvatske bio je okupiran, zbog čega je sezona kudikamo skraćena. Mnogi su prvoligaši domaće utakmice igrali izvan svog grada.²⁹ Osijek je tako bio domaćin u Kutjevu, Donjem Miholjcu i Đakovu, Cibalia u Zagrebu, Đakovu, Čakovcu te Požegi, Zadar u Crikvenici, Splitu i Solinu, a Šibenik u Splitu, Stobreču i Žrnovnici. Nogometaši Dubrovnika trčali su travnjacima u Metkoviću, Blatu na Korčuli i – Zagrebu.³⁰ Igralo se dvokružno, 22 kola ukupno.³¹

Prvi pogodak u ligi pao je upravo na dan kada je HNL „debitirao“.

„Taj se trenutak dogodio na utakmici tadašnjeg HAŠK Građanskog i vinkovačke Cibalijske (2:0). Šest tisuća gledatelja svjedočilo je tom trenutku, a prvi povijesni pogodak postignut je nakon samo 45 sekundi igre. Njegov autor bio je nogometaš HAŠK Građanskog Željko Adžić.“ (Isto kao 28)

---

²⁷ <https://www.nogometplus.net/povijest-hnl-a/> (Pristupljeno 18. 4. 2020.)

²⁸ <https://web.archive.org/web/20120211124244/http://prva-hnl.hr/blog/prva-hnl-arhiva/sustav-natjecanja/> (Pristupljeno 18. 4. 2020.)

²⁹ <https://www.hntv.hr/vijesti/video-prije-tocno-28-godina-prvi-gol-u-hrvatskim-prvenstvima> (Pristupljeno 18. 4. 2020.)

³⁰ <https://www.24sata.hr/sport/povijest-hnl-a-ratnom-prvom-sezonom-vladao-je-jaki-hajduk-423133> (Pristupljeno 18. 4. 2020.)

³¹ <http://prvahnl.hr/povijest/rezultati-i-poretci/?sid=1> (Pristupljeno 18. 4. 2020.)

Strijelcu je na travnjaku maksimirskog stadiona za gol asistirao Mađar Peter Vigh.³² Radi se o jednom od prvih inozemnih nogometaša u novonastaloj hrvatskoj ligi. Šibenik ih je u navedenoj sezoni imao pet, Istra četiri, Cibalia i Zadar po tri, Dinamo te Hajduk po dva, a svlačionica Varaždina bila je dom jednom strancu. Upravo je jedan od njih, Ardian Kozniku, Kosovar koji je kasnije nastupao za Hrvatsku, postao i prvi topnik lige. Od naredne sezone, pa sve do danas, 1.HNL ni u jednoj sezoni nije imala manje od 30 stranaca.³³

Zagrebački HAŠK, čiji su dres tada nosili pod trenerskom palicom Vlatka Markovića nosili Zvonimir Soldo, Ivan Cvjetković te Kruno Jurčić, završio je na kraju kao tek peti s deset bodova zaostatka za prvakom, također izgubivši u finalu Kupa od zaprešićkog Inker. Najbolji strijelac prvenstva bio je, dakle, Hajdukov Kozniku s 12 pogodaka, s kojim su bok uz bok igrala poznata lica poput Slavena Bilića, Gorana Vučevića, Harija Vukasa, Ivice Mornara te Joška Jeličića. Predvođeni trenerom Stankom Poklepovićem, Bili su pobijedili u 16 utakmica i s 36 bodova zasjeli na tron. Pobjeda je, zanimljivo, u to vrijeme još uvijek vrijedila dva, a ne tri boda. Ipak, nijedan od najuspješnijih klubova – Hajduk, drugoplasirani Zagreb te Inker - kako UEFA još nije bila priznala HNS, nije imao pravo nastupa u Europi. (Isto kao 28)

S četiri nova prvoligaša, sezona 1992./93., druga po redu u povijesti, igra se po uobičajenom rasporedu jesen – proljeće. Bila to je godina nogometnih promjena, posebice u HAŠK-u Građanskom. Nakon razočaravajuće sezone bez trofeja, trenerom zagrebačkog kluba po četvrti put, a prvi put od neovisnosti nove lige, postaje Miroslav Ćiro Blažević. Potez se odmah isplatio, jer su Zagrepčani u 15 utakmica prvog dijela sezone ostvarili deset pobjeda, uz pet remija. Umjesto na susretima u kojima su slavili, jedan je, do danas neoboriv rekord, pao u ogledu bez pobjednika. Naime, u sklopu 13. kola prvenstva, Hajduk je gostovao na Maksimiru, a remi (1:1) dviju momčadi, s tribine je pratilo 50 tisuća gledatelja; rekordan broj za HNL prilike. Ne čudi, stoga, ni informacija da je druga sezona HNL-a bila najgledanija u povijesti, s prosjekom od 4264 gledatelja po dvoboju. Iste zime, željom predsjednika Franje Tuđmana, HAŠK mijenja ime u Croatia. U nastavku sezone, Ćiro ostvaruje osam pobjeda u osam utakmica te do kraja natjecanja s 49 osvojenih bodova naslov donosi u Zagreb. Hajduk, pak, po prvi put u povijesti osvaja Rabuzinovo sunce, naslov Kupa, izbacivši upravo Croatiju. Iste sezone stiže zeleno svjetlo za nastupe u europskim natjecanjima.³⁴

---

³² <https://www.index.hr/sport/clanak/25-godina-hnla/953281.aspx> (Pristupljeno 21. 4. 2020.)

³³ <https://hrnogomet.com/hnl/straniIgraciPoKlubovima.php?prvenstvo=1&sortOrder=desc&sortBy=3&stranica=1&lang=hr> (Pristupljeno 21. 4. 2020.)

³⁴ <https://www.24sata.hr/sport/hask-nasred-sezone-mijenjao-ime-na-derbiju-50000-navijaca-423170> (Pristupljeno 20. 4. 2020.)

Tofta B68, predstavnik Farskih otoka, u pretkolu Lige prvaka izgubila je od Zagrepčana s ukupno 11:0. U prvom su kolu hrvatske predstavnice čekali nogometaši Steaue Bukurešt: nakon dvoboja u Rumunjskoj, Croatijini igrači kući su se vratili s pobjedom od 2:1. Ipak, s 3:2 poraženi su pred domaćim navijačima te zbog golova u gostima ispadaju iz natjecanja.³⁵ Hajduk u Kupu pobjednika kupova, tadašnjem natjecanju koje je okupljalo osvajače nacionalnih kupova, usprkos ispadanju koje se također zbilo u prvom kolu, postiže jedan zapažen rezultat. Splitski, koji su zbog rata bili primorani biti domaćin u Ljubljani, na tamošnjem stadionu Bežigrad dočekali su amsterdamski Ajax predvođen Frankom De Boerom, Edgarom Davidsom i Frankom Rijkaardom, te ih s minimalnih 1:0 ispratili natrag u Nizozemsku. U uzvratnom se susretu, međutim, Ajax zbog toga iskalio na Hajduku i dobio ih 6:0.³⁶

Trend ekspanzije broja momčadi u 1. HNL nastavlja se u idućoj sezoni, kada se u ligi natječu dva kluba više u odnosu na prethodnu sezonu; njih 18. Tada padaju do danas nesrušivi rekordi.

„Prvi i jedini put u povijesti HNL je imao 18 klubova, a Hajduk je na putu do titule ostvario najveću pobjedu u povijest lige nad Radnikom (10-0) u sezoni 1993./94. (...) Na Poljud su u 32. kolu prvenstva 5. lipnja 1994. stigli nogometaši velikogoričkog Radnika i primili čak deset komada. (...) Tek je nešto manje iste sezone bila uvjerljiva Croatia protiv Pazinke na Maksimiru (16. kolo). „Modri“ su pobijedili 10-1 te privremeno preuzeli vrh ljestvice najuvjerljivijih pobjeda HNL-a.“³⁷

Odonda pa do sezone 1997./98., za svako se prvenstvo mijenjaju pravila po pitanju broja prvoligaša. U sezoni 1994./95., broj klubova u 1.HNL ponovno se smanjuje, s 18 na 16. Tada se prvi puta počelo primjenjivati pravilo o dodjeljivanju tri boda pobjedniku susreta, za razliku od prijašnjih izdanja kada su pobjednici dobivali po dva boda po susretu. I naredno izdanje, sezona 1995./96., bila je predmet natjecateljskih promjena. Umjesto jedne, igrale su se dvije lige – Prva A liga s 12 klubova i Prva B liga s 10 klubova. Pet najbolje plasiranih momčadi iz svake lige igrale su doigravanje do razrješenja pitanja prvaka. Sezona 1996./97., kada se

---

³⁵ <https://povijest.gnkidnomo.hr/arhiva-utakmica/1991-2000/1993-1994/> (Pristupljeno 20. 4. 2020.)

³⁶ <https://www.index.hr/sport/clanak/ajax-u-gostima-kod-hrvata-nikad-nije-primio-gol-a-tukao-ga-je-jedino-hajduk-u-ljubljani/577805.aspx> (Pristupljeno 20. 4. 2020.)

³⁷ <https://www.24sata.hr/sport/prva-i-zadnja-liga-18-dala-nam-je-najvecu-pobjedu-u-povijesti-423203> (Pristupljeno 20. 4. 2020.)

natjecanja zvalo Prva A liga, imala je 16 klubova, a sezona 1997./98. njih svega 12. (Isto kao 25)

Najtrofejniji klub 1.HNL (i svih drugih hrvatskih ligaških prvenstava koja su nosila neki drugi naziv) do danas je Dinamo, a klubu je to ime konačno vraćeno 14. veljače 2000. godine nakon zahtjeva navijača za tajnim glasovanjem Skupštine kluba, koji su izglasali povratak imena.³⁸ „Tako je pomalo romantično završila borba za vraćanjem starog imena, koja je trajala cijelo desetljeće.“ (Isto kao 25) Naredne sezone, kada je liga imala 16 klubova, svoju jedinu prvoligašku titulu osvojili su njihovi gradski susjedi s Kranjčevićeve – NK Zagreb. Tada HNL bilježi jedan negativan rekord – TŠK Topolovac, prvoligaš kratkog vijeka, primio je ukupno 95 golova u ligi, što je najviše za jedan klub tijekom jednog domaćeg ligaškog prvenstva. (Isto)

Sljedeće tri sezone igraju se s 12 klubova, s time da se 2004./05. liga nakon 22 odigrana kola dijelila na dva dijela – Ligu za prvaka u kojoj je igralo šest ekipa iz gornjeg dijela tablice i Ligu za ostanak sa šest ekipa iz donjeg dijela. U Ligu za ostanak, poznatu i kao „Liga za bedaka“, ispada tada baš Dinamo te ostaje bez mogućnosti igranja u Europi naredne sezone. Modri, odonda do danas, osvajaju sve naslove prvaka Hrvatske, izuzev sezone 2016./17., kada je titula pripala Rijeci. Nove promjene u formatu nismo gledali sve do 2009./10. i Lige 16, pa zatim povratak na 12 klubova od sezone 2012./13. (Isto)

Do danas aktualan format s deset klubova u ligi, kako stoji na početku poglavlja, gledamo od sezone 2013./14., dakle već sedam godina, što je i najduži vijek jednog natjecateljskog formata u HNL-u.³⁹ Što se stranaca tiče, najviše ih je u ligi upravo u posljednje tri sezone – od 2017./18. nadalje – zbog čega je rad i fokusiran na navedeno razdoblje.

---

³⁸ <https://gnkdinamo.hr/hr/Novosti/Clanak/povratak-imena-dinamo> (Pristupljeno 24. 6. 2020.)

³⁹ <http://prvahnl.hr/news/11203/liga-10-po-prvi-puta/> (Pristupljeno 24. 6. 2020.)

5. Transfermarkt

Svaki iole dobar poznavatelj nogometa složit će se s tvrdnjom da je njemački portal Transfermarkt najbolji izvor za praćenje vijesti o transferima igrača te, općenito, informacija o igračima i klubovima. Složio se i novinar sportskog portala Germanijak.hr, Ižak Ante Sučić, u intervjuu u sklopu ovog rada.

„Transfermarkt je, po meni osobno, definitivno najbolji. Zato što je diverzija prevelika. Jednako kao što prate hrvatsku, pratit će indijsku ligu, što je vrhunska stvar. Tamo se mogu izvući informacija o nekom nogometašu kojeg nikad nisi vidio, ni o njemu čuo. Najrelevantniji su, jer ažuriraju samo službene podatke, ono što se zaista dogodilo. Dakle, Transfermarkt je odličan, ali svaku informaciju ipak, ako postoji mogućnost, treba dodatno provjeriti“, rekao je.

O čemu se, konkretnije, radi? Transfermarkt je platforma koja se, kao što joj ime sugerira, prvenstveno bavi informacijama o transferima, odnosno prelascima igrača u nogometne klubove širom svijeta. Uz to, portal određuje novčane vrijednosti igrača na nogometnom tržištu - ovisno o njegovoj kvaliteti, godinama, formi, golovima, asistencijama, obranama i drugim faktorima na terenu, nogometaševa će vrijednost rasti, padati ili stagnirati. Njihova je baza iznimno velika: u veljači 2014. obuhvaćala je preko 300 tisuća nogometaša i 33 tisuće trenera, pohvalili su se na svojim stranicama.⁴⁰

---

⁴⁰ <https://web.archive.org/web/20140311124528/http://www.02elf.net/sport/transfermarkt-nl-niederlaendische-tm-version-ab-jetzt-online-370306> (Pristupljeno 28. 6. 2020.)

Player	Age	Nat.	Left	Joined	Fee
Stefano Gori Goalkeeper	24	Italy	AC Pisa Italy	Juventus Italy	€2.70m
Lucas Castro Central Midfield	31	Italy	Cagliari Calcio Italy	SPAL Italy	€2.70m
Kevin Bonifazi Centre-Back	24	Italy	Torino Italy	SPAL Italy	€9.90m
Mario Pasalic Central Midfield	25	Croatia	Chelsea England	Atalanta Italy	€13.50m
Georgios Kyriakopoulos Left-Back	24	Greece	Asteras Tripoli Greece	Sassuolo Italy	€1.08m
Stefano Pettinari Centre-Forward	28	Italy	Lecce Italy	Trapani Italy	€180Th.
Thiago Silva Centre-Back	35	Brazil	Paris SG Ligue 1	Without Club	-
Adrian Semper Goalkeeper	22	Croatia	Dinamo Zagreb Croatia	Chievo Verona Italy	€1.35m
Andrea Barberis Central Midfield	26	Italy	Crotone Italy	Monza Italy	Free transfer

Slika 1. Rubrika „Latest Transfers“ koja sadrži informacije o transferima igrača – klub iz kojeg odlaze, klub u koji dolaze i odštetu koji je njihov novi klub uplatio starom, ako postoji

Osnivač portala Matthias Seidel pokrenuo ga je još 2000. godine, a isti je među najvećim sportskim portalima u Njemačkoj.⁴¹ Prema tamošnjem IWV-u, samo u kolovozu 2008. stranica je zabilježila preko 14 milijuna posjeta čitatelja.⁴² U siječnju 2013., recimo, bilježe 33,7 milijuna posjetitelja.⁴³ Najrecentnije istraživanje, ono frankfurtske udruge AGOF koja se bavi mjerenjima podataka na internetu, pokazalo je da je u travnju 2020. Transfermarkt bio najposjećeniji portal u Njemačkoj čiji je fokus nogomet.⁴⁴

Stranica također pruža informacije o samim nogometnim klubovima, rasporedima, kao i rezultatima utakmica u stvarnom vremenu. Verzija portala na engleskom jeziku krenula je s radom u siječnju 2009., a odonda do danas predstavljene su talijanska, turska, nizozemska, poljska, portugalska, ruska i španjolska verzija. Da se radi o vjerodostojnom izvoru za procjenu vrijednosti igrača i njihovih transfera, potvrđuje istraživanje znanstvenika iz 2012., koji su sa

⁴¹ <https://www.axelspringer.com/de/presseinformationen/axel-springer-uebernimmt-mehrheit-an-deutschlands-groesster-fussball-community> (Pristupljeno 28. 6. 2020.)

⁴² <http://meedia.de/internet/online-ivw-sport-gewinnt-news-verliert/2010/09/08.html> (Pristupljeno 28. 6. 2020.)

⁴³ <https://www.transfermarkt.de/tm-de-top-sportseite-im-januar/view/news/113744> (Pristupljeno 28. 6. 2020.)

⁴⁴ https://www.agof.de/download/Downloads_daily_digital_facts/Downloads_ddf_04_2020/ddf_April_2020_Angebote_Ranking_Digital.pdf (Pristupljeno 28. 6. 2020.)

stvarnim naknadama transfera igrača usporedili njihove tržišne vrijednosti i utvrdili koeficijent korelacije u iznosu 0,93.⁴⁵

The screenshot shows the Transfermarkt website interface for the 1. HNL league. At the top, there are navigation tabs for NEWS, TRANSFERS & RUMOURS, MARKET VALUES, COMPETITIONS, FORUMS, MY TM, and LIVE. The main header includes league statistics: League level (1st tier), Number of teams (13 teams), Players (204), Foreigners (108 Players at 49%), and Market value (€9027M). It also lists the UEFA coefficient (25. Pos. 34.379 Points), Record-holding champions (GNK Dinamo Zagreb 20 (6x)), and Record-holding player (Bruno Petković 22 goals).

Below the header is a 'LEGENDS EDITION' banner with the text 'WHAT'S MY VALUE?' and a 'PLAY NOW' button. The main navigation bar includes OVERVIEW, TABLES, TRANSFERS, MARKET VALUES, PLAYERS, CLUBS, INFORMATION & FACTS, HISTORY, and NEWS.

The 'INFO' section shows the competition startpage and a filter by season (19/20). The 'CLUBS - 1. HNL 19/20' table lists the following data:

Club	Squad	Age	Foreigners	Total market value	Market value
GNK Dinamo Zagreb	1	25.9	11	€71.86m	€2.87m
HNK Hajduk Split	2	24.0	10	€16.00m	€7207k
NK Osijek	3	25.9	6	€16.04m	€6897k
HNK Rijeka	4	24.7	11	€16.28m	€6077k
NK Lokomotiva Zagreb	5	25.9	13	€12.19m	€3647k
HNK Gorica	6	24.7	11	€11.48m	€3987k
NK Inter Zepresic	7	24.8	14	€7.87m	€2987k
NK Varazdin	8	25.2	6	€6.75m	€1707k
Slaven Belupo Naprijnica	9	25.0	7	€5.39m	€2377k
NK Iskra 1961	10	24.2	12	€5.42m	€1697k
Total	284	25.9 Years	105	€171.02m	€9027k

The 'Latest transfers' section features Robert Miskovic, a 20-year-old attacking midfielder with a market value of €1357k, whose loan fee has ended.

The 'TABLE 1. HNL 19/20' shows the following league table:

#	Club	Matches	W	D	L	Pts
1	Dinamo Zagreb	31	12	10	9	46
2	Hajduk Split	31	13	8	10	47
3	NK Lokomotiva	31	14	8	9	50
4	NK Osijek	31	16	8	7	56
5	HNK Rijeka	31	11	11	9	44
6	HNK Gorica	31	9	10	12	37
7	Slaven Belupo	31	11	10	10	43
8	NK Varazdin	31	10	10	11	40
9	NK Iskra	31	10	10	11	40
10	Inter Zepresic	31	11	11	9	44

Slika 2. Transfermarktova rubrika koja se bavi Prvom HNL. Ona doista ima sve, od transfera igrača, njihovih vrijednosti, preko informacija o klubovima, rezultata i rasporeda, do tablice.

⁴⁵ <https://www.spiegel.de/sport/fussball/wm-2014-spanien-und-deutschland-sind-wertvollste-teams-a-973094.html> (Pristupljeno 28. 6. 2020.)

6. Metodologija

S obzirom na to da se ovaj rad bavi iznimno svježom temom, umjesto klasične literature, potrebno je za detaljniju raspravu i saznavanje svih važnih informacija o njoj provesti dvije metode istraživanja. Za analizu broja stranaca po prvoligaškim klubovima, koja će prethoditi glavnom dijelu rada, koristi se desk metoda. Desk metoda je metoda istraživanja u kojoj se u izradi rada koristi već dostupnim podacima, raznim izvorima podataka, novinskim člancima, portalima i katalozima (Lamza-Posavec, 2004). Desk metodom, koja je metoda sekundarnog prikupljanja podataka, koristit ću se internetskim portalima i novinskim člancima koji mi mogu dati bolji uvid u suvremene događaje, koji nisu znanstveno istraženi ili prikazani, jer se događaju trenutno. Za razgovore s inozemnim nogometašima te domaćim stručnjacima koji djeluju na područjima nogometa, središte rada, prikladna će biti metoda intervjuiranja. Breakwell tvrdi kako se intervju koristi u različite svrhe, a vođenje intervjua primjenjuje se „svugdje gdje ljudi žele prikupiti i dati podatke na unaprijed određen način.“ Svaki intervju ima svoja pravila; određuje tko što pita, kada i o kome, kao i moguće odgovore na pitanja. Sama pravila razlikuju se po svojoj strogosti i specifičnosti, ovisno o vrsti intervjua. (2001: 12) Za razgovor s navedenim sugovornicima, prikladan će biti polustrukturirani intervju. To je vrsta intervjua koji je „fleksibilniji od strukturiranog intervjua u smislu da ne koristi set strogo formuliranih pitanja koja se tijekom svakog intervjua ponavljaju istim riječima“. (Žentil Barić 2016: 29) Polustrukturirani intervju od ranije već sadrži određena pitanja istraživača te pokriva teme važne za odgovor na istraživačka pitanja. (Miroslavljević 2015: 116) Radi se o kvalitativnoj istraživačkoj metodi.

„Osnovni ciljevi kvalitativne analize sastoje se uglavnom u detaljnom opisivanju i tumačenju kao načinima potpunijeg i dubljeg razumijevanja istraživane pojave. Taj se cilj nastoji postići iscrpnim proučavanjem iskustva sudionika/ispitanika koje odražava njihovo viđenje stvarnosti i način na koji ga doživljavaju i suočavaju se s njome.“ (Milas 2009: 572)

Ispitanici u intervjuiima četiri su inozemna nogometaša koja igraju u 1.HNL, a koja su u Hrvatsku stigla nakon Svjetskog prvenstva 2018., zatim dva novinara, jedan trener te jedan nogometni agent. Inozemstvo je širok pojam, pa je, zbog raznovrsnosti, potrebno čuti glasove nogometaša s različitih područja svijeta. Zato je svaki od intervjuiranih nogometaša „predstavnik“ jednog kontinenta: Nemanja Glavčić je Srbin koji igra u Slaven Belupu; Pape Assane je Senegalac, nogometaš Lokomotive, Mehdi Mehdikhani je predstavnik Irana u

Varaždinu, dok je Venezuelac Octavio Paez igrač Istre 1961. Trenersko lice je Goran Tomić, trener Lokomotive. Od novinara, na intervju su pristali ranije spomenuti Ižak Ante Sučić, novinar portala Germanijak.hr, te glavni urednik Sportskih novosti Robert Šola. Nogometni agent je Darko Alegić. Uživo su provedeni intervjui s Goranom Tomićem, Ižakom Antom Sučićem te Robertom Šolom, i to svi u Zagrebu, dok je komunikacija s ostalim sugovornicima, zbog pandemije koronavirusa, tekla online putem. Nemanja Glavčić na pitanja je odgovarao putem chata na Instagramu, Pape Assane i Mehdi Mehdikhani putem aplikacije Whatsapp, dok su Octavio Paez i Darko Alegić na pitanja odgovarali putem maila. Svi razgovori odveli su se u razdoblju između 22. lipnja i 15. srpnja 2020.

7. Analiza klubova: Stranci, politika i razvoj

Prije glavne teme rada, rasprave o tome postoji li doista trend povećanja broja inozemnih igrača u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018., valja prvo utvrditi koliko je igrača bilo u ligi prije i nakon Mundijala u Rusiji – sveukupno, ali i po klubovima. Koristit će se desk metoda. U obzir se uzimaju svi igrači koji nemaju hrvatsko državljanstvo, kao i oni koji ga imaju, ali im je na Transfermarktu navedeno kao sekundarno. Prema podacima spomenutog njemačkog portala, u 1.HNL je tijekom sezone 2017./18. bilo ukupno 99 inozemnih nogometaša. U sezoni nakon Svjetskog prvenstva u Rusiji, 2018./19., bilo ih je ukupno 157, što je u postocima porast od 59% u broju inozemnih igrača u odnosu na prethodnu sezonu. U sezoni 2019./20., u 1.HNL je 105 inozemnih nogometaša, što je, pak, pad u odnosu na prijašnju sezonu, ali je brojka ipak i dalje veća u odnosu na sezonu 2017./18.⁴⁶ Nogometne lige imaju dva prijelazna roka tijekom jedne sezone – zimski i ljetni – tijekom kojih igrači dolaze u klub.

Svoje komentare vezane uz situacije sa strancima po klubovima i klupskim politikama ponudili su stručnjaci intervjuirani u sklopu radu. Važno je, konteksta radi, napomenuti da, kako ističu sugovornici, u HNL klubovima trenutno smije biti maksimalno šest igrača koji dolaze iz zemalja izvan Europske unije. Svakom će klubu, od najlošije do najbolje rangiranog u sezoni 2019./20., biti posvećen jedan podnaslov.

7.1. NK Inter Zaprešić

U sezoni 2017./18., Inter je u svojim redovima imao šest stranaca. To su redom Kenan Topolović (BiH), Herdi Prenga (Albanija), Obeng Regan (Gana), Jun-woo Lee (Južna Koreja), Marko Vukčević (Crna Gora) i Komnen Andrić (Srbija). U sezoni nakon Svjetskog prvenstva, 2018./19., bilo ih je čak 15. U klubu su ostali Topolović, Prenga, Vukčević i Andrić, a stigli su Jasmin Čeliković (BiH), Ivan Tatomirović, Milan Čulum i Andrija Kaluđerović (Srbija), Steven Luštica (Australija), Marko Burzanović (Crna Gora), Borislav Tsonev (Bugarska), Robert Mišković (Njemačka), Serder Serderov (Rusija), Theophilus Solomon i Goodness Ajayi (Nigerija). Tijekom sezone 2019./20., u Interu ih je 14. Radi se o Osmanu Hadžikiću, Manuelu Haasu te Manuelu Martiću (Austrija), Žigi Frelihu i Matiji Romu (Slovenija), Damianu van Bruggenu (Nizozemska), Milanu Saviću (Srbija), Stjepanu Vegi (Njemačka), Todoru Petroviću

---

⁴⁶ <https://www.transfermarkt.com/1-hnl/startseite/wettbewerb/KR1> (Pristupljeno 24. 6. 2020.)

(Srbija), Oussami Zamouriju (Nizozemska), Williamu Tchouameniju (Kamerun) te već spomenutim Tsonevu, Serderovu i Andriću.

„Inter je klub čiji je vlasnik menadžerska agencija, pa zato funkcionira kao menadžerska momčad. Agencija ciljano dovodi inozemne nogometaše koji stižu kako bi igrali. Dolazi velik broj stranih igrača koji su nepoznanica, a koji su se kasnije pokazali kao super igrači. Klub je promovirao velik broj njih, poput (Sjevernomakedonca, op. a.) Ilije Nestorovskog, koji je danas prvi napadač talijanskog prvoligaša Udinesea, i Komnena Andrića (koji je potpisao za Dinamo, ali se sada u Inter vratio na posudbu, op. a.). Ali, upitno je hoće li drugi inozemci nešto napraviti, jer nema garancije da će novi stranci koji dolaze također uspjeti. Inter nije u dobroj poziciji, neće se spasiti, već će ispasti iz lige“, priča Ižak Ante Sučić.

Jasno je, klupska politika čini situaciju neizvjesnom – nedostaje konzistentnost. S time da Inter ne plovi mirnim nogometnim vodama, složio se i Robert Šola koji kaže da je Inter pogodio s nekolicinom njih, a s puno njih promašio. Zato, tvrdi, „ako će se Interova klupska politika bazirati na strancima, onda su osuđeni na propast.“ Trener Lokomotive Goran Tomić u slučaju Inter gleda širu sliku, tvrdeći kako „Inter dovodiiskusne strance koji su kvalitetni za 1.HNL“, ali da su se financijski problemi i kašnjenja plaća odrazili na rezultat. Inter je, naime, u trenutku pisanja rada zadnja momčad na tablici 1.HNL.

7.2. NK Istra 1961

Kadar Istre 1961 je u sezoni 2017./18. činilo 16 inozemnih igrača. To su bili Renato Gojković, Aleksandar Jovičić i Dejan Maksimović (BiH), Risto Mitrevski i Tome Kitanovski (Sjeverna Makedonija), Joao Escoval te Filipe Ferreira (Portugal), Macario-Hing Glover (SAD), Sung-min Hong (Južna Koreja), Cosmin Matei (Rumunjska), Bady (Brazil), Reagy Ofusu (Njemačka), Ivan Matyazh (Ukrajina), Mohammed Aliyu (Nigerija), Sandro Gotl (Austrija) i Colin Jacques (Kanada). Samo po sebi, ovo je već iznimno velik broj stranaca, no sezonu nakon Svjetskog prvenstva, bilo ih je gotovo dvostruko više, njih čak – 31! I to zbog toga, govore sugovornici, što je novim vlasnikom kluba postala španjolska grupacija Baskonia. Stigli su Ioritz Landeta, Julio Rodriguez, Einar Galilea, Madger Gomes, Arturo Segado, Tena, Dani Iglesias, Moha Traore i Adrian Fuentes (Španjolska), Kevin Rimane (Francuska Gvajana), Tomas Oneto, Agustin Cardozo i Ramon Mierez (Argentina), Agron Rufati (Sjeverna

Makedonija), Nicolas Senzema i Michel Espinosa (Francuska), Markus Pavić (Austrija), Maicon i Bruno Savio (Brazil), Enbija Shehu (Kosovo), Stefan Lončar (Crna Gora), Dani Ndi (Kamerun), Octavio Paez (Venezuela), Jonathan Caicedo (Ekvador), Jose Luis Rodriguez (Panama), Jordan N'kololo (DR Kongo), Arona Sane (Senegal), Kiu (Sjeverna Koreja) te Karolis Laukžemis (Litva). Zanimljivo, svi stranci do jednog u klubu bili su novi. Momčad iz Pule posebno je zanimljiva jer se nakon dovođenja toliko broja inozemaca, sljedeće sezone dogodilo suprotno. Samo ih je 12. Ostali su Rufati, Pavić, Shehu, Lončar, Regan, Galilea, Octavio Paez, Sane i Fuentes, a u klub pristigli Rafa Paez i Sergi Gonzalez (Španjolska), Drilon Sadiku (Kosovo) te Gedeon Guzina (BiH).

„To je posljedica nesnalaženja. Kupovina kluba dogodila se u zadnji čas, sezona je bila tu. Baskonia je vlasnik Alavesa u Španjolskoj, pa su imali Sochaux u drugoj francuskoj ligi... Zaigrali su se s igračima. Imali su ih cijelu hrpu i dio njih su jednostavno prebacili u Pulu. Brzo su shvatili da to nema smisla. Ne možeš imati cijelu vojsku igrača koji nemaju nikakve veze s HNL-om, s Pulom, nikakvih emocija. To je jako teško ukomponirati u momčad. Već ove sezone Istra ima puno manje stranaca, a više hrvatskih igrača te će Istrin put biti nekakva simbioza. Generalno, očekivati da u HNL-u možeš imati momčad s 15 do 20 stranaca je nerealno“, priča Robert Šola.

Ni mišljenje Gorana Tomića nije mnogo drugačije, jer trener kaže da se Istra u prvom redu orijentirala na varijantu „španjolskih igrača u fazi oporavka“ te da nisu s tim imali uspjeha.

„I onda su promijenili politiku. Umalo su ispali iz lige s tom politikom. Mislim da je sportska uprava Alavesa podcijenila HNL i da su mislili da će s neprovjerenim stranim igračima i rekonvalescentima lako ostati u ligi. Ove godine su probali nešto drugo, veći broj domaćih igrača. Ali, generalno, nisu baš pogodili sa strancima.“

„Istra je klub koji funkcionira putem Alavesa“, priča Ižak Ante Sučić, „svog sestriinskog kluba. Gledajući unazad, moramo gledati malo duže od perioda od samo dvije godine. Recimo, kada je Elvis Scoria bio trener (između 2007. i 2009., op. a.), u Istri je bio Kalilou Traore, napadački veznjak koji je vrlo vjerojatno bio najbolji igrač lige. Taj isti Kalilou Traore preko noći je kao slobodan igrač otišao u danski Odense. Ovdje se vidi kakva je ta uloga menadžerskih agencija koje dovode igrača i onda se njihova vizija ne podudara s klubom, pa ga samo uzmu. Istra u svojoj momčadi ima Ivana Močinića, a na njegovom mjestu igra Einar Galilea. Taj Einar

Galilea igra zato što je on igrač Alavesa koja je uvjetovala Istri da određeni broj njihovih igrača igra. Puljani su donji dom ljestvice jer nemaju dugoročnu viziju, ne drže se. Dugoročno idu po jednom modelu, iz godine u godinu bore se za ostanak.“

7.3. NK Varaždin

Varaždin, klub koji je u HNL ušao 2019., ih je u sezoni prije Svjetskog prvenstva imao četiri, a to su Peng Quin (Kina), Ayodeji Bamidele i Muhammed Kabiru (Nigerija) te Stefan Jeftovski (Makedonija). U sezoni 2018./19. imali su ih pet. Radi se o Ivanu Milićeviću (BiH), Taiyu Takiguchiju i Shoheiju Yokoyami (Japan), Patricku Kesseu (Gana) te već spomenutom Nigerijcu Bamideleu. U tekućoj sezoni u njihovim je redovima sedmorica inozemaca: Jessie Guera Djou (Kamerun), Jamal Bajandooh (Saudijska Arabija), Jorge Obregon (Kolumbija), Mehdi Mehdikhani (Iran), Dejan Šarac (Austrija) i ranije navedeni Kesse i Yokoyama.

Goran Tomić kaže da su Varaždinci „s nekim strancima pogodili, a s nekima nisu“. U prilog tome ide i razmišljanje Roberta Šole.

„Ja to zovem, onako, gađanja. Varaždin je sada doveo Obregona (Kolumbijca, trenutno ponajboljeg člana ekipe, op. a.) koji je izvanredan igrač. Prije toga su doveli možda trojicu koji nisu nikakvi igrači. Katkad će se pokazati dobar, katkad loš“, ističe.

O istom napadaču, koji je svojim golovima zapravo momčad sa zadnjeg podigao na sedmo mjesto ligaške tablice, a time im i osigurao ostanak, priča i Ižak Ante Sučić.

„Obregon je netko tko je došao u HNL, jer je tražio bježanje (u Europu, op. a.). Kao što je završio u Varaždinu, isto je tako mogao završiti u nekom drugom klubu. Svejedno mu je bilo. Sreća njegova što je Varaždin u tom trenutku bio željan napadača, nekoga kome će dati priliku, i zbog toga je Obregon u ovom post-korona razdoblju hit-igrač HNL-a.“

7.4. NK Slaven Belupo

Koprivnički prvoligaš bio je u 2017./18. dom sedmorici inozemaca. Za Slaven su tada nastupali Aleksandar Jovičić i Benjamin Tatar (BiH), Tome Kitanovski i Mirko Ivanovski

(Sjeverna Makedonija), Miloš Vidović (Srbija), Bruno Telushi (Albanija) i Selim Bouadla (Francuska). Brojka se povećava u sezoni nakon SP-a, kada ih je u klubu bilo devet. To su bili Krystian Nowak (Poljska), Jorge Aparicio (Gvatemala), Roei Gordana (Izrael), Luka Menalo te Ivan Krstanović (BiH), Rodrigue Bongongui (Kamerun), Jean-Phillipe Mendy (Francuska), Mateus (Brazil), kao i Srbin Miloš Vidović, koji je ostao u klubu. U sezoni 2019./20. ukupno ih je osam. Pristigli su Miloš Radivojević i Nemanja Glavčić (Srbija), Robin Kamber (Švicarska), Jeffren (Venezuela), Festim Alidema (Kosovo) te Franck Etoundi (Kamerun), a u odnosu na prošlu sezonu ostali su Krstanović i Mateus.

Robert Šola Slaven Belupo, Inter i Varaždin svrstava u isti koš, jer se radi o klubovima koji nemaju veliki novac i gdje je igrač spreman doći igrati za nekoliko tisuća eura mjesečno. „Onda jasno da je to lutrija“, kaže. Za Gorana Tomića, Slaven dovodi iskusne strance. Ižak Ante Sučić izdvaja jednog.

„Slaven zna prepoznati i zna dovesti igrača. Vjeruju igračima, nikad ne dovode tzv. mačke u vreći. Krstanović je s 37 godina najpodcjenjeniji igrač koji je ikad igrao u HNL-u. Slaven je stvorio par jako talentiranih igrača, koji, opet, nisu ostali u klubu. Na kraju krajeva, nije Slaven sredina u koju ćeš ti doći i ostati cijeli život. Oni su sređeni, nemaju velike plaće, ali su redovne. Problem je taj što oni nemaju nekakav dodatni impuls da naprave korak dalje, jer navijačka baza nije velika i nema očekivanja“, zaključuje Sučić.

7.5. HNK Gorica

U Gorici su u sezoni prije Svjetskog prvenstva bila sedmorica stranaca. Njihova imena su Nemanja Ljubisavljević i Žarko Ilić (Srbija), Giorgi Mchedlishvili (Gruzija), Michal Maslowski (Poljska), Victor Astafei (Rumunjska), Henrik Ojamaa (Estonija) te Iyayi Atiemwen (Nigerija). Sezona 2018./19. donijela je u Goricu duplo više stranaca, pa ih je bilo ukupno 17. Novopridošlice su Laurentiu Branescu (Rumunjska), Godfrey Oboabona i Musa Muhammed (Nigerija), Nasiru Moro i Ramzy Yussif (Gana), Joey Suk te Justin Mathieu (Nizozemska), Farouk Miya (Uganda), Ronaldo Deaconu (Rumunjska), Lukasz Zwolinski (Poljska), Cherif Ndiaye (Senegal), kao i David Arshakyan (Armenija). U odnosu na 2017./18., u momčadi su ostali Jovičić, Ljubisavljević, Mchedlishvili, Maslowski te Atiemwen. Tijekom natjecateljske godine 2019./20., klub ima deset inozemaca. Stigli su Matthew Steenvoorden

(Nizozemska), Anthony Kalik (Australija), Jiloan Hamad (Irak), Paulius Golubickas (Litva) i Ognjen Mudrinski (Srbija), a od ranije su tu Jovičić, Moro, Musa Muhammed, Suk i Ndiaye.

Kada je Gorica u sezoni 2018./19. prvi put igrala HNL, bili su pravo osvježenje. Borili su se za poziciju koja vodi u europska natjecanja, no na kraju su ostali „kratki“. Kako na njih gledaju stručnjaci?

Za Gorana Tomića, „Gorica u okviru svog budžeta dovodi kvalitetne, provjerene strance“, a „idu na instant rezultat, na trenutni rezultat kako bi došli do Europe“. Vlasnik Gorice je, kako kaže Robert Šola, jedna litavska grupacija, zato ne čudi da su i sportski direktor i trener kluba Litavci. Ižak Ante Sučić, pak, upozorava na probleme njihove politike.

„Osvježenje su u hrvatskom nogometu, ali jednostavno nisam optimističan. Gorica je primjer kluba koji funkcionira na temelju stranog kapitala. Koliko su moji podaci točni, oni surađuju s menadžerskom agencijom koja uzima 70% prihoda iz kluba, dok 30% ostaje klubu. Stranci koji su došli, koji nisu skautirani, već su dovedeni kao netko tko će igrati, pokazali su se, ali jednako tako sada mogu doći novi za koje je upitno hoće li napraviti nešto. Zato je Gorica klub koji se, nažalost, vrlo lako može ugasiti. Nije velika razlika između njih i Intera: to su menadžerski klubovi.“

7.6. HNK Hajduk

Na Poljudu je tijekom 2017./18. obitavalo 15 inozemnih imena. To su Borja Lopez (Španjolska), Ardian Ismajli i Hysen Memolla (Albanija), Gustavo Carbonieri (Brazil), Steliano Filip (Rumunjska), Andre Fomitschow (Njemačka), Savvas Gentsoglou (Grčka), Hamza Barry (Gambija), Zvonimir Kožulj i Edin Šehić (BiH), Adam Gyureso i Marko Futacs (Mađarska), Franck Ohandza (Kamerun), Said Ahmed Said (Italija) te Hugo Almeida (Portugal). Brojka u sezoni nakon SP-a raste; bilo ih je tada 18. Stigli su Oleksandr Svatok (Ukrajina), Stipe Vučur (Austrija), Anthony Kalik (Australija), Dino Beširović (BiH), Bassel Jradi (Jordan), Jairo da Silva (Brazil), Emir Sahiti i Francesco Tahiraj (Albanija) te Mirko Ivanovski (Albanija), a u odnosu na prošlu sezonu od stranaca su otišli Memolla, Carbonieri, Savvas, Kožulj, Šehić, Ohandza i Almeida. U sezoni 2018./19., Hajduk ima 11 inozemaca, dakle broj doživljava pad. U Split su došli Stefan Simić (Češka), Nihad Mujakić (BiH), Kristian Dimitrov (Bugarska) i Samuel Eduok (Nigerija), a u klubu su i dalje bili Ismajli, Vučur, Hamza, Jradi, Jairo, Gyureso te Tahiraj.

Uprava i navijači od igrača Hajduka, jasno je, uvijek imaju velika očekivanja. Međutim, splitski klub zadnji je trofej osvojio još 2013., kada je digao trofej pobjednika Hrvatskog kupa. U čemu je problem?

„Hajduk je ogledalo krive stručne politike. HNL je po platežnoj moći 15. liga u Europi. Dakle, oni koji ne mogu otići u jednu od onih 14 bolji liga, u pravilu dođu kod nas. Velika većina tih stranaca dolazi zato što ne može naći bolji klub i bolju ligu od HNL-a. To znači da su ti igrači već u startu jako limitirani. Limitirani stranac nije dobar stranac. Hajduk je, u vrijeme dok je Ivan Kos bio predsjednik, a Portugalac Mario Branco sportski direktor, u dvije sezone doveo dvadesetak stranaca. Ni na jednom Hajduk nije zaradio novac. To je alibi sportska politika, gdje klub dovodi stranca, jer je on stranac, pa zvuči bolje od našeg, a u biti je to dugoročno iznimno štetno za klub“, objašnjava Robert Šola.

Ižak Ante Sučić kaže da je pritisak na igrače Hajduka ogroman.

„Split je specifična sredina. Teška za igrati, teška za gledati. Dugi niz godina u Hrvatskoj su postojali samo Dinamo i Hajduk i zato su očekivanja velika. Stvar je u tome što su u Splitu spremni forsirati „našu dicu“ (mlade, domaće igrače iz Hajdukove škole nogometa, op. a.), ali kada oni igraju loše, spremni su ih isto tako protjerati iz kluba. Ne opraštaju greške, koje se u drugim sredinama toleriraju, što igrači teško proživljavaju. Mislim da nisu toliko loše dovodili strance koje imaju danas, ali jednostavno, presing koji se dolje stvara kod nogometaša je nevjerovatan i zato je igračima tamo teže igrati nego u bilo kojoj drugoj sredini.“

7.7. HNK Rijeka

Rijeka će poslužiti kao kontraprimjer, jer iz njene momčadi, za razliku od drugih klubova, inozemni nogometaši više odlaze, nego što dolaze, nakon Svjetskog prvenstva 2018.

Riječani su u sezoni prije Svjetskog prvenstva u svojoj svlačionici imali čak 23 stranca. Redom su to David Nwokolor, Ayotunde Ikuepamitan, Gerald Diyoke te Goodness Ajayi (Nigerija), Joao Escoval (Portugal), Jasmin Čeliković, Srđan Grahovac i Zoran Kvržić (BiH), Leonard Žuta, Stefan Ristovski i Milan Ristovski (Sjeverna Makedonija), Jason Davidson (Australija), Marko Vešović te Momčilo Raspopović (Crna Gora), Ivan Martić (Švicarska), Charalampos Mavrias (Grčka), Florentin Matei (Rumunjska), Alexander Gorgon (Austrija),

Matič Črnic (Slovenija), Maxwell Acosty (Gana), Mario Gavranović (Švicarska), Heber (Brazil) i Valeri Bojinov (Bugarska). Broj se u sezoni 2018./19. smanjuje: Rijeka ih tada ima 18. Od novih lica, tu su Darko Velkovski (Makedonija), Nigerijci Ayodeji Bamidele i Muhammed Kabiru, koji su službeno bili dio kluba i prijašne sezone, ali su se tada vratili s posudbe, zatim Stjepan Lončar (BiH) i Mario Pavelić (Austrija). U klubu su u odnosu na prethodnu natjecateljsku godinu ostali svi Nigerijci izuzev Ajayija, zatim Escoval, Čeliković, Žuta, Raspopović, Gorgon, Acosty, Kvržić, Heber i Ristovski. Da se Rijeka odlučila okrenuti domaćim igračima, najbolje pokazuje sezona 2019./20., kada u klubu s Kvarnera tek devet stranaca. Nwokolor, Kabiru, Velkovski, Čeliković, Raspopović, Lončar, Gorgon i novopridošlice Dani Iglesias te Sterling Yateke čine inozemni dio svlačionice kluba u navedenoj natjecateljskoj godini.

U oči, prvenstveno, upada velik broj igrača iz Nigerije.

„Rijeka je imala suradnju s akademijom Abuja u Nigeriji. Rijeka je, primjerice, proizvela igrača kao što je Umar Sadiq, koji je bio u Romi, a kojeg je htio i Manchester United. Ali Rijeka nije bila u stanju čekati igrača da se probiju. (Slovenac, op. a.) Matjaž Kek sigurno da je najbolji trener koji je ikad bio u HNL-u, ali Matjaž Kek nije proizveo nijednog mladog igrača. To sve pada u vodu jer Kek je osvojio naslov prvaka, osvojio je Kup, triput je ušao u Kup UEFA. Da nije osvojio ništa, a da istovremeno nije proizveo nijednog mladog igrača, to bi bio velik problem. Nura Abdullahi, koji je također bio igrač Rome, i Sadiq, iz Spezije su u Romu otišli za pet milijuna eura. A mogli su biti dio Rijeke za nula eura“, priča dobro upućeni Ižak Ante Sučić.

I onda su se, odjednom, okrenuli mladim domaćim igračima.

„Kad im je ponestalo novca, kad je došlo do financijske krize dolazi do prostora za hrvatske igrača, pa sad Rijeka zna u momčadi imati po pet igrača ispod 20 godina. Druga stvar, što je shvatio predsjednik kluba Davor Mišković, je da će bolje unovčiti mladog domaćeg igrača, nego stranca. To je omjer u prosjeku nekih pet naprema jedan. Ako će za stranca dobiti 500 tisuća eura, za nekog domaćeg igrača slične kvalitete dobit će dva, tri milijuna eura“, kaže Robert Šola.

Sučić dodatno pojašnjava njihovu situaciju s mladićima koje trenutno imaju u momčadi.

„Pandur, Smolčić, Štefulj i Lepinjica su dečki koji su silom prilika dobili nepriliku biti dio prve momčadi i pokazati što znaju. Štefulj, recimo, nije vraćen zato što je bio predobar, već zato što Rijeka u tom trenutku nije imala nikog na toj poziciji. To se pokazalo vrhunskim. Dečki su napravili super posao i sad idu jednim lijepim putem da naprave nešto od sebe. I zato, čak i ako završe na nekoj ne baš sjajnoj poziciji gornjeg dijela tablice, to ne bi trebao biti problem za navijače i upravu kluba, nego im se treba nastaviti vjerovati.“

7.8. NK Osijek

U Osijeku su tijekom 2017./18. su bila sedmorica stranaca: Talys (Brazil), Milovan Petrović i Muzafer Ejupi (Sjeverna Makedonija), Haris Hajradinović (BiH), Dmytro Lyopa (Ukrajina), Robert Mišković (Njemačka) te Eros Grezda (Albanija). Sljedeća sezona donosi porast broja inozemaca, kada ih je u seniorima ukupno 14. Dolaze Guti (Brazil), Stjepan Radeljić i Marijan Čavar (BiH), Erik Janža (Slovenija), Roger Tamba M'Pinda (Francuska), Laszlo Kleinheisler (Mađarska), Kristal Abazaj (Albanija), Timo Stavitski (Finska) i Ezekiel Henty (Nigerija), a u klubu su i dalje Talys, Hajradinović, Lyopa, Mišković i Ejupi. U 2019./20., bilo ih je devet. Nakon ranijih dovođenja Brazilaca Gutija i Talysa, stiže im sunarodnjak Igor Silva, a od novih lica tu su i Merveil Ndockyt (DR Kongo) te Jerry Mbakogu (Nigerija). Kleinheisler, Lyopa, Mišković i Grezda, koji je prethodnu sezonu bio na posudbi, još su u Gradskom vrtu.

„Osijek dovodi jako dobre strance. Igor Silva je u ovom trenutku najbolji desni bek lige. Kod njihovog dovođenja igrača, također, veliku ulogu imaju menadžerske agencije, koje guraju nekoga tko je očito talentiran. Ali, Osijek dobro radi. Djeluje mi kao super priča, super model. Da se nadovežemo na Hajduk: da je predsjednik Hajduka smijenjen, o tome bi se pisalo naredna dva tjedna, a Osijek je neki dan smijenio predsjednika i danas je to stara vijest. Zato se tim igračima lakše koncentrirati na nogomet. Dok neki igrač Hajduka mora, tri tjedna nakon smjene predsjednika, odgovarati na pitanja oko funkcioniranja kluba. To nije njegova zadaća. Njegova zadaća je da igra. Osijek dovodi igrače kako bi igrali, kako bi napredovali, kako bi se prodali. I klub ide u dobrom smjeru“, zaključuje Ižak Ante Sučić.

7.9. NK Lokomotiva

Lokomotivin kadar je u sezoni 2017./18. bio je dom sedmorici inozemaca. Radi se o Filipu Vasilju, Ivanu Krstanoviću te Srđanu Đuranoviću (BiH), Kosovaru Sadikiju (Kanada), Franu Karačiću (Australija), Mathiasu Chagi (Kamerun) te Lirimu Kastratiju (Kosovo). Nakon Svjetskog prvenstva brojka raste, pa ih je tijekom 2018./19. bilo 14. Zadržali su se Vasilj, Krstanović, Đuranović, Karačić i Kastrati, a u prvu momčad pristigli Jon Mersinaj, Enis Čokaj, Myrto Uzuni te Indrit Tuci (Albanija), Franklin (Brazil), Ivan Miličević (BiH), Jan Lecjaks (Češka), Donald Molls (Kamerun) i Đorđe Rakić (Srbija). Naredna sezona, što se brojki tiče, bila je gotovo ista: dres Lokosa nosilo je 13 stranaca. Klub je doveo Nikolu Pejovića (Srbija), Stipu Markovića i El Karima Dželilovića (BiH), Petra Gluhakovića (Austrija), Papu Assanu (Senegal) te Iyayija Atiemwena (Nigerija), istovremeno zadržavši sve svoje Albance, Miličevića, Karačića, Kastratija i Rakića. Upravo su Albanci priča za sebe, itekako zanimljiva, jer su Mersinaj, Čokaj i Tuci, prije dolaska u seniore, igrali za mlade uzraste Lokomotive.

„Oni su izvanredni profesionalci, karakterni, i to je ono što treba klubu. Mi dovodimo mlade strance od kojih ćemo kasnije imati koristi što se tiče prodaje. U odnosu na, recimo, Goricu, naš put je dugoročniji, a njihov je instant. Prezadovoljan sam stranim igračima u svom klubu. Imamo puno mladih iz Albanije, iz Kosova, plus par iskusnijih poput Atiemwena. Oni su se idealno uklopili u ekipu. Prezadovoljan sam s time“, priča Goran Tomić.

Kako i ne bi bio, kad je Lokomotiva drugoplasirana momčad 1.HNL. Što je razlog tako dobre forme?

„Lokomotiva u ovom post-korona razdoblju igra najljepši nogomet u Hrvatskoj iz jednog jedinog razloga. Jer su apsolutno neopterećeni rezultatom. Nitko od njih nema veliki presing na sebe da mora napraviti veliki rezultat i zbog toga oni rade veliki rezultat. Oni kupuju jeftino, a prodaju skupo. Postoji velika mogućnost zarade na nekome u koga si malo uložio. Jedno je igrati za Lokomotivu, a drugo je igrati za Hajduk. Lokomotiva je na dobrom putu“, nadovezuje se Ižak Ante Sučić na priču o Splitsanima, istovremeno zaključujući misao o Lokosima.

7.10. GNK Dinamo

Dinamo je, baš kao i Rijeka, primjer kluba koji postupno smanjuje broj stranaca u svojoj momčadi. Modri ih u sezoni prije Svjetskog prvenstva imaju 18. Redom su to Leonardo Sigali (Argentina), Amir Rrahmani (Kosovo), Gabriel Magalhaes (Brazil), Jan Lecjaks (Češka), Petar Stojanović (Slovenija), Alexandru Matel (Rumunjska), Arijan Ademi (Sjeverna Makedonija), Tongo Doumbia (Mali), Dani Olmo (Španjolska), Amer Gojak, Alen Jurilj, Izet Hajrović i Armin Hodžić (BiH), Junior Fernandes i Angelo Henriquez (Čile), Endri Cekici (Albanija), El Arbi Hillel Soudani (Alžir) te Mario Gavranović (Švicarska). Za sezonu 2018./19., u kojoj ih je bilo 17, dovedeni su Kevin Theophile-Catherine (Martinique), Emir Dilaver (Austrija), Sadegh Moharrami (Iran), Luka Menalo (BiH), Iyayi Atiemwen (Nigerija), Damian Kadzior (Poljska) i Komnen Andrić (Srbija), a u klubu su i dalje Rrahmani, Lecjaks, Stojanović, Ademi, Doumbia, Olmo, Gojak, Hajrović, Gavranović i Hodžić. U natjecateljskoj godini 2019./20., broj osjetnije pada. Od novih stranaca, došao je samo Francois Moubandje (Švicarska), dok su u momčadi ostali Theophile-Catherine, Dilaver, Stojanović, Moharrami, Ademi, Gojak, Kadzior, Hajrović i Gavranović.

Kada se porijeklo igrača malo bolje prouči, samo Moubandje, Theophile-Catherine, Moharrami i Kadzior ne potječu, ili ne vuču korijene, iz neke od zemalja bivše Jugoslavije. Je li to Dinamov cilj – okupljanje igrača iz istog kulturnog podneblja? Odgovor nudi Ižak Ante Sučić.

„Dinamo je najveći hrvatski brend po stvaranju domaćih igrača. Dinamo u cijelom svijetu treba biti primjer kako raditi s mladim igračima. Oni su milijama daleko od bilo kojeg drugog hrvatskog kluba. Zato će takvi igrači, koji su plod Dinamove škole, kasnije napraviti vrhunske stvari. Dinamo dovodi igrače iz ovog podneblja zbog mentaliteta, načina razmišljanja. To su dečki koji znaju što je Dinamo, koga je Dinamo sve stvorio, kako Dinamo radi godinama unazad. Ljudi razumiju koja je veličina kluba i što je klub sve učinio u prošlosti. To je model kojeg prakticiraju 15 godina i zato Dinamo može drugim klubovima služiti kao ogledni primjer.“

A što je sa strancima kao strancima? Pričajući o Dinamu, Goran Tomić i Darko Alegić ponudili su širu sliku i složili se da uz Dinamo, i Hajduk, Rijeka te Osijek dovode samo kvalitetne strance.

„Oni se više orijentiraju na kvalitetu i to skupo plaćaju. Ti igrači im sigurno koriste za ostvarenje svojih ciljeva. Imaju velike budžete za dovođenje stranaca i sigurno da su zbog njihove kvalitete tako visoko na tablici“, zaključuje Tomić.

8. Trend povećanja broja inozemnih nogometaša u 1.HNL nakon SP-a 2018.

Nakon analize klubova i njihovih kupovnih politika, te predstavljanje činjenica koje dokazuju da je broj inozemnih igrača u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018. u porastu, slijedi glavni dio rada. Stručnjaci odgovaraju radi li se doista o trendu, je li isti povezan s uspjehom hrvatske reprezentacije na Svjetskom prvenstvu, kakav je stav prema inozemnim nogometašima u 1.HNL, koji su pozitivni, a koji negativni aspekti imigracija. Nogometaši će, pak, s druge strane odgovarati na pitanja o tome koje su prednosti, a koji nedostaci njihovog života u Hrvatskoj te igranja u HNL-u. Reći će svoje razloge dolaska, kao i to kako je tekao proces prilagodbe na ligu, ekipu, suigrače, i tako dalje.

8.1. Glas stručnjaka

8.1.1. Postoji li trend povećanja broja inozemnih nogometaša u 1.HNL nakon SP-a 2018.?

Krenimo od najjednostavnijeg pitanja – postoji li, sukladno prikazanim brojkama, trend povećanja broja inozemnih igrača u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018.?

„Trend povećanja sigurno postoji. To je zbog toga što je, nakon drugog mjesta na Svjetskom prvenstvu, liga postala primamljiva i zbog toga je dobila na cijeni. Nadalje, uspjesi hrvatskih klubova u Europi zbog koeficijenta su nas podigli do ranga 15 najboljih europskih liga. Kada smo podigli koeficijent, došli smo do toga da imamo dva kluba u Ligi Prvaka. Sigurno da je liga poradi toga postala još zanimljivija i kvalitetnija“, priča Goran Tomić.

S njime se slaže i Ižak Ante Sučić, dodatno objašnjavajući stvari.

„Trend postoji, ali ne zato što inozemni igrači žele igrati u 1.HNL, jer je to njihova velika želja, već zato što vide da je HNL proizveo veliki broj igrača koji su kasnije napravili dobre karijere. I oni misle da će, ako dođu na tu razinu, moći napraviti stepenicu više. Otići u Real Madrid ili Barcelonu, kao što su to učinili Luka Modrić te Ivan Rakitić. Stranim igračima je to zanimljivo tržište i trend je usko povezan s menadžerskim agencijama koje se sve više i više

javlja našim klubovima koji dovode strane igrače za manji novac, da bi ih kasnije preprodali za veći novac.“

Za Roberta Šolu, pak, stranac nije svaki nogometaš koji ne dolazi iz Hrvatske. Stranac je svaki nogometaš koji ne dolazi iz Europske unije.

„Trend neupitno postoji. Od trenutka kad smo primljeni u EU, taj je trend krenuo jako prema gore. Od tada, svi nogometaši koji dolaze iz Europske unije više nisu stranci. Problem je u tome što ni naši nogometaši zbog toga više nisu stranci, pa puno naših mladih igrača odlazi van. Dakle, to je jedna vezana radnja. To su prirodne migracije. Dakle, naši igrači sada lakše mogu otići van, a strani igrači lakše mogu doći ovdje. I nitko nije stranac. Tu leži glavni razlog tog povećanja“, objašnjava Šola.

8.1.2. Je li uspjeh Hrvatske na SP-u doprinio dolasku stranih nogometaša u 1.HNL?

Vatreni su 2018. u Rusiji napravili velike stvari. Je li dolazak stranaca u 1.HNL povezan s njihovim drugim mjestom, najvećim uspjehom reprezentacije u povijesti?

„Pa, ljudi su čuli za Hrvatsku. Ljudi su čuli za Hrvatsku i prije, ali jednostavno, kada igrač na Svjetskom prvenstvu i tamo osvojiš pozornost svih, onda svi za tebe i čuju. Sigurno da je uspjeh reprezentacije doprinio dolasku inozemaca u HNL. Ali, problem je u tome što puno njih ne zna ništa o ligi kada stižu ovdje, osim što znaju da je Hrvatska brend i da je Hrvatska kao reprezentacija napravila veliki uspjeh. Sammir je nedavno u Podcastu Inkubator rekao da nije imao pojma tko je Dinamo, ali da će doći, jer mu je to bio bijeg u Europu. Danas igrači dolaze u Hrvatsku isključivo zbog reprezentacije, ne zbog lige kao lige“, tvrdi Sučić.

Robert Šola smatra da je „Svjetsko prvenstvo možda utjecalo na dolazak stranih igrača u nekom manjem postotku, možda je nekih deset ili 15 posto njih došlo na krilima toga“. Ali, dakle, misli da „Svjetsko prvenstvo nije tu nešto bitnije utjecalo“ na dolaske. Za Gorana Tomića „generalno, privlačimo strance i zbog Svjetskog prvenstva, i zbog kvalitete lige“, dok nogometni agent Darko Alegić kaže da je „uspjeh Hrvatske jako odjeknuo i svakako je podignuo imidž HNL-a kao lige koja je proizvela veliku većinu reprezentativaca“.

8.1.3. Stranci u 1.HNL: Prednosti

Koje su ključne prednosti dolaska i igranja stranaca u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi?

„Sve je povezano. Zato što dolazak kvalitetnih stranaca u HNL podiže kvalitetu same lige. Samim time, 1.HNL je kvalitetnija i kvalitetni hrvatski igrači se bolje razvijaju i mogu doći do hrvatske A reprezentacije. Dakle, sve je to povezano, naša liga, kvaliteta lige i naša reprezentacija. Prednosti stranaca su, također, što podižu kvalitetu samog kluba u kojem igraju“, tumači trener Tomić.

Sučić kaže da prednost to što inozemci nisu opterećeni poviješću.

„Stranci su dobri jer su neopterećeni poviješću, povijesnim kontekstom utakmica, njima je apsolutno svejedno igraju li protiv Gorice ili protiv Rijeke. Jer oni ne znaju ništa ni o Rijeci, ni o Gorici. To što je Gorica prije dvije godine ušla u HNL njima ništa ne znači. To što je Rijeka u HNL-u od početka HNL-a, to njima isto ništa ne znači. Njima je samo poanta da se prodaju, jer nitko u HNL ne dolazi da se tu zadrži cijelu karijeru, to je jedina istina. Ali ne možemo generalizirati i reći da su svi stranci jednaki.“

8.1.4. Stranci u 1.HNL: Nedostaci

Koji su ključni nedostaci dolaska i igranja stranaca u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi? Postoje li neke barijere?

„Stranci mogu zaustavljati razvoj mladih domaćih igrača koji dolaze iz škole nogometa. Koji su mlađi, koji u tom trenutku jesu nešto gori, ali će kroz pola godine ili godinu dana perspektivno biti bolji od tih stranaca. S obzirom na to da su im ti stranci zatvorili prostor za dokazivanje, naši igrači slabije napreduju“, objašnjava Robert Šola.

S njime se složio i trener Lokomotive, navodeći još jedan potencijalni minus vezan uz inozemne nogometaše.

„Koji put zna biti neobično kada dođu igrači različite vjere. Muslimanske vjeroispovijesti. Jer oni imaju Ramazan, pa mjesec dana poste... Pa onda imamo zahtjevne treninge, a on ne

smije ni jesti ni piti. Apsolutno mu je teže. Sigurno da je to nekakva barijera, koja može biti nezgodna“, ističe Goran Tomić, dodajući kako ne vidi druge probleme vezane uz prilagođavanje stranih igrača na zemlju i ligu, jer se igrači brzo snađu.

Darko Alegić kao nedostatak navodi potrošnju novca, jer će stranac, što se plaće tiče, klub koštati više nego domaći igrač.

„Inozemni nogometaši apsolutno klubove koštaju više od domaćih. Domaći igrači, posebno mladi igrači iz nogometnih škola su svojevrsni 'best buy' za klubove. Ne koštaju klub puno, a mogu puno donijeti u vidu zarade na transferu. Naravno da klub ne može imati samo takve igrače, nego ih mora upariti s iskusnijim igračima, strancima, koji koštaju s obzirom na to kakav im je CV te iz kakvog kluba i lige dolaze. Potrebno je napomenuti da je prosječna vrijednost igrača u HNL-u po Transfermarktu 700 tisuća eura“, objašnjava nogometni agent.

8.1.5. Kako stranci dolaze u 1.HNL?

Na koje sve načine inozemni nogometaši stižu u Hrvatsku, odnosno HNL klubove za koje igraju? Proces dolaska pojasnio je upravo Alegić.

„Strani igrači dolaze preko svojih agenata koji ih predlažu sportskim direktorima po Hrvatskoj, ili dolaze preko skauta i suradnika klubova koji su ih „snimili“. Potrebno je klasificirati klubove HNL-a u tri kategorije. Dinamo je kategorija za sebe i ondje dolaze najkvalitetniji stranci s najjačim CV-jem. Hajduk, Osijek i Rijeka mogu dovesti već etablirane strance koji će donijeti kvalitetu te iskustvo, a ostali klubovi dovode strance koji igraju za manje novca, gladne i željne afirmacije. Tu može doći do pogodaka i promašaja za ekipe.“

Kao što je Ižak Ante Sučić već ustvrdio, trend je usko povezan i s menadžerskim agencijama, koje se sve više javljaju hrvatskim klubovima, u istima imaju vlasnički udio, i dovode im strane igrače za manji novac, s ciljem kasnije prodaje istih za veći novac. Primjer toga su, dakle, Inter Zaprešić, Gorica, Osijek te Istra.

Goran Tomić objasnio je proces dolaska na primjeru Lokomotivina dovođenja albanskih igrača. Kako im se takav sustav isplatio, nedavno su organizirali i nogometni kamp za mladiće na Kosovu.

„Skaut kluba, čovjek koji je zadužen za to, zove se Besnik Prenga. On je Albanac koji poznaje apsolutno cijelu ligu i sve igrače tamo, pa ih skautira. Nije to samo ovih pet koji trenutno igraju, ima ih još puno više, ali njih pet se trenutno isprofiliralo. Ima i mlađih i još će dolaziti. Naravno, tu je i selekcija s puno djece s Kosova. Sigurno da smo iz tog tržišta pogodili s igračima i naravno da ćemo s time nastaviti“, objašnjava.

Ne radi se, dakle, samo o seniorima. Neki inozemci danas stižu još kao djeca, da bi se u Hrvatskoj razvijali i rasli. A, govoreći o tome, na pamet, više od drugih, pada jedan mladi igrač...

8.1.6. Slučaj Danija Olma

Dani Olmo je španjolski nogometaš koji je u ljetu 2014. kao 16-godišnjak stigao u Dinamo iz Barcelonine škole nogometa. U nešto više od pet godina u Hrvatskoj, veznjak Olmo postao je najbolji igrač Prve hrvatske lige: u lipnju 2019. osvojio je nagradu za najboljeg mladog igrača i najboljeg igrača Prve hrvatske nogometne lige. Danas je povremeni španjolski reprezentativac i član njemačkog prvoligaša Red Bull Leipziga, kojemu se pridružio iz Dinama u zimskom prijelaznom roku 2019./2020. za 20 milijuna eura. Je li slučaj Danija Olma poslužio kao primjer drugim (mladim) inozemnim igračima da se u Hrvatskoj može uspjeti i privukao ih u HNL?

„Dani Olmo je primjer koji će doslovno promijeniti način razmišljanja kod stranaca, naročito mladih, jer kad netko tko je potpuni anonimac stigne u HNL sa 16 godina i krene iz juniora, do druge momčadi, do prve momčadi, a nakon toga debitira za A reprezentaciju ne bilo koje zemlje, nego Španjolske, i napravi transfer od 20 milijuna eura u Red Bull Leipzig, onda je to nešto na što će se i neki drugi dečko ugledati i reći, ako je mogao on, napraviti ću to i ja“, tumači Ižak Ante Sučić.

Za Darka Alegića, Olmo je „najsvežiji primjer stranca na kojemu je klub profitirao igrački i financijski.“ Robert Šola smatra da je dolazak Španjolca u Hrvatsku bio hrabar potez, ali da njegov primjer uspona preko HNL-a zasad nije privukao neki značajniji broj stranaca, iako navodi jedno ime.

„Nije lako to što je Olmo napravio. Treba znati da je otac Danija Olma bio ozbiljan trener i nogometaš, koji se na kraju posvetio karijeri svog sina. Olmo je ovdje došao s obitelji. Njegovi su roditelji, doduše, razvedeni, ali s njim je uvijek netko bio. Ili otac, ili majka. Velika većina tih talentiranih nogometaša odlazi u inozemstvo bez obitelji. To je jako loše. Poslati dijete sa 16 godina u nekakav svijet – svi znaju da to nije dobro. A HNL klubovi baš i nemaju platežnu moć da na tom području mogu samo tako konkurirati drugima, bogatijima u Europi. Dinamo je na taj način doveo nekoliko igrača. Doveo je sad jednog mladića iz Rome, Daniela Tueta. Ali, Tueto je još kilometrima od Danija Olma. Možda će mu se približiti, vrijeme će pokazati, ali zasad se te dvije priče ne daju usporediti“, priča Šola o novopridošlom Kameruncu u redovima Dinama.

Još nekolicina primjera – baš iz Dinama – ide u prilog tome da je Olmov slučaj možebitno ipak imao utjecaja na mlade i njihov dolazak u Hrvatsku. Robbie Burton, bivši član nogometne akademije Arsenal, te Matias Godoy, mladi argentinski reprezentativac, nedavno su stigli na Maksimir, gdje igraju za mlade momčadi Modrih. Odgovor na pitanja hoće li se uspjeti probiti poput Olma, te hoće li Olmov slučaj, s obzirom na to da je još dosta svjež, u bližoj budućnosti počeli privlačiti još veći broj stranaca u HNL i klub, i to ne samo mladih, tek ćemo saznati.

8.1.7. Jezik kao faktor

Osim što je izvrstan nogometaš, Dani Olmo je tijekom igranja u Dinamu i života u Zagrebu pokazao da je spreman na prilagodbu. Naučio je hrvatski jezik. Je li poznavanje jezika predispozicija za uspjeh i bolju komunikaciju u svlačionici?

„Najbolji „stranac“, a nije stranac jer je igrao za hrvatsku reprezentaciju, je Eduardo Da Silva. Kada je on došao u Dinamo, nije znao nijedne riječi hrvatskog. Neću reći da je tu razlog jezik. Leonard Žuta (sjevernomakedonski nogometaš, op. a.) je, recimo, u Rijeci bio tri godine. Čovjek nije znao nijednu riječ hrvatskog. To je pokazatelj da ti ne cijeniš toliko ni klub ni podneblje koje od tebe radi igrača, već da gledaš samo isključivo sebe. Alexander Gorgon (Austrijanac, kapetan Rijeke, op. a.) priča hrvatski bolje nego 90% ljudi iz BiH. Zbog toga taj isti Alexander Gorgon ima tako veliku karizmu i zbog toga je taj Alexander Gorgon netko koga će navijači Rijeke cijiniti usprkos njegovim možda lošim predstavama“, zaključuje Ižak Ante Sučić.

A kako to izgleda iz prve ruke, na primjeru Tomića i njegove ekipe? Postoji li među igračima potreba za prevoditeljem?

„Ne treba im prevoditelj. Ja komuniciram na hrvatskom, većina igrača zna hrvatski. Ako se radi o pojedinom igraču koji ne zna, ja mu govorim na engleskom. Igrači koju su tu duže već su naučili hrvatski. Po potrebi, kažem nekom svom igraču da stane kraj stranca koji ne razumije hrvatski, pa mu on prevodi na engleski“, pojašnjava Goran Tomić.

8.1.8. Za ili protiv dolaska inozemnih nogometaša u 1.HNL?

Kakav je onda, imajući sve to na umu, stav stručnjaka prema dovođenju inozemnih nogometaša u hrvatske prvoligaške klubove?

Goran Tomić jest za strance, što je očito iz analize Lokomotivina kadra, ali ne za sve, već to moraju biti „ili mladi stranci s potencijalom ili provjereniiskusni igrači koji podižu kvalitetu samog kluba“. Protivi se dovođenju inozemnih igrača koji su, kako kaže, prosječni. Za njega, „stranac koji dođe u klub mora biti ili veliki potencijal kojeg se skautira u drugim državama, ili provjereni igrač, koji na top razini“. Svoje mišljenje s menadžerske točke gledanja iskazao je Darko Alegić.

„Na većini stranaca se neće zaraditi, jer u prosjeku dolaze s 24 ili 25 godina. Zato je primarno da nose rezultat, da imaju iskustvo i da uz njih rade mladi igrači. Ako se uz to na njima može zaraditi, to je bonus“, pojašnjava.

Robert Šola kaže da su „neke statističke analize pokazale da su inozemni igrači kroz transfere vani donijeli puno manje, debelo ispod 30% ukupno novca kojeg zarađujemo na transferima.“ Primjer jednog bivšeg igrača Hajduka pokazuje da će se na starije igrače novac prije – trošiti.

„Kada dovodim igrača, poglavito stranca, onda se otvara prostor za nekoliko provizija. Često se igraču daje plaća na ruke samo zato što je izabrao dolazak u HNL. Hajduk, je, recimo, Borji Lopezu dao 200 tisuća eura na ruke samo zato što je izabrao doći u Hajduk. Potjeran je iz Barcelone B koja se u tom trenutku iz treće lige uspjela kvalificirati u drugu. Znači, u Barceloni B su oni procijenili da im on ne može pomoći u drugoj španjolskoj ligi. Uglavnom, Hajduk u

dvije godine koliko je Borja Lopez na Poljudu, za njega izdvaja blizu milijun eura. A taj Borja Lopez odlazi za nulu. Od ovih milijun eura, Borja Lopez je zaradio oko 600 tisuća, a ostalo su podijelili menadžeri i još neki ljudi“, priča Šola.

8.1.9. Je li trend povećanja broja inozemnih igrača u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018. pozitivan ili negativan?

Naposljetku se postavlja pitanje: je li trend dolazaka inozemnih nogometaša u Hrvatsku pozitivna ili negativna stvar za HNL?

„Po meni nije loše da ih u Hrvatskoj imamo. Stranac ne znači nužno kvaliteta. Ali velika većina njih je pokazala neku kvalitetu. Po mom osobnom mišljenju, dolazak stranaca u HNL je pozitivna stvar. Taj trend dolazaka stranih nogometaša je nešto što je dobra stvar za naš nogomet, to u svakom slučaju“, izjašnjava se Ižak Ante Sučić, ipak naglašavajući kako nije svaki stranac, u smislu igre, dobar stranac.

Za Roberta Šolu, trend nije dobar, jer HNS kao krovna organizacija hrvatskog nogometa nije poduzela ništa u vezi toga „da se zakoni prilagode tako da se zaštite domaći igrači“.

„Recimo, u Austriji imaju zakon da u 11 (igrača jedne momčadi na terenu, op. a.) mora biti šest Austrijanaca. U nekim zemljama imaju uvjete da mora biti određeni broj nacionalno treniranih, odgajanih igrača. Dakle, ne mora biti iz Hajdukove škole ako igra u Hajduku, ali mora biti iz hrvatske škole. Mi to nemamo.“

S trenerske strane, Goran Tomić tvrdi da nam stranci u 1.HNL trebaju.

„Generalno, stranci su potrebni. U Hrvatskoj jednostavno nemamo toliku količinu kvalitetnih igrača da bi ih mogli uzimati samo iz druge i trećih liga. Sada kada su otvorene granice, puno igrača odlazi i jednostavno nemamo toliku bazu da bi HNL mogli crpiti samo s domaćim igračima“, tumači naposljetku trener.

Slika 3. Trener Goran Tomić na utakmici Lokomotive i zaprešićkog Intera 9.11.2019.

8.2. Glas nogometaša

8.2.1. Dolazak inozemnih nogometaša u 1.HNL

A kako na sve gledaju nogometaši? Počnimo s pitanjem kako su i zašto uopće došli u Hrvatsku. Dok jedni ističu svoje ambicije kao razlog dolaska, drugi navode svoje agente kao važan faktor u imigraciji u HNL.

Nemanja Glavčić kaže da je stigao u Slaven Belupo u ljeto 2019. „zato što je klub imao velike ambicije na početku sezone, osvajanje petog mjesta koje vodi u Europu. Ostvarili su kontakt sa mnom tri mjeseca prije kraja sezone i uspjeli me uvjeriti da je HNL dobar potez za mene“. Octavio Paez, član Istre 1961, čiji je slučaj specifičan, zato što je prilikom dolaska u Hrvatsku prvo igrao za mlade momčadi svog kluba i tek poslije se probio među seniore, iskoristio je priliku da dođe u Hrvatsku „preko svog agenta, koji mi je, zahvaljujući svojim vezama s Alavesom, osigurao priliku da dođem u Istru“. Isto je i s nogometašem Lokomotive Papom Assaneom, čijeg su agenta kontaktirali iz zagrebačkog kluba, nakon čega je igrač shvatio da je to „sjajna prilika“ da dođe u Hrvatsku. Mehdi Mehdikhani kao razlog dolaska u Varaždin naveo je samo činjenicu da je htio igrati u Europi.

8.2.2. Je li uspjeh Hrvatske na SP-u 2018. doprinio njihovom dolasku?

Na isto pitanje koje su dobili stručnjaci, u prvom licu odgovaraju nogometaši – je li uspjeh Vatrenih na Mundijalu doprinio njihovom dolasku u HNL?

„Smatram da mi je drugo mjesto Hrvatske na Svjetskom prvenstvu pomoglo u odluci da dođem. Svidjela mi se prilika da rastem kao nogometaš u zemlji viceprvaka svijeta“, istaknuo je Octavio Paez, dodavši kako mu je igranje u Europi bio san od malih nogu, i da je to glavni razlog za njegovu selidbu na europski kontinent. Nemanji Glavčiću uspjeh Hrvatske bio je jedan od razloga dolaska. „Drugi je svakako i kvaliteta same lige, jer jaka je konkurencija od deset timova. Nema lakih utakmica i bodova“, tvrdi. Pape Assane poručio je da je vidio da „hrvatski nogomet doživljava izvanredan razvoj posljednjih nekoliko godina, zbog čega sam htio donijeti svoje vještine i svoj 'know how' u Lokomotivu“. Mehdi Mehdikhani, pak, kaže da Svjetsko prvenstvo nije imalo utjecaja na njegovu odluku, već zato što je prije radio s hrvatskim trenerom (Brankom Ivankovićem, op. a) i zato što „ako igraš dobro, odavde možda možeš otići u jednu od liga petica“.

8.2.3. Mišljenje igrača o 1.HNL i prvoligaškim klubovima

Je li njihovo mišljenje o Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi te klubovima za koje nastupaju, sada kada su tu proveli izvjesno vrijeme, pozitivno ili negativno? Igrači, naravno, sigurno ne bi govorili protiv svojih klubova da njihove izjave negdje izađu, pa im je zato na početku intervjua rečeno kako sve što kažu neće izaći ni u kojem javnom mediju. Zbog toga su se oslobodili, no odgovori su i dalje – pozitivni.

„Pozitivno je, jer je HNL dobra, fizička liga. Pozitivno je i u vezu kluba, jer imamo mnogo mladih igrača, te zato što je klub prošle godine igrao u drugoj ligi, a sada će ostati u prvoj. Također, imamo dobre navijače“, hvali igrač Varaždina Mehdi Mehdikhani svoj klub.

Pape Assane svoju okolinu hvali još i više.

„Mislim da hrvatski nogomet doživljava izvanredan razvoj zadnjih nekoliko godina. Nema puno momčadi u usporedbi s nekim drugim zemljama, ali moram priznati da ima jako

talentiranih igrača. Lokomotiva je dobar klub kojeg se sve više i više zamjećuje zbog svojih rezultata koji mu omogućuju da zauzme važno mjesto u 1.HNL.“

Ni član Istre Octavio Paez nema prigovora, jer za njega „istina je da je ovo jako dobar klub, gdje te svi ljudi tretiraju dobro od prvog dana. Moje impresije vezane uz klub su pozitivne.“ Nemanja Glavčić kratko je kazao da su impresije o klubu i ligi „pozitivne svakako. Znao sam da je liga zahtjevna, sada sam se u to uvjerio. Pozitivno je sve vezano uz moj klub. Od organizacije do ambicija, naravno i odnosa igrač – uprava kluba.“

8.2.4. Komunikacija i stanje u svlačionici

Slaju li se igrači iz istih klubova bez obzira na nacionalnost? Kako komuniciraju?

„Nemamo problema s komunikacijom unutar svlačionice, trener nama strancima objašnjava na engleskom pošto ga svi razumijemo. Mislim da je komunikacija među svima jako dobra“, poručuje Octavio Paez. Isto je rekao i Pape Assane, kazavši kako „trener priča engleski, kao i gotovo svi u klubu, pa nema problema s komunikacijom“. Za Nemanju Glavčića, također, „stvarno je sve u najboljem redu što se toga tiče. Svi u stručnom stožeru govore engleski, tako da je olakšana komunikacija. Igrači također, velika većina.“ Ni u Varaždinu nema problema jer, kako kaže Mehdi Mehdikhani, svi su „kao obitelj“ i razumiju se.

8.2.5. Proces prilagodbe na život i nogomet u Hrvatskoj

Jesu li se isti uspjeli prilagoditi životu i nogometu u Hrvatskoj?

„Ne, kao strancu mi se nije bilo teško prilagoditi, jer sam već na to navikao. Proveo sam deset godina u Španjolskoj, igrajući za mnogo klubova, poput Valladolida, Granade, Atletica iz Madrida, Getafea...“, nabraja Senegalac Pape Assane.

Za Mehdija Mehdikhanija, „naravno da je bilo teško, posebice prvih šest mjeseci, zato što je ovo prvi put da igram izvan svoje domovine. Sve je novo i drugačije. Ali nakon toga, sve postaje bolje“. Nemanja Glavčić kaže da prilagodba nije bila teška, s obzirom na to da dolazi

iz zemlje susjedne Hrvatskoj. Za Octavija Paeza „ove dvije godine“, koliko je u Hrvatskoj, „bile su pune učenja i žrtvovanja, ali sam na kraju stekao iskustvo“.

8.2.6. Prednosti i nedostaci igranja u inozemstvu

Što nogometaši ističu kao prednosti, a što kao nedostatke igranja nogometa u stranoj državi?

„Mislim da je igračima koji dolaze uvijek malo teže prilagoditi se na novu zemlju, ali također mislim da je to nešto s čime bi se trebao znati nositi i u tome uživati“, kaže Octavio Paez.

„Po meni je prednost to što bi neki igrač kao stranac uvijek trebao biti pojačanje za tu ekipu. Samim time, ima odmah šansu da pokaže svoje kvalitete. Ako je iskoristi, postaje bitan dio tog tima. Nedostatak je jedino možda komfor zona van terena, ali to je ipak do samog pojedinca i njegovih adaptivnih karakteristika“, tumači Nemanja Glavčić.

Slika 4. Nogometaš Nemanja Glavčić na utakmici Slaven Belupa i Dinama 27. srpnja 2019.

Mehdi Mehdikhani navodi da je trebao vremena da se navikne na situaciju – jezik, kulturu i činjenicu da nisi sa starim prijateljima i roditeljima. Pape Assane po tom pitanju ima dosta romantičarski pogled.

„Kao stranac i zaljubljenik u nogomet, mislim da nam igranje izvan naših domova omogućuje da steknemo više iskustva, da učimo iz talenta drugih i da idemo prema izvrsnosti“, rekao je.

9. 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018.: Napredak i mane

Sugovornici intervjuirani u sklopu rada dali su bogate odgovore na pitanja i problematiku dolazaka inozemnih igrača u 1.HNL. Međutim, svaki od njih imao je potrebu i naglasiti probleme s kojima se liga suočava, kako ju učiniti još boljom i kvalitetnijom te možda, konačno, na taj način riješiti i problem slabe gledanosti Prve hrvatske nogometne lige. Smatraju li da je razina kvalitete 1.HNL porasla nakon Svjetskog prvenstva 2018.?

9.1. Rast kvalitete lige

Za Darka Alegića, „razina HNL-a je jako porasla. Ne radi SP-a 2018., nego radi ulaganja HNS-a u nove travnjake. To je podiglo izvedbu na terenu, smanjilo broj ozljeda i povećalo atraktivnost lige.“ S njim se složio i Ižak Ante Sučić.

„HNL sigurno raste. Kada je HNS kao krovna institucija hrvatskog nogometa uložila sredstva u poboljšanje travnjaka, u HNL-u viđamo bolji nogomet. Nije to slučajno. HNL ide gore, bolji je. Sve je faktor. Faktor je „repka“, faktor su prodaje, faktor je činjenica da HNL klubovi posljednjih nekoliko godina igraju u grupnim fazama euro-natjecanja. Ne igraju klubovi u HNL-u samo za sebe, već i za ligu. Sve je to faktor. I ja sam, što se tiče lige kao lige, veliki optimist.“

Robert Šola tvrdi da nam je „SP generalno donio na imidžu, nešto na strancima koji su došli ovdje, ali ništa drugo nije se popravilo“. O kojim se problemima radi?

9.2. Problemi lige

Kako dalje? Što još u ligi treba popraviti? Za sugovornike, problemi su stadioni, svlačionice...

„Jaka šaka u oko je infrastruktura, koja je katastrofalna. Žalosno je da Hrvatska kao zemlja koja je druga reprezentacija svijeta nema dovoljno dobru infrastrukturu. Recimo, kvaliteta nogometa u Poljskoj i američkom MLS-u puno je gora od HNL-a, ali je njihova infrastruktura sjajna. Kada dođeš u svlačionicu u Kranjčevićevu, ona se raspada. Jednostavno, infrastruktura

čini ligu boljom i ona je razlog zašto će sutra neki nogometaš otići u Poljsku, a ne u HNL“, pojašnjava Ižak Ante Sučić.

Goran Tomić kao problem također navodi stadione, a suglasan je i Robert Šola.

„Uz tu infrastrukturu, naravno, još ključniji problem je novac. Kada bi klubovi imali stabilne budžete, kada bi znali da u sezoni mogu ući sa sigurnih 10-15 milijuna kuna, onda bi HNL imao temelje za napredak. Ovako je to sve preživljavanje, borba“, kaže Šola.

Možda će se onda, kada se konačno riješe problemi infrastrukture, na tribine vratiti i gledatelji...

9.3. Budućnost stranaca

Što će se događati s inozemnim nogometašima u HNL-u u budućnosti? Hoće li broj stranaca nastaviti rasti, kao što je to bio slučaj u sezoni nakon Svjetskog prvenstva 2018., ili će padati, kao što je to slučaj u sezoni 2019./20.?

„Klubovi u HNL-u prate naputke HNS-a, kojemu je cilj u narednom periodu smanjiti broj stranaca. Određene izmjene već su napravljene: smanjen je maksimalan broj igrača koji dolaze iz zemalja izvan Europske unije s osam na šest u svakoj HNL momčadi. Postoje lige u Europi koje idu još dalje, poput Poljske gdje je obavezan jedan domaći igrač do 21 godine tijekom svih 90 minuta prvoligaške utakmice. Moje mišljenje je da će HNL ići u tom smjeru, da se štiti domaći proizvod i razvijaju domaći igrači. Naravno da su i stranci potrebni, ali njihov udio će po mojoj procjeni stagnirati ili blago pasti. Razvojnim ligama poput 1.HNL koje žive od prodaje, stranci su tu samo da popune ligu i dignu kvalitetu i po meni bi njihov idealan udio u ligi bio oko 35 posto“, zaključuje priču Darko Alegić.

10. Rasprava

U 1.HNL nikad nije bilo toliko stranih nogometaša koliko ih ima u zadnje dvije sezone, pa nije iznenađenje da su sva četiri stručnjaka u intervjuima potvrdila kako trend povećanja broja inozemnih igrača u HNL-u očito postoji. Od 99 stranaca u sezoni 2017./18., brojka skače do 157 stranaca u sezoni 2018./19, a unatoč padu na 105 stranaca u 2019./20., i dalje se radi o jedine dvije sezone kada HNL ima troznamenasti broj inozemnih igrača. Nogometni agent Darko Alegić ističe da „stranci u 1.HNL dolaze preko svojih agenata koji ih predlažu sportskim direktorima po Hrvatskoj, ili dolaze preko skauta i suradnika klubova koji su ih „snimili““. Dolazak je povezan i s drugim mjestom Hrvatske na Svjetskom prvenstvu 2018. Od četvorice intervjuiranih nogometaša, samo Mehdi Mehdikhani nije istaknuo uspjeh Vatrene kao jedan od razloga selidbe u 1.HNL. Isti igrač kao razlog dolaska u Hrvatsku navodi kasniju mogućnost odlaska u još kvalitetniju ligu, što potvrđuje tvrdnju novinara Ižaka Ante Sučića da strani igrači dolaze u Hrvatsku „zato što vide da je HNL proizveo veliki broj igrača koji su kasnije napravili dobre karijere“, poput Luke Modrića te Ivana Rakitića.

Strani nogometaši potrebni su HNL-u, kaže trener Goran Tomić, jer „u Hrvatskoj jednostavno nemamo toliku količinu kvalitetnih igrača da bi ih mogli uzimati samo iz druge i trećih liga. Sada kada su otvorene granice, puno igrača odlazi i nemamo toliku bazu da bi HNL mogli crpiti samo s domaćim igračima“, ističući pritom ipak kako ne može bilo koji stranac doći u njegovu momčad, već onaj koji je provjeren i kvalitetan. A domaći igrači odlaze jer, po mišljenju novinara Roberta Šole, „od trenutka kad smo primljeni u EU, svi nogometaši koji dolaze iz Europske unije više nisu stranci. Problem je u tome što ni naši nogometaši zbog toga više nisu stranci, pa puno naših mladih igrača odlazi van. Dakle, naši igrači sada lakše mogu otići van, a strani igrači lakše mogu doći ovdje“.

U riječima Ižaka Ante Sučića, „stranac ne znači nužno kvaliteta“. Tako se Istra u sezoni 2018./19., kada je kroz nju prošao čak 31 stranac, borila za ostanak u ligi. Ni Hajdukovi stranci ne oduševljavaju, jer su Splitsani proteklu sezoni 2019./20. s 11 stranaca završili na petom mjestu, što njihovoj navijačkoj bazi nikako ne može biti zadovoljavajuće. S druge strane, upravo primjer Lokomotive koja je 2019./20. završila kao druga na tablici s 13 stranaca u momčadi pokazuje da kvalitetni stranci donose prevagu. Slučajevi Dinama i Rijeke, koji se zadnjih godina okreću domaćim igračima, odnosno smanjuju broj stranaca, i postižu odlične rezultate, poslužili su kao kontraprimjer; suprotnost iznadprosječnim količinama inozemnih imigracija.

Razlog njihovom nepraćenju trenda leži u činjenici da će, kako navodi Robert Šola, na domaćim igračima zaraditi više nego na stranim, iako slučaj Danija Olma, na čijem je transferu Dinamo zaradio 20 milijuna eura, pokazuje da svođenje svih stranih igrača u ligi na iste faktore nema smisla. Međutim, većina slučajeva ipak će biti sličnija onom Borje Lopeza, bivšeg igrača druge momčadi Barcelone za kojeg je Hajduk tijekom njegovog igranja u Splitu izdvajao blizu milijun eura, a koji je iz Hajduka otišao besplatno.

Intervjuirani nogometaši kažu kako su se priviknuli na život i nogomet u Hrvatskoj, iako Octavio Paez i Mehdi Mehdikhani tvrde da taj proces isprva nije bio lagan. Što se tiče odnosa u svlačionici, poznavanje engleskog kao univerzalnog jezika otklanja sve poteškoće u komunikaciji i odnosima među članovima klubova. Strani igrači generalno su zadovoljni ligom, jer za Nemanju Glavčića „nema lakih utakmica i bodova“, što je pokazatelj kvalitete HNL-a, a isto je izjavom da „hrvatski nogomet doživljava izvanredan razvoj zadnjih nekoliko godina“ potvrdio Pape Assane. Upravo se zato rad i fokusirao na navedeno razdoblje.

Ono što određene igrače, i domaće i strane, odvraća od HNL-a, su njeni nedostaci. Usprkos ulasku 1.HNL među 15 najboljih liga Europe, razvoju i recentnim ulaganjima u travnjake nogometnih terena koji su poboljšali kvalitetu nogometa, loša infrastruktura i nedovoljni klupski budžeti svojevrsna su kočnica za nogometaše i daljnji razvoj klubova, kao i same lige. „Kvaliteta nogometa u Poljskoj i američkom MLS-u puno je gora od HNL-a, ali je njihova infrastruktura sjajna. Kada dođeš u svlačionicu u Kranjčevićevu, ona se raspada. Jednostavno, infrastruktura čini ligu boljom i ona je razlog zašto će sutra neki nogometaš otići u Poljsku, a ne u HNL“, objašnjava Ižak Ante Sučić. U 1.HNL, dakle, ima još puno posla i mjesta za napredak.

A što će se sa strancima u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi biti u budućnosti? „Klubovi u HNL-u prate naputke HNS-a, kojemu je cilj u narednom periodu smanjiti broj stranaca. Određene izmjene već su napravljene: smanjen je maksimalan broj igrača koji dolaze iz zemalja izvan Europske unije s osam na šest u svakoj HNL momčadi. Razvojnim ligama poput 1.HNL koje žive od prodaje, stranci su tu samo da popune ligu i dignu kvalitetu i po meni bi njihov idealan udio u ligi bio oko 35 posto“, zaključio je Darko Alegić.

11. Zaključak

Trend povećanja broja inozemnih nogometaša u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018., složili su se stručnjaci, neupitno postoji. Nastup Hrvatske na Svjetskom prvenstvu u Rusiji, ulazak Hrvatske u Europsku uniju 2013. te investicije inozemnih ulagača u domaće prvoligaške klubove faktori su koji su pomogli u dolasku stranih nogometaša u Prvu hrvatsku nogometnu ligu. Trojica od četvorice intervjuiranih igrača potvrdili su da je jedan od razloga njihova dolaska bilo drugo mjesto Vatrenih na Mundijalu 2018. Međutim, ulaskom u Europsku uniju, HNL klubovi nisu samo počeli dovoditi strane igrače, nego su im i počeli odlaziti neki domaći igrači, prvenstveno mladi nogometaši iz škola nogometa. Zbog toga potreba za dovođenjem inozemaca postaje još i veća.

Sezona 2018./19., prva nakon Svjetskog prvenstva, donosi nagli porast broja stranih nogometaša u najjačem ligaškom rangu Hrvatske, najviši ikad u ligi, no već sljedeće sezone, iako je brojka još uvijek viša od one iz sezone 2017./18., ista počinje padati. I nastavit će padati, ustvrdio je jedan od sugovornika, jer klubovi u HNL-u prate napatke Hrvatskog nogometnog saveza, kojemu je u budućnosti cilj smanjiti broj stranaca po momčadima. Ipak, trend dolazaka inozemaca za sve sugovornike izuzev jednog je pozitivan i potreban, imajući na umu to da igrači koje klubovi dovode moraju biti kvalitetni.

Jer dolazak kvalitetnih stranaca podiže kvalitetu same lige. Dobri primjeri toga su Lokomotiva, Osijek i Gorica, čiji stranci itekako doprinose iznimno dobrim rezultatima svog kluba. S druge strane, nedostaci stranih dolazaka sastoje se u tome što inozemni nogometaši klubove u pravilu, što se plaće tiče, koštaju više od domaćih igrača, mogu kočiti razvoj domaćih igrača iz škola nogometa i, što je najvažnije, strance je teže prodati, jer isti ne donose ni 30% od ukupno novca kojeg hrvatski prvoligaški klubovi zarađuju na prodaji igrača. HNS tek treba povući poteze kojima bi u značajnijoj mjeri zaštitili domaće igrače, iako su nedavno smanjili broj igrača koji dolaze u HNL iz zemalja izvan Europske unije. Primjer Danija Olma, Španjolca koji je kao tinejdžer stigao u Dinamo i kojeg je zagrebački klub prodao za 20 milijuna eura, služi kao jedna od rijetkih oprečnosti pesimističnom viđenju tržišnog potencijala inozemnih igrača. Upravo se Dinamo, kao i Rijeka, od Svjetskog prvenstva nadalje okreću domaćim igračima i smanjuju broj stranaca. Zagrebački klub postiže sjajne rezultate, osvajajući sve ligaške naslove prvaka od 2018. nadalje, dok Riječani svaku sezonu završavaju na poziciji koja vodi u europska natjecanja.

Negativni primjeri su prvenstveno primjeri Hajduka te Istre 1961, koji dokazuju da nije svaki stranac kvalitetan stranac. Neodgovarajuća klupska politika i gomilanje svlačionice

strancima u njihovim su se slučajevima pokazali kao krivi potez, jer su ih isti koštali mnogo, a rezultata jednostavno – nije bilo. Slaven Belupo, Inter Zaprješić i Varaždin „plešu“ u neutralnoj zoni, jer neki su se njihovi stranci pokazali kao pojačanja, dok drugi nisu.

Strani nogometaši složili su se kako prepreka prilikom dolaska te igranja nogometa u stranu zemlju nema, te da prilagodba na život i nogomet u Hrvatskoj teče brzo. Nema ni problema s komunikacijom i međuljudskim odnosima, jer engleski kao univerzalni jezik, čak i ako pojedini inozemni nogometaš ne priča hrvatski, rješava sve problema sporazumijevanja. Momčadi, stoga, nemaju potrebe za prevoditeljem.

Međutim, ono što predstavlja problem su nedostaci lige. Zbog njih, klubovi nisu u stanju igrače – bilo domaće ili strane – zadržati. Loša infrastruktura, poput nesređenih stadiona, kao i nedovoljno stabilni budžeti klubova, sigurno ne doprinose imidžu HNL-a kao poželjnoj destinaciji za nove inozemce, kao ni za navijače, kojih na tribinama svakog domaćeg prvoligaškog stadiona uvijek može biti više. Bez obzira na navedene probleme, kvaliteta lige definitivno raste, slažu se stručnjaci. HNL se, naime, smjestio među 15 najboljih europskih liga i u tom smjeru svakako treba dalje ići. Mogu li se otkloniti navedeni problemi i hoće li se njihovim možebitnim uklanjanjem rast nastaviti, a navijači vratiti na tribine, pitanje je na koje ćemo odgovor tek dobiti. A pitanja treba nastaviti postavljati. Jer nogomet je puno više od sporta. Zašto? Zato što pobuđuje emocije. Pobuđuje emocije.

Popis literature

Knjige i stručni radovi

1. Boršić, Marijan (2019) *Vatreni za sva vremena. Svjetsko nogometno prvenstvo 2018.* Zagreb: Irma&Irma.
2. Breakwell, Glynis M. (2001) *Vještine vođenja intervjua.* Jastrebarsko: Naklada Slap.
3. Dalić, Zlatko (2018) *Rusija naših snova.* Zagreb: Sportske novosti d.d.
4. Holiga, Aleksandar (2018) *Nogomet narodu.* Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
5. Lalić, Dražen (2018) *Nogomet i politika. Povijest i suvremenost međuodnosa u Hrvatskoj.* Zagreb: Fraktura.
6. Lamza-Posavec, Vesna (2004) *Metode društvenih istraživanja.* Zagreb: Hrvatski studiji.
7. Malović, Stjepan (2005) *Osnove novinarstva.* Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
8. Milas, Gordan (2009) *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima.* Jastrebarsko: Naklada Slap.
9. Mills, Richard (2018) *Nogomet i politika u Jugoslaviji. Sport, nacionalizam i država.* Zagreb: Profil knjiga d.o.o.
10. Vrcan, Srđan (2003) *Nogomet – politika – nasilje. Ogledi iz sociologije nogometa.* Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
11. Akrap, Ante (2018) *Ontologija nogometne igre.* Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=304003 (Pristupljeno 8. 8. 2020.)
12. Lalić, Dražen. Je li hrvatski nogomet mrtav i može li se oživjeti? Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=151280 (Pristupljeno 8. 8. 2020.)
13. Vučković, Ante (2014) *Religiozni sjaj sporedne stvari.* Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=186329 (Pristupljeno 8. 8. 2020.)

Internetski izvori

1. „Službene brojke potvrđuju: Doček Vatrenih u Zagrebu bio je savršeno pripremljen“ (<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/sluzbene-brojke-potvrduju-docek-vatrenih-u-zagrebu-bio-je-savrseno-pripremljen---524169.html>). Pristupljeno 29. 4. 2020.
2. Ivanković, Davor. Mila, Samir. Puljić-Šego, Iva. „Toliko ljudi još nije bilo na datume za pamćenje“ (<https://www.vecernji.hr/vijesti/toliko-ljudi-jos-nije-bilo-na-datume-za-pamcenje-1258819>). Pristupljeno 30. 4. 2020.
3. „Finale Francuska – Hrvatska gledalo gledalo 1,12 milijarde ljudi“ (<https://hns-cff.hr/news/19334/finale-francuska-hrvatska-gledalo-112-milijarde-ljudi/>). Pristupljeno 1. 5. 2020.
4. Globan, Tomislav. „HNL treba mijenjati“ (<https://telesport.telegram.hr/kolumne/gol-u-gostima/hnl-treba-mijenjati/>). Pristupljeno 8. 8. 2020.
5. „Neodigrana utakmica Dinamo – Crvena Zveda (TV Kalendar 13. svibnja 2015.)“ (https://www.youtube.com/watch?v=S5lhbvaBv_w). Pristupljeno 8. 6. 2020.
6. Erceg Matijašević, Ivana. „Što se, zapravo, dogodilo tog povijesnog 13. svibnja 1990. na Maksimiru?“ (<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sto-se-zapravo-dogodilo-tog-povijesnog-13-svibnja-1990-na-maksimiru-20150513>). Pristupljeno 8. 6. 2020.
7. Jurišić, Predrag. „Dan kada su Dinamovi navijači ustali protiv agresije i branili svoje za mnoge je upravo taj dan bio i ostao neslužbeni početak rata!“ (<https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/hnl/dan-kada-su-dinamovi-navijaci-ustali-protiv-agresije-i-branili-svoje-za-mnoge-je-upravo-taj-dan-bio-i-ostao-nesluzbeni-pocetak-rata-7350921>). Pristupljeno 1. 5. 2020.
8. „Sjećanje na 13.5.1990.“ (<https://gnkdinamo.hr/hr/Novosti/Clanak/sjecanje-na-1351990>). Pristupljeno 1. 5. 2020.
9. „Povijest“ (<https://hns-cff.hr/hns/o-nama/povijest/>) Pristupljeno 8. 6. 2020.
10. „17. listopada 1990. – Hrvatski reprezentativci prvi put u kockastim dresovima“ (<https://daniponosa.hrt.hr/dani-ponosa/161/17-listopada-1990-hrvatski-reprezentativci-prvi-pu>) Pristupljeno 9. 6. 2020.

11. Samovojska, Anton. „Hrvatska – SAD 2:1: Utakmica koja se nikad neće zaboraviti“ (<https://www.hzs.hr/hr/arhiva/29-hzs.hr/novosti/1050-hrvatska-sad-2-1-utakmica-koja-se-nikad-nece-zaboraviti>). Pristupljeno 9. 6. 2020.
12. Trifunović, Boris. „Dan kad su rođeni 'kockasti': Na Maksimiru pali Amerikanci“ (<https://www.24sata.hr/sport/dan-kad-su-ro-eni-kockasti-na-maksimiru-pali-amerikanci-495419>). Pristupljeno 12. 6. 2020.
13. Janković, Ivan. „Hrvatska reprezentacija ovo ne pamti: Najbolji početak velikog natjecanja u povijesti!“ (<https://www.tportal.hr/sport/clanak/hrvatska-reprezentacija-ovo-ne-pamti-najbolji-pocetak-velikog-natjecanja-u-povijesti-foto-20180626>). Pristupljeno 15. 6. 2020.
14. Radić, Jurica. „Strani mediji malo drugačije gledaju na pobjedu Hrvatske, ali Modriću se dive svi 'Modrić je pokazao Messiju kako se izvodi jedanaesterac““ (<https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/reprezentacija/video-strani-mediji-malo-drugacije-gledaju-na-pobjedu-hrvatske-ali-modricu-se-dive-svi-modric-je-pokazao-messiju-kako-se-izvodi-jedanaesterac-7488165>). Pristupljeno 15. 6. 2020.
15. Čobanov, Saša. „Španjolski mediji na naslovnici pišu samo o Hrvatskoj: „Od Argentine su ostale samo ruševine““ (<https://www.index.hr/sport/clanak/spanjolski-mediji-na-naslovnici-pisu-samo-o-hrvatskoj-od-argentine-su-ostale-samo-rusevine/2006210.aspx>). Pristupljeno 16. 6. 2020.
16. „'Hrvati su Islandanima oduzeli san': Svjetski mediji hvale pobjedu Vatrenih; 'Hrvatska je besprije korna'“ (<https://net.hr/sport/nogomet/hrvati-su-islandanima-oduzeli-san-svjetski-mediji-hvale-novu-pobjedu-vatrenih-hrvatska-je-besprijekorna/>). Pristupljeno 16. 6. 2020.
17. Lubina, Karolina. „Evo što strani mediji pišu o pobjedi Hrvatske i odlasku u četvrtfinale“ (<https://www.vecernji.hr/sport/evo-sto-strani-mediji-pisu-o-pobjedi-hrvatske-i-odlasku-u-cetvrtfinale-1255664>). Pristupljeno 16. 6. 2020.
18. „Svjetski mediji o Hrvatskoj: Iznenađujući komentar uglednog dnevnika“ (<https://www.vecernji.hr/sport/svjetski-mediji-raspisali-se-o-hrvatskoj-pobjedi-nad-rusijom-1257006>). Pristupljeno 16. 6. 2020.
19. „Reakcije regionalnih medija: „Hrvati su kraljevi penal-drame!““ (<https://www.index.hr/sport/clanak/reakcije-regionalnih-medija-hrvati-su-kraljevi-penal-drame/2009582.aspx>). Pristupljeno 16. 6. 2020.

20. „Evo kako su svjetski mediji reagirali na pobjedu Hrvatske: Nogomet ne stiže kući“ (<https://www.vecernji.hr/sport/google-cro-je-najtrazeniji-pojam-na-svijetu-1257857>). Pristupljeno 16. 6. 2020.
21. Patković, Nikola. „Hrvatski zauzeli naslovnice stranih medija 'Za povijest! Čudo! Mandžukić odveo herojsku Hrvatsku u njezino prvo finale““ (<https://www.jutarnji.hr/sport/nogomet/hrvati-zauzeli-naslovnice-stranih-medija-za-povijest-cudo-mandzukic-odveo-herojsku-hrvatsku-u-njezino-prvo-finale-7597923>). Pristupljeno 16. 6. 2020.
22. Kolaček, Jan. „Strani mediji oduševljeni Vatrenima 'Ovo je najpogrešnji ishod finala Svjetskog prvenstva u povijesti““ (<https://www.jutarnji.hr/sport/nogomet/strani-mediji-odusevljeni-vatrenima-ovo-je-najpogresniji-ishod-finala-svjetskog-prvenstva-u-povijesti-7613409>). Pristupljeno 16. 6. 2020.
23. Babić, Vedran. „Svjetski mediji ujedinjeni: 'Hrvatska je bila bolja, Francuska je imala sreću i suce na svojoj strani, ostaje gorak okus““ (<https://slobodnadalmacija.hr/sport/domaci-nogomet/svjetski-mediji-ujedinjeni-39-hrvatska-je-bila-bolja-francuska-je-imala-srecu-i-suce-na-svojoj-strani-ostaje-gorak-okus-39-556640>). Pristupljeno 16. 6. 2020.
24. 9GAG.com (<https://9gag.com/gag/ayXZVxY>). Pristupljeno 22. 6. 2020.
25. „O natjecanju“ (<http://prvahnl.hr/prva-liga/o-natjecanju/>). Pristupljeno 18. 4. 2020.
26. Dobrinić, Damir. „Iduće godine polovica HNL-a u Europi, a već iduće ljeto Hrvatska će biti bez kluba u europskoj ligi postoji samo jedan način kako do nje doći““ (<https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/nogomet-mix/iduće-godine-polovica-hnl-a-u-europi-a-već-iduće-ljeto-hrvatska-će-bit-bez-kluba-u-europskoj-ligi-postoji-samo-jedan-način-kako-do-nje-doci-9741319>). Pristupljeno 18. 4. 2020.
27. „Povijest HNL-a“ (<https://www.nogometplus.net/povijest-hnl-a/>). Pristupljeno 18. 4. 2020.
28. Arhiva: prva-hnl.hr (<https://web.archive.org/web/20120211124244/http://prva-hnl.hr/blog/prva-hnl-arhiva/sustav-natjecanja/>). Pristupljeno 18. 4. 2020.
29. „Video: Prije točno 28 godina: Prvi gol u hrvatskim prvenstvima““ (<https://www.hntv.hr/vijesti/video-prije-tocno-28-godina-prvi-gol-u-hrvatskim-prvenstvima>). Pristupljeno 18. 4. 2020.

30. Tolić, Josip. „Prva HNL '92.: Ratnom prvom sezonom vladao je jaki Hajduk“ (<https://www.24sata.hr/sport/povijest-hnl-a-ratnom-prvom-sezonom-vladao-je-jaki-hajduk-423133>). Pristupljeno 18. 4. 2020.
31. „Rezultati i poretci“ (<http://prvahnl.hr/povijest/rezultati-i-poretci/?sid=1>). Pristupljeno 18. 4. 2020.
32. Čobanov, Saša. „Ekskluzivno Prije 25 godina zabio je prvi hrvatski gol! „Trčali smo na telefon, da vidimo jesu li nam kući svi živi““ (<https://www.index.hr/sport/clanak/25-godina-hnla/953281.aspx>). Pristupljeno 21. 4. 2020.
33. „Strani igrači po klubovima“ (<https://hrnogomet.com/hnl/straniIgraciPoKlubovima.php?prvenstvo=1&sortOrder=desc&sortBy=3&stranica=1&lang=hr>). Pristupljeno 21. 4. 2020.
34. Tolić, Josip. „Prva HNL 92./93.: HAŠK usred sezone mijenjao ime u Croatia“ (<https://www.24sata.hr/sport/hask-nasred-sezone-mijenjao-ime-na-derbiju-50000-navijaca-423170>). Pristupljeno 20. 4. 2020.
35. „Povijest Dinama“ (<https://povijest.gnkdinamo.hr/arhiva-utakmica/1991-2000/1993-1994/>). Pristupljeno 20. 4. 2020.
36. Čeko, Marko. „Ajax u gostima kod Hrvata: Nikad nije primio gol, a tukao ga je jedino Hajduk – u Ljubljani“ (<https://www.index.hr/sport/clanak/ajax-u-gostima-kod-hrvata-nikad-nije-primio-gol-a-tukao-ga-je-jedino-hajduk-u-ljubljani/577805.aspx>). Pristupljeno 20. 4. 2020.
37. Tolić, Josip. „Prva HNL 93/94.: Liga 18 dala je najveću pobjedu u povijesti“ (<https://www.24sata.hr/sport/prva-i-zadnja-liga-18-dala-nam-je-najvecu-pobjedu-u-povijesti-423203>). Pristupljeno 20. 4. 2020.
38. „Povratak imena Dinamo“ (<https://gnkdinamo.hr/hr/Novosti/Clanak/povratak-imena-dinamo>). Pristupljeno 24. 6. 2020.
39. „Liga 10 po prvi puta“ (<http://prvahnl.hr/news/11203/liga-10-po-prvi-puta/>). Pristupljeno 24. 6. 2020.
40. Arhiva: Transfermarkt.nl (<https://web.archive.org/web/20140311124528/http://www.02elf.net/sport/transfermarkt-nl-niederlaendische-tm-version-ab-jetzt-online-370306>). Pristupljeno 24. 6. 2020.

41. AxelSpringer.com (<https://www.axelspringer.com/de/presseinformationen/axel-springer-uebernimmt-mehrheit-an-deutschlands-groesster-fussball-community>). Pristupljeno 28. 6. 2020.
42. Meedia.de (<http://meedia.de/internet/online-ivw-sport-gewinnt-news-verliert/2010/09/08.html>). Pristupljeno 28. 6. 2020.
43. Transfermarkt.de (<https://www.transfermarkt.de/tm-de-top-sportseite-im-januar/view/news/113744>). Pristupljeno 28. 6. 2020.
44. Agof.de.
(https://www.agof.de/download/Downloads_daily_digital_facts/Downloads_ddf_04_2020/ddf_April_2020_Angebote_Ranking_Digital.pdf). Pristupljeno 28. 6. 2020.
45. Teevs, Christian. „Deutschland im Finale!“ (<https://www.spiegel.de/sport/fussball/wm-2014-spanien-und-deutschland-sind-wertvollste-teams-a-973094.html>). Pristupljeno 28. 6. 2020.
46. Transfermarkt.com (<https://www.transfermarkt.com/1-hnl/startseite/wettbewerb/KR1>). Pristupljeno 24. 6. 2020.

Prilozi

Prilog 1: Intervju s Ižakom Antom Sučićem

P: Je li po tebi njemački portal Transfermarkt najpouzdaniji izvor za praćenje transfera igrača i općenito, informacija o igračima i klubovima. I ako da, zašto?

O: Pa Transfermarkt definitivno je, po meni osobno, najbolji. Zato što je diverzija prevelika. Znači, jednako kao što prate hrvatsku ligu, pratit će indijsku ligu, što je vrhunski stvar. Ti možeš izvući informaciju o nekome koga nikad nisi vidio, nikad nisi čuo. Najviše ga možeš upoznati preko Transfermarkta. Najrelevantniji su. Oni ažuriraju samo službene podatke, samo ono što se službeno dogodilo. Svaku informaciju ipak, ako postoji mogućnost, treba dodatno provjeriti, ali u principu Transfermarkt je definitivno jedan od najboljih.

P: Dakle, prema Transfermarktu u 1.HNL je tijekom sezone 2017./18. bilo ukupno 99 inozemnih nogometaša, a u sezoni nakon toga, nakon završetka Svjetskog prvenstva u Rusiji, ukupno 155. Dakle, što je porast u postocima od 56 posto. A ove sezone ih je 105 i to je nekakav pad, ali opet je više u odnosu na sezonu prije Svjetskog prvenstva. Pa, postoji li po tvom mišljenju neki trend dolazaka stranih igrača nakon Svjetskog prvenstva?

O: Ljudi su čuli za Hrvatsku. Ljudi su čuli za Hrvatsku i prije, ali jednostavno, kad igraš Svjetsko prvenstvo, gdje si osvojio pozornost svih, onda jedna osoba iz Paname, a mi smo imali igrača u HNL-u iz Paname, čuje za tebe kao što čuje neki čovjek iz Italije. Trend postoji, ali ne iz razloga zato što igrači žele igrati u HNL-u, jer je to njihova velika želja, već iz razloga jer vide da je HNL proizveo veliki broj igrača koji su kasnije napravili dobre karijere. I oni misle da ako oni dođu na tu razinu, da oni mogu napraviti stepenicu dalje, pa će ih odvesti do recimo Barcelone, kao što je Rakitić, ili Modrića Real Madrid. HNL ide uzlaznom putanjom, koliko god da to netko ne želi, ne vidi, teško mu je to priznati. Stranim igračima je to zanimljivije tržište i trend je usko povezan sa menadžerskim agencijama koje se sve više i više javljaju našim klubovima koji dovode strane igrače za manje novce, da bi ih kasnije preprodali za veće novce.

P: Dobro. Smatraš li da je uspjeh Hrvatske na Svjetskom prvenstvu doprinio dolasku stranih nogometaša u 1.HNL?

O: Sigurno. Sigurno je, ali problem je neki u tome što tim igračima koji dođu ovdje... puno njih dođe, ne znaju ništa o tome, osim što znaju da je Hrvatska kao brend, Hrvatska kao reprezentacija napravila veliki uspjeh. Sammir je nedavno u podcastu Inkubator rekao da nije

imao pojma tko je Dinamo. I on je rekao, ok, doći ću. Samo zato što smo mu je to bio bijeg u Europu. Danas dolaze ljudi u Hrvatsku isključivo zbog reprezentacije, ne zbog lige kao lige. To je jedina stavka. Ali, da je sve većem broju ljudi zanimljiviji HNL, to definitivno je.

P: Po tvom mišljenju, što inozemni nogometaši donose 1.HNL, što oni imaju, a recimo domaći nogometaši nemaju i prevladava li u Hrvatskoj mišljenje stranac bolji nogometaš od domaćeg nogometaša samo zato što je stranac?

O: Neću reći da prevladava mišljenje da je neko bolji zato što je stranac, ali se od njega kao stranca očekuje da bude bolji. Stranci su dobri jer su neopterećeni poviješću, povijesnim kontekstom utakmica, njima je apsolutno svejedno igraju li protiv Gorice ili protiv Rijeke. Jer oni ne znaju ništa ni o Rijeci, ni o Gorici. To što je Gorica prije dvije godine ušla u HNL njima ništa ne znači. To što je Rijeka u HNL-u od početka HNL-a, to njima isto ništa ne znači. Njima je samo poanta da se prodaju, njima je samo poanta da u HNL-u, nitko u HNL ne dolazi da se tu zadrži cijelu karijeru, to je jedina istina. Ali ne možemo generalizirati i reći stranci su svi jednaki. Ali svatko tko je došao... velika većina njih je pokazala neku kvalitetu. Tako da, po meni broj stranaca... nije loše da ih u Hrvatskoj imamo. Po mom osobnom mišljenju, dolazak stranaca u HNL je pozitivna stvar. Taj trend dolazaka stranih nogometaša je nešto što je dobra stvar za naš nogomet, to u svakom slučaju.

P: Dakle, inozemni nogometaši u HNL-u postoje otkad postoji sama liga, no razdoblje od završetka Svjetskog prvenstva do danas čini se najbogatije strancima, upravo zbog tih nekakvih brojki. Jesi li ti dojm u 1.HNL u navedenom razdoblju, dakle u zadnje dvije godine, ima najviše stranaca dosad.

O: Gledaj, ima najviše stranaca sa različitih područja. Prije smo mi imali jako puno Bosanaca, jako puno, koji su također stranci, ali su oni tu naši, blizu nas. Pa i je, trend povećanja je očit, trend povećanja je nešto što pokazuje da je liga zanimljivija i drugim tržištima. Mislim da su se stranci pokazali kao dosta dobra stvar, naročito kada gledamo klubove iz, pod navodnicima, velike četvorke. Dinamo je također dovodio veliki broj stranaca. Dani Olmo je primjer koji će doslovno promijeniti način razmišljanja kod stranaca, naročito mladih stranaca, jer kad netko tko je potpuni anonimac stigne u HNL sa 16 godina i krene iz juniora, od druge momčadi, do prve momčadi, nakon toga debitira za A reprezentaciju ne bilo koje zemlje, nego Španjolske, i napravi transfer od 20 milijuna eura u RB Leipzig, onda je to nešto što će i neki drugi dečko pomisliti, aha, mogao je on, ja vjerujem u sebe, napraviti ću to i ja.

P: Dobro. Je li velik broj stranaca predispozicija za rast kvalitete i uspjeh svake lige?

O: Ne. Ne mora značiti... stranac ne znači jednako kvaliteta. To je apsolutna utopija da će neki, govorim hipotetski, Musa Muhamed biti bolji na desnom beku od nekog drugog igrača. Stranci dolaze, odnosno klubovi ih dovode kako bi ih povećali kvalitetu, ali njihov dolazak ne znači jednako da je kvaliteta veća.

P: Odlično. Sad ću te zamoliti da mi prokomentiraš malo situaciju sa stranim igračima po hrvatskim klubovima. Jedan od najsvjetlijih primjera je trenutno drugoplasirana Lokomotiva, za koju se voli reći da ide, onako, na albanski pogon. Imaju dosta Albanaca, a imaju i dosta drugih stranih igrača, ne. Kako se tebi čini situacija s njima?

O: Oni dovode jeftino, prodaju skupo, i velika je dispercija u razlici... Velika je mogućnost povrata investicije. Znači, postoji velika mogućnost zarade na nekome kome si malo uložio. Lokomotiva igra super, po meni trenutno, naročito u ovom post-korona razdoblju, najljepši nogomet u Hrvatskoj iz jednog jedinog razloga. Jer su apsolutno neopterećeni rezultatom. Uvijek je kolektiv taj koji izbacuje pojedinca. Niti jedan od tih igrača ne mora uspjeti. Nema veliki presing na sebe da mora napraviti veliki rezultat i zbog toga oni rade veliki rezultat. Jedno je igrati za Lokomotivu, a drugo je igrati za Hajduk.

P: Da se Hajduka dotaknemo sljedeće. Dakle, oni su isto klub koji godinama inzistira na strancima, ali za razliku od Lokomotive ne postižu željeni rezultat. Zadnji trofej osvojili su još 2013., Hrvatski kup. Pa ako možeš prokomentirati situaciju s njima.

O: Split je specifična sredina. Kao prvo, ljudi su dolje naviknuti na velik rezultat. Znači, dugi niz godina u Hrvatskoj je postojao samo Dinamo i Hajduk. Stvar je u tome što u Splitu su ljudi, u stanju su reći mi ćemo forsirati, pod navodnicima, našu dicu. Ali kada ta dica završe na sedmom mjestu, oni su u stanju ono, pod navodnicima, baciti bombu na teren. Presing koji se dolje stvara je nevjerojatan i upravo zbog toga mnogi igrači bježe iz Hajduka. I kasnije su se njima greške tolerirale u nekim drugim sredinama. Dolje se greške ne toleriraju. Upravo iz tog razloga će neki dečko koji ima mogućnost otići u Hajduk ili, da s druge strane ima Goricu, Rijeku, Lokomotivu, Osijek, izabrati tu drugu sredinu. Stranci njihovi danas, mislim da nisu oni toliko loše dovodili, pogotovo sad. Hajduk je takva vrsta odskočne daske, da kad ti odlaziš iz Hajduka, ti ne možeš otići u nekakav manji klub, ti možeš otići u nešto puno puno bolje, puno puno veće, jer su oni ipak brend za sebe.

P: Moram se složiti s tobom. S druge strane, Dinamo i Rijeka služe kao nekakvi kontraprimjeri pošto zadnjih par sezona, recimo zadnje dvije, recimo od tog Svjetskog prvenstva, inzistiraju na nekakvih mladim igračima.

O: Gledaj, razlika između Dinama i Rijeke je jako velika. Pandur, Smolčić, Štefulj, Lepinjica su dečki koji su silom neprilika dobili priliku, dobili šansu biti dio prve momčadi i pokazati što znaju. Štefulj, recimo, nije vraćen zato što je bio predobar, već zato što Rijeka u tom trenutku nije imala nikog na toj poziciji. To se pokazalo vrhunskim. Dečki su napravili super posao i dečki sad idu jednim lijepim putem da naprave nešto od sebe. Dinamo je najjači hrvatski brend po stvaranju novih igrača. Dinamo je nešto što ne samo da je unutar samo Lijepe naše, nego i apsolutno u Europi i cijelom svijetu treba biti primjer kako raditi s mladim igračima. Jednostavno, Dinamo je priča za sebe. Oni su miljama daleko od bilo kojeg drugog kluba i nisu usporedivi ni s Rijekom, ni s Hajdukom, ni s Osijekom. Rijeka ide u dobrom smjeru, ali moraju biti spremni trpiti, i za Rijeku bi, u slučaju za ovu sezonu, kad su ti mladi igrači u prvom planu, ukoliko završi na petom mjestu, ne bi to trebao biti veliki problem za navijače i za cijelu upravu kluba nego bi im se trebalo nastaviti vjerovati.

P: Super. Da vidimo dalje. Dinamo uglavnom jako malo stranaca ima koji baš nisu s područja bivše Jugoslavije. Je li poznavanje jezika predispozicija za nekakav uspjeh ili bolju komunikaciju u svlačionici?

O: Pa mislim, ne mora biti. Jer, mnogi će reć' da najbolji stranac koji je igrao u HNL-u, kao, nije stranac jer je igrao za hrvatsku reprezentaciju. Najbolji koji je ikad igrao u HNL-u je Eduardo da Silva. U svojoj posljednjoj sezoni u HNL-u on je doslovno toliko prerastao ligu da je bilo muka za gledati. On kad je došao u Dinamo nije znao nijedne riječi hrvatskog. Dinamo, okej, oni forsiraju ne samo zbog jezika, nego je razlog mentalitet, podneblje, način razmišljanja. Na kraju krajeva, ti mladići koji dolaze iz BiH...evo nedavno su doveli mladog srpskog beka koji sad igra u drugoj momčadi. To su dečki koji znaju što je Dinamo. Dinamo u principu, neću reći da je tu razlog jezik, već cijeli taj mentalitet i sklop koji i ljudi razumiju koja je veličina i koliko je klub napravio u svojoj prošlosti. Da zato ljudi imaju tendenciju dolazaka u Dinamo.

P: Dalje, da te pitam za Nigerijce i Rijeku.

O: Rijeka je imala tu mogućnost, oni su imali suradnju s Abuja Academy u Nigeriji koja je sklop suradnje Damira Miškovića i Gabrijela Volpija. Oni su dovodili veliki broj igrača koji su kasnije odlazili u Speziju...Nigdje nisu poznati jer se o tome ne piše. Ali, Abuja je proizvela igrača kao što je Umar Sadiq. Igrao je u Romi, sad je trenutno prvi napadač Partizana, i čovjek je bio na meti Manchester Uniteda. Sigurno da je Matjaž Kek najbolji trener koji je ikad bio u HNL-u. Moje mišljenje je također da je. Ali Matjaž Kek nije stvorio

nijednog mladog igrača. Ali apsolutno to sve pada u vodu, jer si ti osvojio naslov prvaka, ti si osvojio Kup, ti si ušao u Kup UEFA triput. On ima rezultat koji ga je podržavao. Da je Kek ostvario petogodišnji mandat u Rijeci bez da je osvojio bilo što, a da nije proizveo niti jednog mladog igrača, to je veliki problem. Danas neki mladi Riječani koji su za vrijeme Keka bili ona godina da izlaze iz juniora u seniorski nogomet, jasno je da ih Rijeka nije mogla trpiti'. Evo primjer, Nura Abdullahi. Abdullahi i Sadiq su iz Spezije otišli u Romu u transferu vrijednom pet milijuna eura. To nitko ne zna. A ta dva dečka su mogla biti dio Rijeke za nula eura. Samo ih je morala potpisati.

P: Idemo malo na Osijek sad. Osijek ima nekolicinu Brazilaca. U obrani imaju Talysa, imaju Igora Silva, Gutija, imaju recimo Kleinsheislera iz Mađarske, Mbakogua iz Nigerije. Recimo, meni je interesantan primjer Talysa koji je došao iz Brazila prije... mislim da sezonu prije tog Svjetskog prvenstva, i dečko priča hrvatski.

O: To je pokazatelj kol'ko je netko spreman napredovati. Ti imaš primjer, recimo, malog Ndockyta, isto iz Osijeka, koji je trenutno na posudbi iz Getafea, ali mislim da Osijek ima pravo, i vrlo vjerojatno će ga otkupiti. Dečko dan danas ne zna reći ništa osim „leđa“ ili „moja“. To je veliki problem. Veliki, veliki problem. Leonard Žuta je, recimo, u Rijeci bio tri godine. Čovjek nije znao jednu riječ hrvatskog. To je pokazatelj da ti čak ni ne cijeniš toliko ni klub ni podneblje koje od tebe radi igrača, već da gledaš samo isključivo sebe. Alexander Gorgon, koji je čovjek koji priča njemački, ne priča nekakav jezik kao Ndockyt koji su svahili jezici. Alexander Gorgon priča hrvatski bolje nego 90% Bosanaca. I zbog toga taj isti Alexander Gorgon ima tako veliku karizmu, i zbog toga je Alexander Gorgon netko koga će navijači Rijeke cijeniti usprkos njegovim možda i lošim predstava. Osijek dovodi strance jako dobro. Jako dobre. Igor Silva je igrač koji je... ja ne znam kako se o njemu ne priča kao o najboljem beku u ligi. Igor Silva je u ovom trenutku najbolji desni bek lige. Oni dovode igrače... veliku tu imaju uloge menadžerske agencije, koje promoviraju nekakve svoje mlade igrače, koje guraju nekoga tko je očito talentiran, ali Osijek dobro radi. Meni Osijek djeluje kao super priča, super model, samo što evo, u trenutku ovog razgovora se dogodilo da je predsjednik kluba smijenjen, mini potresi su tamo gore. To je ono o čemu smo pričali, moramo se nadovezati na Hajduk. Da je predsjednik Hajduka smijenjen, o tome se piše narednih dva tjedna i o tome se intervjuira svaka osoba koja je ikad bila usko vezana uz Hajduk. Osijek je prekjučer smijenio predsjednika kluba, danas je to stara vijest. I onda je tim igračima puno lakše se koncentrirati, igrati dalje nogomet. Taj isti igrač Osijeka sutra će otići na teren neopterećen. Recimo, neki igrač Hajduka, npr. Juranović, on mora tri tjedna nakon

što je predsjednik smijenjen odgovarati na pitanja oko uprave kluba, oko funkcioniranja kluba. To nije njegova zadaća. Njegova zadaća je da igra. Osijek dovodi igrače kako bi igrali, kako bi napredovali, kako bi se prodali. Osijek ide u dobrom smjeru, ali moraju otkloniti jako veliki broj prepreka koji će im se naći na putu da bi došli do konačnog cilja, koji je biti druga, prva momčad Hrvatske.

P: Dobro, dotakli smo se te smjene predsjednika u Osijeku. Nadovezao bih se s tim na Goricu, koja ima recimo stranog trenera i sportskog direktora. Nikolićius je sportski direktor. Ali imaju i puno stranih igrača.

O: Razumijem te. Lobi je strani. Gorica je primjer kluba koji funkcionira, koji je doveo nekakav strani kapital. Koliko su moji podaci točni, oni s menadžerskom agencijom koja uzima 70% prihoda iz kluba, 30% ostaje klubu. Situacija je takva da kad ti prodaš igrača za tri milijuna eura, klubu ostaje 900 tisuća eura. Tako da, Gorica je, nažalost, klub koji se vrlo lako može ugaziti. Jer nije velika razlika između Gorice i Intera iz Zapešića. To su menadžerski klubovi... Cherifa Ndiaye sigurno nisu skautirali kakvi ljudi iz Gorice, već je doveden kao netko tko je tu da bi igrao. I točka. Okej, on i drugi su se pokazali kao igrači, ali jednako tako sad mogu doći još trojica igrača novih koji upitno hoće li napraviti nešto.

P: Sljedeća ekipa je Istra. Istra koja je poslije SP-a imala 25-30 stranaca, a prije toga su recimo imali...sezonu prije su imali 10. I sad, borili su se za ostanak, izborili su se kroz dodatne kvalifikacije, i onda su opet išli smanjivati taj broj.

O: Istra je klub koja funkcionira putem Alavesa koji je njihov sestrinski klub. Moramo gledati malo duže unazad. Recimo, kad je Scoria bio trener, u Istri je bio Kalilou Traore. Ofanzivni veznjak, igrač u ligi koji igra za Istru i koji je vrlo vjerojatno najbolji igrač lige. Ali igra za Istru. Onda je taj isti Kalilou Traore preko noći otišao kao slobodan igrač otišao u danski Odense. I tu onda vidimo kakva je ta uloga menadžerskih agencija koja dovede igrača i onda se njihova vizija s klubom ne podudara i oni ga samo uzmu. Istra je imala dobre igrače, strance koji su radili razliku na terenu. Ali jednostavno oni su isto, oni su donji dom ljestvice jer nemaju dugoročnu viziju, ne drže se. Dugoročno idu po jednom modelu, jer se iz godine u godinu bore za ostanak pa prodaj, kupi, samo da se spase. Istra u momčad ima Ivana Močinića, a na njegovom mjestu igra Einar Galilea. Taj isti Einar Galilea igra zato što je on igrač Alavesa koja je uvjetovala Istri da određeni broj njihovih igrača igra. Taj isti Einar Galilea uzima mjesto nekom mladom igraču, recimo Ivančiću, koji je dobar nogometaš. Kažem, smanjili su taj broj stranaca, nažalost oni nisu ti koji kreiraju svoju klupsku politiku,

nego su oni ti koji vežu konja gdje im gazda kaže. I ukoliko će dogodine u Istri bit 30 stranaca, ne 10 kao što ih je ove godine, nažalost mislim da nije njihova odluka, već su oni primorani tako nešto napraviti i prihvatiti.

P: Kako po tim pitanjima stoje Inter i Slaven?

O: Inter, kao što sam rek'o, njih je dosta lako uspoređivati s Goricom, jer su klubovi kojima menadžerske agencije dosta toga kroje. Promovirao je veliki broj igrača, Nestorovskog koji je danas prva špica Udinesea, i Komnena Andrića. Dolazi velik broj stranih igrača koji su nepoznanica, a koji su se kasnije pokazali kao super igrači. Samo što očito je da oni kao klub dosta ovise o drugima, o Dinamu. Najveći uspjeh u povijesti kluba je kad su kod njih bili Modrić, Ćorluka, Čale, jer ih im je Dinamo posudio. A danas Dinamo neće posuditi igrača Interu, jer nema za to razloga. Inter nije u dobroj poziciji. Inter će ispasti vrlo vjerojatno. Inter je klub koji se neće spasiti, klub koji mora jako duboko pogledati malo, moraju se malo zamisliti nad svojom budućnosti, svojom vizijom što žele. Tako da, nisam optimističan. Inter meni trenutno jako loše izgleda.

Slaven mi je tipična sredina. Na kraju krajeva, nije Slaven sredina u koju ćeš ti doć' i ostati cijeli život. Svatko tko je u Slavenu želi otići dalje iz Slavena. Oni su sređeni, nemaju velike plaće, ali su redovne. Igraču je puno bitnije, kao i svakom čovjeku, da dobije plaću. U Slavenu su igrači sigurni. Slaven je stvorio par mladih igrača talentiranih, jako talentiranih koji opet nisu ostali u klubu. To je pokazatelj da oni nisu u stanju zadržati igrača. Ako ti imaš ponudi iz Udinesea, vrlo jednostavno. Slaven je klub koji će uvijek biti onaj kamenčić s boticom mnogim klubovima. Nitko ne stiže u Koprivnicu i kaže mi ćemo dobiti danas. Slaven nije takav. Meni se sviđa taj spoj vjerovanja iskusnijim igračima, jer Krstanović s 37 godina je najpodcjenjeniji igrač koji je ikad igrao u HNL-u. Čovjek je najinteligentniji napadač ikad u HNL-u. Oko Krstanovića se toliko igrača prodalo, a svi kažu da je „truba“. Kako, ako je zabio 100 golova? Stadion u Koprivnici nije loš, ali taj moment kad ti dođeš tamo i vidiš jednu tribinu, malo to koči igrača da bi on tamo ostao. Problem je taj što nemaju taj dodatni impuls da ih netko gurne da naprave korak dalje. Publika te gura da budeš bolji. Danas su sedmi, da su peti ili treći, njima je apsolutno ista stvar. Nažalost je tako.

P: Nismo se dotaknuli još Varaždinaca i posebno Obregona.

O: Obregon je netko tko je doš'o u HNL, odnosno Varaždin... on je samo tražio bježanje u Varaždin. Kako je završio u Varaždinu, tako je isto mog'o završit u nekom drugom... jednom Aluminiju iz Slovenije. Svejedno mu je bilo. Sreća njegova je ta što je Varaždinu u tom

trenutku bio žedan napadača, nekoga kome će dati priliku, i zbog toga je danas Obregon u ovom post-korona razdoblju hit-igrač HNL-a. Brz je, okretna, nać će svoju šansu. Zabio je prekrasan gol... vidiš da dečko ima nogomet u sebi. Kako je došao Obregon, tako se isto moglo dogoditi da je došao neki loš igrač, ali jednostavno dogodilo se, to je faktor sreće koji ti je potreban u onom momentu.

P: Raste li razina kvalitete igre u 1.HNL i kvaliteta lige kao takve nakon Svjetskog prvenstva 2018., općenito?

O: Sigurno HNL raste. Kažem, jaka je šaka u oko ta infrastruktura koja je katastrofalna. To je žalosno da Hrvatska kao zemlja koja je druga „repka“ svijeta nema dovoljno dobru infrastrukturu. Kad je HNS kao krovna institucija uložila sredstva u poboljšanje travnjaka, u HNL-u viđamo bolji nogomet. Nije to slučajno. To je velika razlika. HNL ide gore, bolji je, sve je faktor. Faktor je „repka“, faktor su prodaje, faktor su činjenica da HNL klubovi posljednjih pet-šest-sedam godina igraju u grupnim fazama euronatjecanja. Sve je to faktor. I ja sam, što se tiče lige kao lige, što se tiče kvalitete nogometa kao kvalitete nogometa, veliki optimist. Ja sam čovjek koji voli gledati tri lige koje nisu poznate – slovensku, poljsku i MLS. Infrastrukturu u tim zemljama je show. Slovenija niš' posebno, ali poljska i MLS show program od infrastrukture. Ti kad dođeš u svlačionicu u Kranjčevićevu, ona se raspada. Kvaliteta nogometa u Poljskoj, ono što oni pokazuju na terenu, je puno lošija od HNL-a. Jednostavno, infrastruktura čini ligu boljom i infrastruktura je razlog zašto će danas neki Datković, Fiolić, Vešović i neki drugi radije odabrat otić' u Poljsku, nego u HNL. HNL, ne samo je faktor Svjetsko prvenstvo, uspjeh i sve to, ali liga godinama sustavno ide prema gore. Nogomet kao sport ide prema boljem. Ali hrvatski nogomet... imaš pet klubova i koji mogu pobijediti bilo koga. To je velika stvar za nogomet, pogotovo kod nas. Ja sam jako zadovoljan i optimističan. Ako se ovako nastavi razvijat, ukoliko klubovi zadrže postojeću kvalitetu, ti samo možeš prema boljem. Ali, ukoliko se Slaveni dogodi da klub napuste stožerni igrači, ukoliko ne nađe adekvatne zamjene, kvaliteta će pasti i neće biti konkurentni. To će utjecati na kvalitetu lige. Ne igraju svi klubovi u HNL-u samo za sebe, već i za ligu. Zbog toga što su klubovi konkurentni, zbog toga je liga i bolja. Igrače prodaju isključivo utakmice u Europi. Ljudima to već ide na živce kad im pričamo o infrastrukturi. Ti odeš u SAD i pogledaš njihove stadione, trening centre... Ali kvaliteta nogometa kod njih je puno lošija nego kod nas. Meni je recimo u Koprivnici, kad se igralo finale kupa 2007., imao si dvije montažne tribinice koje su lijepe. Poznata Bombonera isto ima tri tribine. Zašto Belupo ne bi imao tri?

Prilog 2: Intervju s Goranom Tomićem

P: Postoji li, po Vašem mišljenju, trend povećanja broja inozemnih igrača u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018.? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: Sigurno postoji trend povećanja i sigurno je to tako zbog toga što je nakon Svjetskog prvenstva, kad smo bili drugi na svijetu, liga postala primamljiva i baš iz tog aspekta dobila na cijeni. Uz to, uspjesi hrvatskih klubova u Europi su nas podigli do ranga 15 u koeficijentu i sigurno da je liga postala zbog toga zanimljiva i kvalitetna. Dakle, i zbog rezultata, a i zbog samih rezultata europskih klubova. Kad smo se podigli, taj koeficijent, došli smo do toga da imamo dva kluba, npr., u Ligi prvaka. Dakle, generalno, strancima smo privlačni i zbog SP-a, a i zbog kvalitete lige.

P: Smatrate li da je dolazak nekih stranaca u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018. povezan s uspjehom hrvatske reprezentacije na istom prvenstvu? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: Sigurno da je to sve povezano zbog toga što dolazak kvalitetnih stranaca u HNL podiže kvalitetu 1.HNL. Samim tim, 1.HNL je kvalitetnija i samim tim, hrvatski igrači se razvijaju bolje i mogu postati kvalitetni za našu A reprezentaciju. Dakle, sve je to povezano; naša liga, kvaliteta lige i reprezentacija. Mislim da je većina igrača koja je igrala u finalu SP-a prošla kroz HNL. Dakle, i HNL je jako bitan za njihov razvoj.

P: Koje su prednosti imanja stranaca u nogometnom klubu?

O: Prednosti su, jednostavno, što podižu kvalitetu samog kluba. Tu je sad puno aspekata bitno. Kakve strance dovodite...ja jesam za strance, ali mlade strance s potencijalom ili provjerene iskusne igrače koji podižu kvalitetu samog kluba. Za ove igrače koji su prosječni...protiv toga sam. Dakle, stranac koji dođe u klub, mora biti ili veliki potencijal kojeg se skautira u drugim državama ili već provjereni igrač, kao što ovi naši veliki klubovi dovode igrače, koji su na top razini. Ja sam za.

P: Koji su nedostaci imanja stranaca u nogometnom klubu? Postoje li barijere?

O: A nedostaci stranaca može biti kočenje domaćih igrača i njihovog razvoja. Ali to opet naravno ovisi puno o politici kluba. Dakle, mi tu isto imamo puno stranaca, ali opet imamo dosta mladih igrača koje smo iz naše škole priključili prvoj ekipi. To mora biti jedan optimalan miks. Nedostatak može biti jedino što može kočiti razvoj domaćih igrača, eto. Nema... ja ih u karijeri još nisam vidio, nekih velikih problema. Dakle, igrači se brzo

prilagode. Koji put zna biti neobično kad dođu igrači različite vjere, muslimanske vjeroispovijesti, pa kad imaju ramazane, pa kad mjesec dana poste. Pa onda imamo zahtjevne treninge, a on ne smije piti i jesti, i to može biti jedino ovako malo nezgodna... Apsolutno mu je teže. Ako imate dva treninga dnevno, on ne smije ni piti ni jesti. Na velikim vrućinama. Sigurno da je to nekakva barijera koja može bit nekakva nezgodna. A za sve ostalo igrači se brzo snađu i nemamo s tim problema.

P: Kako ste zadovoljni strancima u svojoj momčadi? Donose li stranci ekipi ono što domaći igrači nemaju?

O: U svom klubu, prezadovoljan. Jer, imamo puno mladih igrača iz Albanije, iz Kosova, koji su odlični profesionalci i plus par ovih malo iskusnijih, poput Atiemwena, i ti neki stranci koji su karakterni momci. Oni su se idealno uklopili u ekipu. Prezadovoljan sam s time. Donose, ako su kvalitetni. Znači, ja sam za stranca, ali samo onaj koji donosi nešto. Inače, prosječan stranac ne treba u HNL-u.

P: Kako izgledaju Vaši razgovori u svlačionici s ekipom? Postoji li potreba za prevoditeljem za strane igrače?

O: Ne treba im prevoditelj. Ja komuniciram na hrvatskom, većina igrača zna hrvatski, oni koji ne znaju... ako je nešto baš, radi se o pojedinačnom igraču, ja mu onda na engleski govorim. A ovi igrači, npr. koji su duže tu, oni su već naučili hrvatski. Ali generalno na hrvatskom govorim, i kad se baš radi o pojedinom igraču, onda mu govorim na engleskom. Ali uglavnom, ja kažem nekom svom igraču da stane kraj njega i da mu prevodi na engleski.

P: Za Lokomotivu se voli reći da ide na „albanski pogon“. Kako je došlo do tako velikog broja Albanaca u ekipi? Klub je čak organizirao i nogometni kamp na Kosovu?

O: Čovjek koji je zadužen za to se zove Besnik Prenga. On je skaut kluba koji živi tu i on je iz Albanije i zna apsolutno cijelu ligu i zna sve tamo igrače, skautira. I on je taj čovjek koji je zadužen da dovodi Albance tu. Ali nije to samo ovih pet kojih je igralo, ima tu još puno više, ali ovih pet se trenutno isprofiliralo. A ima i mlađih i još će ih dolaziti. Tako da je on zadužen za to. Naravno, to je isto selekcija s puno djece s Kosova. Biraju se najbolji. Sigurno da smo iz tog tržišta pogodili s tim igračima i normalno da ćemo sada nastaviti...sigurno da je povezano, uspjeh njihov, kvalitetna igra. Ne samo što se tiče same igre, nego njihovih karaktera. Oni su izvanredni profesionalci, karakterni, i to je ono što treba klubu. Mi njih selekcioniramo i zbog karaktera, ne samo zbog kvalitete njihove igre. A oni su tu stvarno top.

P: Kako teče proces prilagodbe stranaca na igranje u 1.HNL i život u Hrvatskoj – je li to lagan ili težak proces i zašto? Što stranim igračima najviše predstavlja problem u 1.HNL i Hrvatskoj općenito, a što su im prednosti toga?

O: Prilagodba je...nema u sportu. Vrlo je jednostavna prilagodba. Nogomet je univerzalan u cijelom svijetu, nogometni jezik je univerzalan i nema tu nekih velikih zamki ni ničega. Kad smo na terenu, igrači znaju što se očekuje od njih i tu nije barijera uopće niti stranac niti jezik. A za njihov život...život profesionalnog nogometaša, ja sam isto bio deset godina u inozemstvu i isto mi je bilo i u Hrvatskoj i u Italiji i u Austriji i u Grčkoj. Dakle, imate kuću, trening, kuća, trening. Nema tu neke velike... Druga stvar, kad se ode, kao što sam ja isto kasnije bio, kad se ode u azijske zemlje, u Kinu, e onda se morate voditi računa više, sigurno i o načinu života koji je apsolutno drukčiji... Tu postoji veća prilagodba, a u Europi nema velike prilagodbe. Ne mislim da ima neki veliki problem igranja za strance u HNL-u. Dakle, mi smo zemlja koja je jako otvorena za sve, liberalna. Gledam po svojim strancima. Ne vidim da imaju nijedan problem, da imaju veći od domaćih igrača. Dakle, jezik po meni nije nikakav problem. Uklope se, kad se uklope u svlačionicu, ako su dobri momci, karakter, uklope se u svlačionicu i tu više nema više nikakvog problema. Dakle, po meni tu nema velikih problema. Normalno da se može teže prilagoditi da sad dođe Kinezi, Japanac ili Korejac... oni se teže prilagode. Ali, Europljani, čak i Afrikanci su okej. Ista stvar. Nema problema.

P: Možete li mi prokomentirati situaciju sa stranim igračima po hrvatskim prvoligašima?

O: Možemo reći generalno. Dinamo, Hajduk, Rijeka i Osijek uzimaju strance koji su kvalitetni. Oni se više orijentiraju na kvalitetu i to skupo plaćaju. I oni im sigurno koriste da bi ostvarili svoje ciljeve. Naravno, sportska politika je takva da procjeni tko je taj igrač i normalno da to onda ovisi... Međutim, oni imaju velike budžete za dovođenje tih stranaca i sigurno da su visoko na tablici zbog kvalitete tih stranaca. Dinamo, Osijek, Hajduk i Rijeka, kažem, imaju sigurno kvalitetne igrače i zbog toga su tako visoko. Dok, s druge strane, ista situacija je u Gorici koja u okviru svog budžeta dovode kvalitetne, provjerene strance. Oni nemaju mladih stranaca kao što imamo mi. Oni imaju Suka, Cherifa, Hamada, Jovičića, Steenvoordena, Musa, desni bek...dakle sve dokazani, provjereni igrači, oni idu na tu politiku. Za razliku od nas, dakle, to je velika razlika. Mi dovodimo mlade strance od kojih ćemo kasnije imati koristi što se tiče same prodaje, a oni idu odmah na instant rezultat, na trenutni rezultat kako bi došli do Europe. Naš put je dugoročniji, a njihov je instant. Zato dovode odmah kvalitetne, provjerene igrače. Istra, s druge strane, orijentirala se isto u prvom redu na varijantu španjolskih igrača koji su u fazi oporavka, u fazi rehabilitacije, i nisu imali

uspjeha s tim. I onda su promijenili politiku. Umalo su ispali iz lige s tom politikom. Tako da, mislim da su se malo, sportska uprava Alavesa, što se toga tiče, mislim da je podcijenila HNL, i da su oni mislili da će s nekim neprovjerenim igračima, inozemnim plus tim rekovalescentima, lako ostati u ligi. Tako da su oni napravili grešku te godine, ove godine su pokušali nešto drugo, ali generalno... S višim brojem domaćih igrača su sada probali. Ali, generalno, nisu baš pogodili sa strancima. Slična je situacija Slaven Belupo i Gorica. Isto samo provjereni,iskusni stranci. Lima, Jeffren, dakle, oni dovode, i prošlih godina su dovodili, samo provjerene iskusne strance da bi podigli kvalitetu domaćih igrača. Sve je to totalno druga politika za razliku od nas, ponavljam. Inter, ista stvar. Inter ide u politiku iskusnih stranaca, međutim, nisu možda...stranci su im kvalitetni za HNL, ali imali su financijskih problema, pa su te financijske poteškoće utjecale na, normalno, sve u klubu i kašnjenje plaća i to se odrazilo na sam rezultat. Ali eto, stranci k'o stranci, doveli po meni kvalitetne za HNL. Varaždin, na primjer, je isto pokušao s nekim strancima. S nekima je pogodio, s nekima nije.

P: Raste li razina kvalitete igre u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018.? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: Pa mislim da u HNL-u raste razina. Mislim, ponavljam, da smo postali zanimljivi i zbog Svjetskog prvenstva, ali i zbog same lige. Jednostavno, liga je kvalitetnija i tereni su puno podigli kvalitetu nogometne lige. Još je problem...stadioni su problemi. Ali, generalno, naša liga napreduje, što se vidi po samom koeficijentu.

P: Je li velik broj stranaca predispozicija za razvoj svake nogometne lige? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: Ne bih rek'o velik, rek'o bih optimalan. Optimalan broj. Sad trenutno šest stranaca mogu igrati u HNL-u. U 18. Općenito, može nastupiti šest. Može bit u zapisniku više, a šest može nastupiti. Tako je, šest. Ali, generalno, stranci su potrebni. Jednostavno nemamo u Hrvatskoj toliku količinu igrača da bi mogli sad uzimati samo iz drugih, trećih liga. Jednostavno, s otvaranjem Europske zajednice, kad smo ušli u EU, granice su otvorene i naši najbolji mladi igrači, oni već sa 16, 17 godina napuštaju HNL i odlaze u Italiju. Za razliku od, kad sam ja igrač bio, onda su mogla npr. u Italiji biti tri igrača van Europske zajednice. I tu je puno igrača teže odlazilo van. Međutim, sada kada su otvorene granice, puno igrača odlazi i jednostavno nemamo toliku bazu da bi mogli crpiti HNL samo s domaćih igrača i to je razlog dovođenja stranaca.

Prilog 3: Intervju s Robertom Šolom

P: Postoji li, po Vašem mišljenju, trend povećanja broja inozemnih igrača u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018.? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: Postoji neupitno. Od trenutka kad smo primljeni u EU je taj trend krenuo jako gore. Jer, dotad su svi strani igrači bili stranci. Od tog trenutka, ovi svi koji su iz EU nisu više stranci. Znači, to je jedan problem. Drugi problem je što mi više nismo stranci. Znači, naš igrač, sad kad ide u Njemačku, Italiju, Francusku, on nije stranac. I onda je puno naših mladih igrača otišlo van. Ima ih puno sa 17, 18, 19 godina, jer su tad jeftini. Tako da je to jedna vezana radnja. Mislim da Svjetsko prvenstvo tu nešto bitnije utjecalo. Možda u nekom manjem postotku, možda je 10 ili 15 posto njih došlo na krilima toga. Znači, to su prirodne migracije. Dakle, mi možemo lakše sad otići van, naši igrači, a strani igrači mogu lakše doći tu. I nitko nije stranac. Tu je glavni razlog tog povećanja. I HNS kao krovna organizacija hrvatskog nogometa nije dosad ništa radila na tom da se zakoni prilagode tako da se zaštite domaći igrači. Recimo, u Austriji imaju zakon da u 11 mora biti šest Austrijanaca. Mi nemamo. Znači, kod nas može biti šest Španjolaca, sad 11 Španjolaca. U nekim zemljama imaju uvjete da mora biti određeni broj nacionalno treniranih, odgajanih igrača. Dakle, ne mora biti iz Hajdukove škole ako igra u Hajduku, ali mora biti iz hrvatske škole. Mi nemamo nikakva ta ograničenja. Dapače, mi i dalje imamo varijantu da šest stranaca može igrati u Hrvatskoj, pravih, ovih što nisu iz Europske unije. U Italiji, praktički, mogu biti možda dvojica, ili kad dovode novog, jedan mora otići, znači puno strože je. Tako da, trend nije dobar i on je opasan za Hrvatsku.

P: Što po vašem mišljenju inozemni nogometaši donose 1.HNL?

O: Neke statističke analize pokazuju da su inozemni igrači kroz transfere vani donijeli puno manje, debelo ispod 30% od ukupnog novca koji zarađujemo na transferima. A uzimaju veći postotak, veći postotak ih je u momčadi. A što se tiče kvalitete, puno ih je koji nisu kvalitetniji od hrvatskih igrača. I skuplji su u pravilu hrvatski. Ali što se događa? Ja sam predsjednik kluba, ja dovedem deset stranaca i onda inzistiram da oni igraju, jer sam ih doveo i platio. I onda ti stranci zaustavljaju razvoj ovih koji dolaze iz škole, koji su mlađi, koji jesu nešto lošiji vjerojatno u tom trenutku, ali perspektivno kroz pola godine ili godinu dana će biti bolji od ovih stranaca. Ali s obzirom na to da su im stranci zatvorili prostor za dokazivanje, onda ti naši igrači slabije napreduju. Tu je idealan primjer Rijeke. Rijeka je kod Matjaža Keka imala fenomenalne rezultate, dvaput igrala Europsku ligu, bila prva, uzela dva Kupa, ali

nijedan igrač ispod 23 godine u jednoj sezoni, ne znam točno kojoj, nije igrao za Rijeku. A sad, recimo, Rijeka zna u momčadi imati po pet igrača ispod 20 godina. Kad je nestalo love, kad je došlo do te financijske krize odjednom, dolazi do prostora za hrvatske igrače. Tako da, recimo, ova korona, konkretno, će sigurno pomoći tome da se trend stranaca smanji u Hrvatskoj. Vjerujem da će na jesen bit još manje nego što je bilo prošle, odnosno ove sezone.

P: Nekako sam dojma da Dinamo i Rijeka smanjuju taj broj stranaca.

O: Pa dobro, Dinamo ima daleko najbolju školu. I Dinamo balansira stalno između toga da, kad ima dovoljno mladih igrača, svojih, naravno, da on ne forsira strance na njihovim pozicijama. Tako da je tu pitanje kvaliteta, a kod Rijeke je čisto bio financijski razlog jer je platežna moć kluba pala i, shodno tome, teže im je dovesti strance. Druga stvar, što je i predsjednik Rijeke Mišković shvatio, da će uvijek bolje unovčiti domaćeg igrača od 19, 20 godina nego što će unovčit stranca koja ima 25 godina. To je omjer u prosjeku nekih 5:1. Znači, ako će za tog stranca dobiti 500 tisuća, za nekog hrvatskog igrača slične kvalitete, koji je pet godina mlađi, će dobit možda dobit 2,3 milijuna.

P: Dobro, recimo, Hajdukovci imaju ovako dosta stranaca, ali ne postižu željene rezultate.

O: Hajduk je ogledalo krive stručne politike. Ajmo krenuti od početka. Koji stranac hoće doći u Hrvatsku? Samo onaj koji ne može otići u jaču ligu. Da to razjasnimo, nema igrača koji se ne želi prodati. To ne postoji. Kao što nema novinara koji ne bi želio raditi za bolju kuću. Dakle, imamo lige petice, tamo idu najkvalitetniji stranci. Nakon lige petice, stranci idu u Belgiju, Nizozemsku, u Tursku, Rusiju, jer su to sve zemlje koje plaćaju bolje nego Hrvatska. Zadnjih godina bolje već plaćaju u prosjeku čak Poljaci, Česi... Znači, HNL je po platežnoj moći možda 15. liga u Europi. Dakle, ono što ne može otić u ovih 14 liga, u pravilu dođe kod nas. Naravno da postoje izuzeci kao što su Dani Olmo i još neki mladi igrači koji su prepoznali da u Dinamo lakše mogu doći do seniorskog nogometa nego u Barceloni, ili nekim drugim klubovima i ligama. Ali, velika većina tih stranaca dolazi zato što ne može naći bolji klub i bolju ligu od HNL-a. To znači da su ti igrači već u startu jako limitirani. Limitirani stranac nije dobar stranac. Tu dolazimo do Hajduka. Hajduk je, posebno u vrijeme dok je Ivan Kos bio predsjednik, a Mario Branco sportski direktor, Portugalac, Hajduk je u dvije sezone doveo 21, 22 strana igrača. Ni na jednom Hajduk nije zaradio novce. Za nekakve novce je prodao Saida, još neke, ali to čak...s tim novcima nisu vratili ni uloženo u njih, a velika većina ih je otišla za nula kuna. I to je ta alibi sportska politika u kojoj ja, kao, dovođim igrača sa strane, jer je on stranac, pa onda zvuči bolje od našeg, a u biti to je dugoročno iznimno

štetno za klub. Ima još jedan razlog zbog kojeg se stranci dovode, to su provizije menadžerima. Kad dovodim igrača, poglavito stranca, onda se otvara prostor za nekoliko provizija. Znači, često se igraču daje plaća na ruke samo zato što je, kao, izabrao dolazak u HNL. Hajduk je, recimo, Borji Lopezu dao 200 tisuća eura na ruke samo zato što je izabrao doći u Hajduk. Kao, imao je frajer 56 opcija u životu, a nije imao nijednu, jer je potjeran iz Barcelone B, koja je u tom trenutku se iz treće lige uspjela kvalificirati u drugu. Znači, u Barceloni B su oni procijenili da im on ne može pomoći u drugoj španjolskoj ligi. Hajduk ga dovodi, njemu isplaćuju 200 tisuća eura na ruke, menadžer dobiva posebnu proviziju za potpis ugovora, taj igrač dobiva jako dobar ugovor. Uglavnom, Hajduk u dvije godine koliko je Borja Lopez na Poljudu, za njega izdvaja blizu milijun eura. A taj Borja Lopez odlazi za nulu. Od ovih milijun eura Borja Lopez je izravno zaradio 600, a ostalo su podijelili menadžeri i još neki ljudi koje ne smijem imenovati.

P: Je li slučaj Danija Olma recimo privukao nešto više mladih stranaca u HNL?

O: Zasad ne. Nije lako to što je Olmo napravio. To je jedan super primjer i treba znati da je otac Danija Olma bio nogometaš i trener. To je bio ozbiljan trener koji se na kraju posvetio karijeri svog sina. Dani Olmo je ovdje došao s obitelji. Njegovi su roditelji, doduše, razvedeni, ali s njim je uvijek bio netko. Ili mama, ili tata. Velika većina tih talentiranih nogometaša odlazi u inozemstvo bez obitelji. To je jako loše, to se pokazalo vrlo lošim izborom. Ako nekakav Španjolac ili Portugalac ili, nije bitno, da je iz Češke, talentiran, ima 16 godina. Preseliti obitelj iz Praga, Londona, Seville, ne znam otkud, u Zagreb, to nije lako, a poslati dijete sa 16 godina u nekakav svijet... svi znaju da nije dobro. Tako da, nije to samo tako, dovesti. A nemaju HNL klubovi baš takvu platežnu moć da mogu samo tako konkurirati drugima, bogatijima u Europi. Dinamo je nekoliko igrača na takav način doveo. Doveo je sad jednog malog iz Rome. Tueta, tako je. Ali, Tueto je još kilometrima od Danija Olma. Možda će mu se približiti, to će vrijeme pokazati, ali zasad se te dvije priče ne da ju usporediti.

P: Recimo, Osijek, isto ima nekolicinu stranaca, a sad su neki dan dobili stranog predsjednika, je li tako?

O: I dosad je vlasnik bio stranac. Tako da ne mislim da će se tu nešto bitnije promijeniti. Osijek, otkad ga je Mađar kupio, i s Meštrovićem dok je bio predsjednik, je jako puno ulagao, i još uvijek ulaže u svoju školu. Osječka škola je poznata kao jako dobra i tamo u Osijeku i Slavoniji ima puno talenata. Osobno ne mislim da će ta promjena donijeti veći broj stranaca u Osijek.

P: Lokomotiva, recimo, oni imaju veliki broj Albanaca. Očito se im se to isplatilo, jer sad su drugi na tablici.

O: Da. Nisu samo Albanci, ali Albanci su doprinijeli tome. Lokomotiva je očito pronašla jedan zgodan kanal...ima čovjeka od povjerenja u Albaniji koji dobro prepoznaje igrače. Ti igrači su jako jeftini. Naravno da, kad iz Albanije dolaziš u Zagreb, je to veliki iskorak. E sad, je li realno da se Lokomotiva oslanja na nekakve albanske talente za dugoročniji uspjeh, ne znam, vidjet ćemo. Ali zasad svaka čast i agentu koji ih je prepoznao, a i Lokomotivi koja ih uči ozbiljnom nogometu. Jer Lokomotivina škola je dobra škola, a sumnjam da imaju takvu u Albaniji. Znači, Kastrati je jako napredovao igrački u Lokomotivi. Lokomotivin dobar rad plus dobar skaut plus jeftina destinacija kao što je Albanija, to da. To je dobar put.

P: Što se Gorice tiče, oni imaju sportskog direktora koji je Litavac i trenera koji je Litavac.

O: To nije slučajno, jer taj sportski direktor nije slučajno postao sportski direktor, nego je ta jedna litavska grupacija uložila novac u Goricu, i s tim novcem je donijela sportska prava, ili nogometna prava. Dakle, Gorica ima svog predsjednika koji je predsjednik, ali, kad je u pitanju nogometni sektor, a nogometni sektor je i trener i igrači i sve što ide uz to, tu uglavnom riječ ima sportski direktor Nikoličius. Gorica ima puno stranaca i mislim da će ih i dalje imati puno. Jer to je partnerstvo koje nije loše zamišljeno - što je bolje Gorici, to je bolje svima. Gorica kad igra dobro, njezini igrači imaju veću vrijednost, pa ih automatski bolje prodaju na tržištu, pa je onda zadovoljna i Gorica, jer ima dobre rezultate, a zadovoljni su i Litavci jer oni kroz tu prodaju žele vratiti svoja ulaganja. Ali, koliko će to trajati na duge staze, vidjet ćemo. To je zasad jako dobro, iznad svih očekivanja, ali nije lako nać' samo tako strane igrače jer, kažem, mi smo 15. liga negdje otprilike po izboru. Kad se ovih prethodnih 14 namire, onda mi moramo bit pametniji od ostalih i prepoznat negdje nešto što ovih 14 liga nije prepoznala.

P: Recimo, Istra je prošla sezone imala preko 20 stranaca u ekipi. Njihovi vlasnici su iz Baskonije.

O: To je posljedica nekakvog malo i nesnalaženja. Ta kupovina se dogodila u zadnji čas, sezona je bila tu. Oni imaju Alaves u Španjolskoj, pa su imali Sochaux u Francuskoj u drugoj ligi. Pa su se zaigrali s igračima i onda su imali cijelu hrpu igrača i dio njih su jednostavno prebacili u Pulu. Ali su brzo shvatili da to nema smisla. Ne možeš imati vojsku cijelu igrača koji nemaju nikakve veze s HNL-om, s Pulom, nikakvih emocija. To je jako teško ukomponirati u momčad. Već ove sezone Istra ima puno manje stranaca, a više hrvatskih

igrača i Istrin put će isto bit nekakva simbioza. Gdje će se tko tu naći, to ćemo vidjeti. Ali generalno, očekivati da možeš u HNL-u imat momčad sa 15, 20 stranaca nije realno.

P: Zamolit ću vas za komentar vezano uz ostale klubove i njihove strance. Dakle, Inter, Slaven, Varaždin.

O: Ja to zovem, onako, gađanja, nekakva. Varaždin je sad doveo Obregona koji je izvanredan igrač. Prije tog su doveli možda trojicu koji nisu bili nikakvi igrači. Inter je pogodio sa nekolicinom njih, s puno njih je fulao. Slaven Belupo je isti primjer, dakle, to su klubovi koji nemaju velike novce i, kad je igrač spreman doći igrati za dvije-tri-četiri tisuće eura mjesečno, onda je jasno da je to lutrija. Katkad će se pokazati dobar, katkad loš. Od trenutka...ali mogu pogodit. Belupo je pogodio s ovim što je išao u Rijeku, Heber, VŽ je sad pogodio s Obregonom, Inter je imao nekoliko pogodaka. Moguće, ali ako će se politika klupska bazirati na strancima, onda su osuđeni na propast.

P: Raste li razine kvalitete igre u 1.HNL i kvalitete lige kao takve nakon SP-a 2018.?

O: Teško mi je reći. Liga je neizvjesna, i to je dobro. Posebno sad nakon korone je jako neizvjesna. Osobno mislim da su klubovi bili jači prije 10 godina nego što su sad. Da su to bile jače momčadi, i taj Hajduk je imao bolju momčad. Dobro, Rijeka, prije one velike krize je imala bolje i Osijek je imao bolje. Ali, Svjetsko prvenstvo generalno nam je donijelo na imidžu, nešto sitno na tim strancima koji su došli ovdje, ali ovo drugo se nije ništa popravilo. Niti imamo bolje sponzore, ni bolje stadione, nemamo ništa bolje. U HNL-u je po meni ključni problem infrastruktura. Uz tu infrastrukturu, naravno, još ključniji problem su novci. Kad bi klubovi imali neke stabilne budžete, kad bi znali da u sezonu mogu ući sa sigurnih 10-15 milijuna kuna, onda bi HNL imao temelje za napredak. Ovako je to sve preživljavanje, borba.

Prilog 4: Intervju s Darkom Alegićem

P: Postoji li, po Vašem mišljenju, trend povećanja broja inozemnih igrača u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018.? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: Postoji pad broja stranaca jer klubovi u HNL-u prate naputke HNS-a, kojem je cilj u narednom vremenu smanjiti broj stranaca, te su određene izmjene već napravljene, tj. smanjen je maksimalan broj igrača van EU s 8 na 6 u svakoj momčadi HNL-a. Postoje lige u Europi koje idu još dalje, poput Poljske gdje je obavezan jedan domaći igrač do 21 godine tijekom svih 90 minuta prvoligaške utakmice. Moje mišljenje je da će HNL ići u tom smjeru, da se štiti domaći proizvod i da se razvijaju domaći igrači. Naravno da su i stranci potrebni, ali njihov udio će po mojoj procjeni stagnirati ili blago pasti.

P: Smatrate li da je dolazak nekih stranaca u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018. povezan s uspjehom hrvatske reprezentacije na istom prvenstvu? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: Uspjeh Hrvatske je odjeknuo jako u cijelom svijetu i svakako je podignuo i imidž HNL-a kao lige koja je proizvela veliku većina reprezentativaca. Uspjeh reprezentacije će prvenstveno koristiti hrvatskih igračima koji će dobiti još više na cijeni, posebno mladi hrvatski reprezentativci koji su nositelji svojih HNL klubova.

P: Na koje sve načine i preko koga sve inozemni nogometaši dolaze u 1.HNL?

O: Strani igrači dolaze preko svojih agenata koji ih predlažu sportskim direktorima po Hrvatskoj, ili dolaze preko skauta i suradnika klubova koji su ih „snimili“. Potrebno je klasificirati klubove HNL-a u tri kategorije. Dinamo je kategorija za sebe i tu dolaze najkvalitetniji stranci s najjačim CV-jem. Hajduk, Rijeka i Osijek mogu dovesti već etablirane strance koji će donijeti kvalitetu i iskustvo, a ostali klubovi dovode strance koji igraju za manje novca, ali gladne i željne afirmacije. Tu može doći do pogodaka i promašaja za ekipe.

P: Tko sve može profitirati na dolasku inozemnih nogometaša u 1.HNL?

O: Može profitirati sam igrač ako eksplodira, samim time i njegov agent koji ga zastupa, ali najviše može profitirati klub koji može napraviti profit na igraču koji mu uz to može donijeti i rezultat. Najsvježiji primjer zadnje navedenoga, stranca na kojem je klub profitirao igrački i financijski, je Dani Olmo.

P: Koje su Vaše uloge kao nogometnog agenta; što sve spada u taj posao? Možete li opisati procese dogovora između inozemnih igrača i domaćih klubova u koje dolaze, kada odlaze negdje u HNL?

O: Posao je jako specifičan i zahtijeva mnogo snalažljivosti, poznanstava i pravih odluka. Proces dovođenja inozemnog igrača započinje kontrolom nad samim igračem, tj. autorizacijom koju igrač potpisuje da ga određeni agent može zastupati za određeni klub. S tim papirom se agent legitimira pred sportskim direktorom, koji onda procjenjuje je li taj igrač za taj klub „match“. Ako je odgovor da, na agentu je da dogovori uvjete transfera i plaću igrača. Agent za to može zaraditi proviziju kluba ili igrača, sukladno dogovoru. Proces odlaska je sličan posao, samo u suprotnom smjeru. Agenti najčešće uzimaju proviziju od kluba prodavatelja ako im je stvorio dodatnu vrijednost i završio posao.

P: Agent ste i nekih inozemnih i nekih domaćih nogometaša. Kako inozemni nogometaši općenito gledaju na dolazak u 1.HNL? Jesu li upoznati s ligom? Je li im želja doći ovdje ili oni koji dolaze, dolaze zato što im je to najbolja opcija?

O: Po mom iskustvu, svi igrači HNL doživljavaju kao razvojnu ligu koja ih može lansirati do lige petice, što je svima cilj. Dinamo i Hajduk su klubovi koji su to najviše puta ostvarili u zadnjih šest godina, Dinamo 12 puta, Hajduk osam. Globalizacijom, svi igrači su upoznati s ligom i klubovima. U Hrvatsku igrači dolaze u većini slučajeva da bi se dodatno afirmirali.

P: Što se, recimo, plaća tiče, koštaju li inozemni nogometaši hrvatske klubove više od domaćih?

O: Apsolutno da. Domaći igrači, posebno mladi igrači iz nogometnih škola, su svojevrsni „best buy“ za klubove. Ne koštaju klub puno, a puno mogu donijeti. U vidu zarade na transferu. Naravno da klub ne može imati samo takve igrače, nego ih mora upariti s iskusnijim igračima, strancima, koji koštaju s obzirom na to kakav im je CV i iz kakvog kluba i lige dolaze. Potrebno je napomenuti da je prosječna vrijednost igrača u HNL-u po Transfermarktu oko 700 tisuća eura. Mladi igrači kojima jako poraste cijena idu dalje u jače lige, a stranci koji dolaze rijetko vrijede puno preko ovog iznosa.

P: Donose li, po Vašem mišljenju, inozemni nogometaši u 1.HNL nešto što domaći nemaju?

O: Svaki klub imaju svoju viziju, i svaki klub ima svoj razlog zašto želi nekog stranca. Dinamo je recimo uzeo Theophilea i cilj im je da im on donese rezultat i iskustvo, a Gorica je

uzela N'Diaye za kojeg žele da im donese profit. Različite vizije klubove nose različit profil igrača u momčadi.

P: Koje su prednosti dovođenja te imanja stranaca u nekom hrvatskom klubu?

O: Ovisi o tome kakav je stranac doveden. Na većini stranaca se neće zaraditi jer dolaze u prosjeku s 24, 25 godina, zato je primarno da nose rezultat, da imaju iskustvo i da uz njih rade mlađi igrači. Ako se uz to na njima može i zaraditi, to je bonus.

P: Koji su nedostaci dovođenja te imanja stranaca u nekom hrvatskom klubu?

O: Ako se radi racionalno i u normalnoj mjeri, nedostataka nema. Ako je stranac doveden za prvih 11, i ako igra u prvih 11, to je to. Ako je plaćen mnogo, a na klupi je ili na tribini, onda taj posao nema smisla.

P: Raste li, po Vašem mišljenju, razina kvalitete u 1.HNL nakon Svjetskog prvenstva 2018.? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: Razina HNL-a je jako porasla, ne radi SP-a 2018., nego radi ulaganja HNS-a u nove travnjake. To je podiglo izvedbe na terenu, smanjilo broj ozljeda i povećalo atraktivnost lige. Dinamo je, isto, svojim rezultatima doprinio da HNL bude 16. liga Europe u ovom trenutku, podigao imidž lige i donio ekstra profite klubovima plasmanima u Ligu prvaka.

P: Je li velik broj stranaca predispozicija za razvoj svake nogometne lige? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: U ligama koje žive od TV prava kao engleska liga, njima su potrebni stranci, velik broj stranaca, najkvalitetniji stranci svijeta, radi atraktivnosti i kvalitete. Po meni tu može biti do 75% stranaca. Razvojnim ligama poput HNL-a koje žive od prodaje, stranci su samo tu da popune ligu i dignu kvalitetu i po meni bi njihov idealan udio u ligi bio oko 35%.

Prilog 5: Intervju s Nemanjom Glavčićem

P: Opiši proces svog dolaska u HNL, u Slaven Belupo – kako je došlo do transfera?

O: Klub je imao velike ambicije na početku sezone, osvajanje 5. pozicije koja vodi u Europu. Ostvarili su kontakt sa mnom 3 mjeseca prije kraja sezone i uspjeli me uvjeriti da je HNL dobar potez za mene.

P: Hrvatska je 2018. osvojila drugo mjesto na Svjetskom prvenstvu u Rusiji. Je li taj uspjeh imao ulogu u tvom dolasku u hrvatski prvoligaški klub, odnosno je li te uspjeh Hrvatske privukao da dođeš u HNL? Ako da, je li to bio glavni razlog tvog dolaska u HNL? Ako ne, koji je bio glavni razlog tvog dolaska u HNL?

O: Hajdemo reći da je bio jedan od razloga. Drugi je svakako i dobra kvaliteta same lige, jaka je konkurencija od 10 timova. Nema lakih utakmica i bodova.

P: Jesu li tvoje impresije vezane uz 1.HNL pozitivne ili negativne i zašto? Kakvo je bilo tvoje mišljenje o HNL-u prije dolaska u Hrvatsku?

O: Pozitivne svakako. Znao sam da je liga zahtjevnija, sada sam se u uvjerio.

P: Jesu li tvoje impresije vezane uz prvoligaški klub u kojem igraš pozitivne ili negativne i zašto?

O: Pozitivno je sve vezano za moj klub. Od organizacije do ambicija, naravno i odnosa igrač - uprava kluba.

P: Kao strancu, je li ti se bilo teško prilagoditi na nogomet i, općenito, život u Hrvatskoj? Ako da, zbog čega? Jezik, klima, kultura...?

P: Ne. S obzirom da sam iz susjedne zemlje, nema potrebe puno govoriti zašto.

O: Slaven Belupo je klub s nekoliko stranaca u svojoj momčadi. Postoje li problemi u komunikaciji u svlačionici? Imate li prevoditelja? Kako trener komunicira s ekipom, a kako igrači međusobno? Stvarno je sve u najboljem redu što se toga tiče. Svi u stručnom stožeru govore engleski, tako da je olakšana komunikacija. Igrači također, velika većina.

P: Koje su prednosti za strance u inozemnim nogometnim ekipama i ligama?

O: Po meni je prednost u tome što bi neki igrač kao stranac uvijek trebao biti pojačanje za tu ekipu. Samim tim ima odmah šansu da pokazuje svoje kvalitete. Ako je iskoristi, postaje bitan dio tog tima.

P: Koji su nedostaci za strance u inozemnim nogometnim ekipama i ligama?

Nedostatak je možda jedino „komfor“ zona van terena, ali to je ipak do samog pojedinca i njegovih adaptivnih karakteristika.

P: Koje su prednosti, a koji nedostaci činjenice da si stranac u svojoj trenutnoj momčadi?

Pa ne bih imao nešto puno o tome, osim da sam zadovoljan trenutnim statusom u ekipi.

P: Kako se ti, kao stranac, osjećaš u ekipi?

O: Iskreno, ne osjećam se kao stranac.

P: Pošto dolaziš iz jedne od zemalja bivše Jugoslavije, je li ti se bilo lakše prilagoditi ekipi od nekih drugih stranih igrača koji dolaze iz udaljenijih krajeva? Npr. Kamber, Jeffren, Mateus...?

O: Sigurno da jeste, ali tu sve zasluge idu mojim suigračima.

P: Kako si sunarodnjak Miloša Radivojevića koji je donedavno bio u klubu, jesi li s njim imao bolju komunikaciju nego s drugim igračima? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

O: Ništa više i ništa manje od ostalih momaka sa kojima sam svakodnevno u društvu.

P: Prije toga si igrao samo u Srbiji. Je li HNL teži i kvalitetniji od srpske lige? Koje su neke glavne razlike između HNL-a i srpske lige?

O: HNL je malo teža jer je veća konkurencija s obzirom na ligu od 10 ekipa. Samim tim nema lakih utakmica i bodova. Jos jedan detalj su hibridni tereni, tempo je jaci kada je lopta brža.

P: Od 1 do 5, koju razinu kvalitete, po tvom mišljenju, HNL ima od završetka SP-a 2018. do danas?

O: U usporedbi s jačim ligama, jedna jaka trojka.

P: Što HNL-u još nedostaje? S druge strane, što HNL ima, a druge lige nemaju?

O: Nedostaje malo više publike. Prednost je da ima puno iznenađenja.

Prilog 6: Intervju s Octaviom Paezom

P: Opiši proces svog dolaska u klub 1.HNL, u Istru – kako je došlo do transfera?

O: Imao sam priliku doći u Hrvatsku putem svog menadžera, koji je kroz veze koje ima s Deportivo Alavesom dobio priliku da dođe u Istru.

P: Hrvatska je 2018. osvojila drugo mjesto na Svjetskom prvenstvu u Rusiji. Je li taj uspjeh imao ulogu u tvom dolasku u hrvatski prvoligaški klub, odnosno je li te uspjeh Hrvatske privukao da dođeš u HNL? Ako da, je li to bio glavni razlog tvog dolaska u HNL? Ako ne, koji je bio glavni razlog tvog dolaska u HNL?

O: Smatram da mi je drugo mjesto Hrvatske na Svjetskom prvenstvu pomoglo u odluci da dođem. Svidjela mi se prilika da rastem kao nogometaš u zemlji svjetskih viceprvaka.

P: Koji su bili neki drugi faktori koji su te doveli u 1.HNL?

O: Još kada sam bio mali dječak, igranje u Europi bio je moj san i to je bio glavni razlog zašto sam došao.

P: Tvoj je slučaj specifičan zato što ti jedan od rijetkih mladih inozemnih nogometaša koji su stigli u Hrvatsku i prvo igrali za mlade momčadi svojih klubova, tek se kasnije pridruživši seniorima. Došao si u Istru kada si imao 18 godina. Je li ti bilo teško doći u Hrvatsku i prilagoditi se životu ovdje tako mlad, ili je to bila prednost, zato što sada, kada imaš 20 godina, već znaš kako je to živjeti u inozemstvu?

O: Mislim da je prednost to što sam došao u Hrvatsku s 18 godina i krenuo u juniorskim kategorijama. Ove dvije godine bile su pune učenja i žrtvovanja, ali na kraju sam stekao iskustvo.

P: Kako ti ide s hrvatskim jezikom? Učiš li ga? Jesi li ga već naučio?

O: Jezik je malo kompliciran, većinu vremena koristim engleski, ali mogu reći da razumijem hrvatski.

P: Jesu li tvoje impresije vezane uz 1.HNL pozitivne ili negativne i zašto? Kakvo je bilo tvoje mišljenje o HNL-u prije dolaska u Hrvatsku?

O: Vrlo dobre. Pozitivne su, mislim da ti ova liga nudi priliku da se pokažeš i rasteš.

P: Jesu li tvoje impresije vezane uz prvoligaški klub u kojem igraš pozitivne ili negativne i zašto?

O: Istina je da je ovo jako dobar klub, gdje te svi ljudi tretiraju dobro od prvog dana. Moje impresije vezane uz klub su pozitivne.

P: Kao strancu, je li ti se bilo teško prilagoditi na nogomet i, općenito, život u Hrvatskoj? Ako da, zbog čega? Jezik, klima, kultura...?

O: Rekao bih da mi treba dosta da naučim jezik, ali to je nešto što pokušavam naučiti.

P: Istra je klub s nekoliko stranaca u svojoj momčadi. Postoje li problemi u komunikaciji u svlačionici? Imate li prevoditelja? Kako trener komunicira s ekipom, a kako igrači međusobno?

O: Nemamo problema s komunikacijom unutar svlačionice, trener nama strancima objašnjava na engleskom pošto ga svi razumijemo. Mislim da je komunikacija među svima jako dobra.

P: Prema Transfermarktu, ti si trenutno jedini Južnoamerikanac u momčadi. Osjećaš li se kada izdvojeno, bilo pozitivno ili negativno, zbog toga?

O: Nikad nisam previše razmišljao o tome. Samo se nastojim slagati sa svojim suigračima, neovisno o tome tko je s kojeg kontinenta.

P: Koje su prednosti za strance u inozemnim nogometnim ekipama i ligama?

O: Vjerujem da je prednost tretman ljudi prema tebi, s obzirom na to da ti uvijek pomognu da se osjećaš ugodno.

P: Koji su nedostaci za strance u inozemnim nogometnim ekipama i ligama?

O: Mislim da je uvijek malo teže autsajderima prilagoditi se na novu zemlju, ali također mislim da je to nešto s čime bi se trebao znati nositi i u tome uživati.

P: Kako se ti, kao stranac, osjećaš u ekipi?

O: Ne vidim nikakve prednosti ni nedostatke. Znam samo da ljudi žele da se osjećaš kao kod kuće.

P: Komuniciraš li bolje s drugim stranim igračima u ekipi, poput Fuentesasa, Sergija, Einara i Paeza, nego s hrvatskim igračima?

O: Jako se dobro slažem sa stranim igračima, kao i s većinom hrvatskih.

P: Prije dolaska u 1.HNL, igrao si samo u Venezueli. Je li 1.HNL teža i kvalitetnija liga od lige u tvojoj rodnoj zemlji? Koje su neke glavne razlike između 1.HNL i venezuelanske lige?

O: Mislim da je 1.HNL bolje fizička liga i s više ritma igre. Venezuelaska liga je sporija.

P: Od 1 do 5, koju razinu kvalitete, po tvom mišljenju, HNL ima od završetka SP-a 2018. do danas?

O: Za mene peticu. Liga je kompetitivna, s dobrim mladim igračima.

P: Što 1.HNL kao ligi nedostaje? S druge strane, što HNL ima, a druge lige nemaju?

O: Mislim da je 1.HNL savršena liga za mlade ljude, gdje imaš puno šansi da se pokažeš i rasteš kao igrač.

P: Očekuju li ljudi iz kluba (trener, njegov stožer, predsjednik) da pokažeš više, budeš bolji od hrvatskih igrača, na temelju činjenice da si stranac?

O: Mislim da stranci dolaze pomoći i nastoje dati najbolje od sebe, što je normalno u svim zemljama u koje odeš.

Prilog 7: Intervju s Papom Assaneom

P: Opiši proces svog dolaska u klub iz 1.HNL, u Lokomotivu – kako je došlo do transfera?

O: Oni su kontaktirali mog agenta koji mi je rekao za to i shvatio sam da je sjajna prilika da dođem u Hrvatsku.

P: Hrvatska je 2018. osvojila drugo mjesto na Svjetskom prvenstvu u Rusiji. Je li taj uspjeh imao ulogu u tvom dolasku u hrvatski prvoligaški klub, odnosno je li te uspjeh Hrvatske privukao da dođeš u HNL? Ako da, je li to bio glavni razlog tvog dolaska u HNL? Ako ne, koji je bio glavni razlog tvog dolaska u HNL?

O: Vidio sam da hrvatski nogomet napreduje na svjetskog razini, što je razlog zbog kojeg sam htio donijeti svoj 'know how' i svoje vještine, integrirajući se u NK Lokomotivi.

P: Jesu li tvoje impresije vezane uz 1.HNL pozitivne ili negativne i zašto? Kakvo je bilo tvoje mišljenje o HNL-u prije dolaska u Hrvatsku?

O: Mislim da je hrvatski nogomet doživljava izvanredan razvoj zadnjih nekoliko godina. Nema puno momčadi u usporedbi s nekim drugim zemljama, ali moram priznati da ima jako talentiranih igrača.

P: Jesu li tvoje impresije vezane uz prvoligaški klub u kojem igraš pozitivne ili negativne i zašto?

O: NK Lokomotiva je dobar klub koji sve je više i više zamijećen zbog svojih rezultata koji mu omogućuju da zauzme važno mjesto u 1.HNL.

P: Kao strancu, je li ti se bilo teško prilagoditi na nogomet i, općenito, život u Hrvatskoj? Ako da, zbog čega? Jezik, klima, kultura...?

O: Ne, kao strancu mi se nije teško prilagoditi, jer sam već na to navikao. Proveo sam deset godina u Španjolskoj, pohađajući mnogo klubova poput Valladolida, Granade, Atletica iz Madrida, Getafea.

P: Očekuje li klub (trener, njegovi suradnici, predsjednik itd.) da budeš bolji od hrvatskih igrača u ekipi, zato što si stranac?

O: Ne, mislim da smo svi trenirani jednako u momčadi.

P: Lokomotiva je klub s nekoliko stranaca u svojoj momčadi. Postoje li problemi u komunikaciji u svlačionici? Imate li prevoditelja? Kako trener komunicira s ekipom, a kako igrači međusobno?

O: Ovo mi je prva godina u Hrvatskoj, pa ne pričam hrvatski. S druge strane, pričam engleski, španjolski i francuski. Tu je nekoliko igrača koji pričaju španjolski poput mene, i trener priča engleski kao i gotovo svi u klubu, pa nemam problema s komunikacijom.

P: Učiš li ga?

O: Znam nekoliko hrvatskih riječi, osnove, recimo to tako, kao svi stranci, i zabavljam se koristeći ih kada trebam, ali planiram naučiti hrvatski jezik.

P: Koje su neke prednosti za strance u inozemnim nogometnim ekipama i ligama?

O: Kao stranac i zaljubljenik u nogomet, mislim da nam igranje izvan naših domova omogućuje da steknemo više iskustva, da učimo iz talenta drugih i da idemo prema izvrsnosti.

P: Koji su neki nedostaci za strance u inozemnim nogometnim ekipama i ligama?

O: Mislim da činjenica da si stranac nije najveća mana, nego to ovisi o talentu.

P: Kako se ti, kao stranac, osjećaš u ekipi?

O: Kao stranac, osjećam se dobro u ekipi.

P: Komuniciraš li bolje s drugim stranim igračima u ekipi, poput Atiemwena?

O: Sa svima komuniciram dobro.

P: Prije dolaska u 1.HNL, igrao si u Španjolskoj. Koje su neke glavne razlike između 1.HNL i španjolske lige?

O: Za mene postoji mnogo razlika između španjolske lige i HNL-a. Na primjer, stadioni, okolina itd.

P: Od 1 do 5, koju razinu kvalitete, po tvom mišljenju, HNL ima od završetka SP-a 2018. do danas?

O: Iskreno, od 1 do 5, dat ću joj 3, jer za mene ima puno stvari koje se mogu poboljšati malo po malo tijekom godina.

P: Što 1.HNL kao ligi nedostaje? S druge strane, što HNL ima, a druge lige nemaju?

O: Više ekipa, da može biti kompletnija, s obzirom na to da Hrvatska ima sjajne igrače, i da tako može imati više momčadi u europskim natjecanjima poput Lige prvaka i Europske lige.

Prilog 8: Intervju s Mehdijem Mehdikhanijem

P: Opiši proces svog dolaska u klub iz 1.HNL, u Varaždin – kako je došlo do transfera?

O: Htio sam igrati u Europi i ova liga je dobra za mlade igrače, zato sam došao ovdje.

P: Hrvatska je 2018. osvojila drugo mjesto na Svjetskom prvenstvu u Rusiji. Je li taj uspjeh imao ulogu u tvom dolasku u hrvatski prvoligaški klub, odnosno je li te uspjeh Hrvatske privukao da dođeš u HNL? Ako da, je li to bio glavni razlog tvog dolaska u HNL? Ako ne, koji je bio glavni razlog tvog dolaska u HNL?

O: To nije bio glavni razlog. Mnogo je aspekata važnih za odabir kluba, poput novca, samog kluba...

P: Koji su bili neki drugi faktori koji su te doveli u 1.HNL?

O: Hrvatska je osvojila drugo mjesto, i HNL je dobra liga za mlade igrače. Prije sam također radio s hrvatskim trenerom i ako ovdje igraš dobro možeš ići u drugu zemlju, možda među top pet liga.

P: Jesu li tvoje impresije vezane uz 1.HNL pozitivne ili negativne i zašto? Kakvo je bilo tvoje mišljenje o HNL-u prije dolaska u Hrvatsku?

O: Pozitivne, HNL je fizička, dobra liga. Prije nisam znao previše stvari o HNL-u.

P: Jesu li tvoje impresije vezane uz 1.HNL pozitivne ili negativne i zašto? Kakvo je bilo tvoje mišljenje o HNL-u prije dolaska u Hrvatsku?

O: Pozitivne, HNL je fizička, dobra liga. Prije nisam znao previše stvari o HNL-u.

P: Jesu li tvoje impresije vezane uz prvoligaški klub u kojem igraš pozitivne ili negativne i zašto?

O: Da, pozitivan sam i u vezi kluba također, zato što imamo mlade igrače i zadnje sezone klub je igrao drugu ligu i sada ostajemo u prvoj ligi. Također, imamo dobre navijače.

P: Kao strancu, je li ti se bilo teško prilagoditi na nogomet i, općenito, život u Hrvatskoj? Ako da, zbog čega? Jezik, klima, kultura...?

O: Naravno da je bilo teško, posebno prvih šest mjeseci, ali nakon toga sve je bilo bolje. Ovo mi je prvi put da igram izvan domovine, sve je novo i drugačije.

P: Varaždin je klub s nekoliko stranaca u svojoj momčadi. Postoje li problemi u komunikaciji u svlačionici? Imate li prevoditelja? Kako trener komunicira s ekipom, a kako igrači međusobno?

O: Da, imamo neke strane igrače, ali sve je dobro u svlačionici. Poput obitelji smo. Nemamo prevoditelja, ali trener ili drugi igrači prevode za nas.

P: Koje su prednosti za strance u inozemnim nogometnim ekipama i ligama?

O: Obično su ti igrači iskusniji i kvalitetniji i mogu više pomoći.

P: Koji su nedostaci za strance u inozemnim nogometnim ekipama i ligama?

O: Nekad se trebaju priviknuti na situaciju. Jezik, kultura, nisi sa starim prijateljima ni roditeljima, ali nakon nekoliko mjeseci je sve u redu.

P: Kako se ti, kao stranac, osjećaš u ekipi?

O: Drugačiji sam, pa svaki dan pokušavam naučiti nešto novo, poput jezika. To je lijepo.

P: Prije dolaska u 1.HNL, igrao si samo u iranskoj ligi. Je li 1.HNL teža i kvalitetnija liga od iranske lige? Koje su neke glavne razlike između 1.HNL i iranske lige?

O: Što se kvalitete liga tiče, one su blizu. Ovdje su bolje klupske ustanove četiri najbolja kluba, ali drugačije su lige, jer ovdje imamo više fizičku ligu, Dinamo je također snažniji.

P: Od 1 do 5, koju razinu kvalitete, po tvom mišljenju, HNL ima od završetka SP-a 2018. do danas?

O: Tri.

Sažetak i ključne riječi

Iako je nogomet puno više od sporta, rijetko je u prošlosti bio predmet stručnih i drugih ozbiljnih radova. Tako je i 1.HNL, za razliku od hrvatske nogometne reprezentacije, bio nečesta tema akademskih rasprava. Diplomski rad bavi se, stoga, upravo Prvom hrvatskom nogometnom ligom. Konkretnije, proučava trend povećanja broja inozemnih nogometaša u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi nakon Svjetskog prvenstva 2018. Njime se, na temelju komentara i razmišljanja hrvatskih nogometnih stručnjaka te inozemnih nogometaša koji nastupaju za klubove iz 1.HNL, ispituju razlozi dolaska velikog broja stranih igrača u 1.HNL nakon uspjeha Hrvatske na istom Svjetskom prvenstvu, kojih je u posljednje tri sezone više no ikad u ligi, kao i prednosti i nedostaci takvih migracija. Konačno, rad istražuje prednosti i nedostatke, odnosno smjer u kojem se Prva hrvatska nogometna liga razvija u posljednjih nekoliko sezona.

Ključne riječi: nogomet, 1.HNL, Prva hrvatska nogometna liga, strani nogometaši, stranci, inozemni nogometaši, inozemci, Svjetsko prvenstvo 2018., hrvatska reprezentacija, trend.

Abstract and keywords

Even though football is more than just a sport, rarely had it been a topic of relevant research or papers in the past. The same applies to 1.HNL who, unlike the Croatian national football team, wasn't often a topic of academic work. This thesis, therefore, looks exactly into the Croatian First Football League. More specifically, it studies the trend of the increasing in the number of foreign footballers in the Croatian First Football League after the 2018 World Cup. It, based on the commentary and the thoughts of Croatian football experts and foreign footballers who play for clubs in 1.HNL, questions the reasons of the arrival of a big number of foreign players in 1.HNL after the success of Croatia at the same World Cup, as there never had been so much of them as there was in the last three season, as well as the advantages and the disadvantages of these kind of migrations. Finally, the thesis explores pros and cons, apropos the direction in which the Croatian First Football League is developing in the last couple of seasons.

Keywords: football, 1.HNL, First Croatian Football League, foreign footballers, foreigners, World Cup 2018, Croatian national team, trend.

